

Nina Lammila

INNOSTUSTA RUOTSIKSI LUKEMISEEN

Kirjavinkkausta ruotsin tunnilla

INNOSTUSTA RUOTSIKSI LUKEMISEEN

Kirjavinkkausta ruotsin tunnilla

Nina Lammila
Opinnäytetyö
Kevät 2017
Kirjasto- ja tietopalvelun tutkinto-
ohjelma
Oulun ammattikorkeakoulu

TIIVISTELMÄ

Oulun ammattikorkeakoulu
Kirjasto- ja tietopalvelun tutkinto-ohjelma

Tekijä: Nina Lammila

Opinnäytetyön nimi: Innostusta ruotsiksi lukemiseen. Kirjavinkkausta ruotsin tunnilla

Työn ohjaaja: Jorma Niemitalo

Työn valmistumislukukausi ja -vuosi: Kevät 2017

Sivumäärä: (61 + 39)

Tässä toiminnallisessa opinnäytetyössä vinkattiin kirjoja kuudesluokkalaisille ruotsin kielen oppitunnilla. Toimeksiantaja oli Oulun koulukirjasto ja Helena Valtakorpi. Kirjavinkkausten tavoitteena oli kokeilla, voiko vasta-alkaneille kielenoppijoille vinkata kirjoja uudella kielellä. Taustalla on perusopetuksen opetussuunnitelman OPS 2016:n muutos, jonka mukaisesti ruotsin opiskelu aloitetaan nyt kuudennella luokalla aikaisemman seitsemännen sijaan. Opetussuunnitelman muutos koskee myös koulukirjastoa, jonka tehtävä on tukea koulun opetusta ja oppilaita.

Tietoperustassa käsitellään Oulun koulukirjastoa, lukemisen merkitystä kielen oppimiselle ja kirjavinkkausta lukemisen edistäjänä. Ruotsinkielinen kirjavinkkaus korostaa kirjaston ja koulun yhteisiä pyrkimyksiä, sillä kirjasto haluaa *auttaa oppimaan ja löytämään tietoa*.

Kouluopetus on hyvä pohja kielen oppimiselle. Omaehtoinen kielen käyttäminen, kuten lukeminen, tukee oppimista. Lukemalla voi omaksua uuden kielen rakenteita, idiomeja ja kielioppia, ja lukija tulee itse tiedostamattaan käyttäneeksi oikeita rakenteita.

Kirjavinkkaus on lukemaan innostamista, ja tässä opinnäytetyössä se pyrki innostamaan uusia kielen oppijoita kokeilemaan orastavaa taitoaan ja tukemaan ruotsin oppimista. Lukeminen huviksi ja hyödyksi antaa samalla arvokkaita ”minä ymmärrän” -elämyksiä.

Toiminnallisen osuuden kirjavinkkaukset pidettiin kuudelle kuudennelle luokalle kolmessa eri koulussa, sekä verrokkiryhmänä yhdelle kahdeksannen luokan A2-ruotsin kielen ryhmälle. Kuudesluokkalaisille vinkattiin pääasiassa suomeksi. Kahdeksasluokkalaisille tehtiin oma ruotsinkielinen vinkkauksensa. Vinkattava aineisto hankittiin yleisestä kirjastosta.

Toiminnallisen osuuden lisäksi tehtiin suppea survey-tutkimus, jolla kartoitettiin oppilaiden lukutaitoja. Vastauksia käsiteltiin määrällisin menetelmin. 108 vastanneesta 6.-luokkalaisesta yli puolet ilmoitti harkitsevansa ruotsinkielisen aineiston lukemista. Vinkkauskokemusten ja saatujen vastausten perusteella kirjoja voi vinkata uudella kielellä jo opiskelun varhaisessa vaiheessa, ja oppilaille on intoa kokeilla kielitaitoaan. On tärkeää, että heille on tarjolla kiinnostavia kirjoja.

Opinnäytetyön lopussa on ehdotuksia muista tavoista, joilla kirjallisuutta voi yhdistää kielenopetukseen. Palautteen perusteella tehtiin koulukirjastolle hankintaehdotuslista ruotsinkielisistä kirjoista.

Kirjavinkkaus, koulukirjastot, kielen omaksuminen, kielen oppiminen, Oulun koulukirjasto, ruotsin kieli.

ABSTRACT

Oulu University of Applied Sciences
Degree Programme in Library and Information Services

Author: Nina Lammila

Title of thesis: Creating Enthusiasm for Reading in Swedish. Book Talk in Swedish Classes

Supervisor: Jorma Niemitalo

Term and year when the thesis was submitted: Spring 2017 Number of pages: (61 + 39)

The objective of this project-based thesis was to arrange book talks on Swedish books for Finnish speaking sixth-grade pupils to encourage them to use their skills in Swedish language. Swedish is Finland's second national language. Finnish pupils begin studying Swedish earlier than before due to the renewed Finnish national core curriculum for basic education. This thesis was commissioned by Oulu School Library and Helena Valtakorpi. The main mission of the school library is to support school teaching and pupils' learning. It is necessary to develop new methods for cooperation between school and library, especially when there are changes in the Finnish national core curriculum for basic education.

The theoretical background of the thesis consists of chapters about Oulu School Library, the significance of reading for learning languages and book talk as means of promoting reading. Language education is formal at school, and pupils learn consciously. Conscious and natural learning, i.e. second language acquisition, support each other. Reading has a positive impact on the reader's vocabulary and it also makes it easier to choose the right expressions to the context.

Six book talks were given to sixth graders (108 pupils) in three different schools. To be able to compare how book talks for language learning beginners differ from those for more advanced learners of Swedish, another book talk was prepared for eighth graders (13 pupils) who have begun their language studies earlier. The book talk participants answered a short survey the results of which were processed by means of quantitative research.

According to the results of the survey, it is quite possible to give book talks on foreign language for pupils who have studied that language only for a short time. The pupils found the book talks interesting, and more than 60 per cent of the sixth graders said they could think of reading something in Swedish. The main issue is to find relevant books for them to read.

After the book talks, an acquisition list of Swedish books was compiled for the Oulu School Library. In the end of the thesis, there are also some other suggestions that can be used at school to bring literature and books to language classes.

Book talk, foreign language learning, Oulu School Library, school libraries, second language acquisition, Swedish language.

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	7
2	KOULUKIRJASTO.....	10
2.1	Oulun koulukirjasto.....	11
2.2	Koulun ja kirjaston yhteistyö.....	13
3	LUKEMISEN MERKITYS KIELEN OPPIMISELLE	14
3.1	Äidinkieli ja uusi kieli.....	14
3.2	Kielen oppiminen ja omaksuminen.....	15
4	KIRJAVINKKAUS	17
4.1	Kirjavinkkaus lukemisen edistäjänä.....	18
4.2	Vieraskielinen vinkkaus	19
4.3	Kirjasto kielen oppimisen tukena, esimerkki Oulusta.....	20
5	KIRJAVINKKAUKSET KUODES- JA KAHDEKSASLUOKKALAISILLE.....	21
5.1	Suunnittelu ja yhteydenpito	21
5.2	Aineistovalinta	22
5.3	Materiaalit.....	22
5.4	Palautelomakkeet – standardoitu survey ja avoimet kysymykset.....	23
5.5	Vinkkaukset.....	24
5.5.1	Yli-lin koulu 21.3.2017	25
5.5.2	Oulun normaalikoulu 27.3.2017	27
5.5.3	Oulun normaalikoulu 29.3.2017	28
5.5.4	Oulun normaalikoulu 30.3.2017	28
5.5.5	Alakylän koulu 3.4.2017 – aamupäiväryhmä.....	29
5.5.6	Alakylän koulu 3.4.2017 – iltapäiväryhmä.....	29
5.5.7	Teuvo Pakkalan koulu 11.4.2017	29
6	TULOKSET JA JOHTOPÄÄTÖKSET	31
6.1	Kahdeksasluokkalaisten palautekyselyn tulokset.....	31
6.1.1	Opettajan palaute 8. luokan vinkkauksesta.....	36
6.2	Kuudesluokkalaisten palautekyselyn tulokset kouluittain.....	37
6.2.1	Normaalikoulun kolme ryhmää.....	37
6.2.2	Opettajan palaute normaalikoulun vinkkauksista	40
6.2.3	Alakylän koulun kaksi ryhmää.....	40

6.2.4	Opettajan palaute Alakylän koulun vinkkauksista	43
6.2.5	Teuvo Pakkalan koulu.....	43
6.2.6	Opettajan palaute Teuvo Pakkalan koulun vinkkauksesta	45
6.3	Yhteenveto – kaikki 6. luokat.....	45
6.3.1	Tytöt ovat poikia innokkaampia lukemaan ruotsiksi	46
6.3.2	Hauskoja, lyhyitä ja tuttuja kirjoja sekä tietoa – ja nuortenkirjoja.....	47
6.4	Opettajien palautteet – yhteenveto.....	50
6.5	Johtopäätökset.....	50
7	POHDINTA.....	54
7.1	Kehitysehdotuksia	55
	LÄHTEET.....	57
	LIITTEET	62

1 JOHDANTO

Uusi perusopetuksen opetussuunnitelma otettiin käyttöön 1.8.2016 peruskoulun 1.–6. vuosiluokilla. Sen mukaan oppimisympäristöinä käytetään lisääntyvässä määrin myös koulun ulkopuolisia ympäristöjä ja eri oppiaineiden opetuksessa käytetään monipuolisia työtapoja. Oppiaineiden aloitusajan kohtiin on tullut muutoksia, ja esimerkiksi toista kotimaista kieltä aletaan opettaa aikaisempaa alemmilla luokilla. Uusi opetussuunnitelma korostaa oppiaineiden opetuksessa eri näkökulmista rakentuvaa laaja-alaista osaamista. (Opetushallitus 2017, viitattu 22.2.2017.) Opetussuunnitelma ei koske ainoastaan kouluja vaan myös koulukirjastoa. Koska koulukirjaston tehtävä on tukea koulun opetusta ja oppilaita, opetussuunnitelman laaja-alaisen ja eheytyneen opetuksen tavoitteet heijastuvat myös kirjastoon ja sen uusien toimintatapojen kehittämiseen. Kirjasto on luonteva oppimisympäristö koululaisille.

Kirjavinkkaus on kirjaston vakiintunut kirjaston toimintamuoto, jolla innostetaan lukemaan. Koulukirjaston vinkkauskohteina ovat koululaiset, joille on vinkattu luettavaa aihepiireittäin äidinkielen tunneilla. Lisäksi koulukirjasto on yleisen kirjaston kanssa opastanut tiedon- ja materiaalinhaussa. Kieltenopetuksen tunneilla ei tähän mennessä ole vinkattu kirjallisuutta. Laaja-alaisen oppimisen, monialaisen osaamisen ja oppimisympäristön laajentamisen hengessä kirjavinkkauksia voisi laajentaa äidinkielen lisäksi myös kielenopetuksen tunneille. Tällöin vinkkauksen tarkoituksena olisi tukea ja vahvistaa kouluopetuksessa saatua kielitaitoa ja innostaa oppilaita lukemaan ja hyödyntämään oppimaansa.

Tämä opinnäytetyö on toiminnallinen opinnäytetyö, jonka toimeksiantaja on Oulun koulukirjasto edustajanaan informaattikko Helena Valtakorpi. Toiminnallisessa opinnäytetyössä tavoitellaan ”käytännön toiminnan ohjeistamista, opastamista, toiminnan järjestämistä tai järjeistämistä” (Vilka & Airaksinen 2003, 9). Opinnäytetyö koostuu kahdesta osasta: tietoperustasta ja toiminnallisesta osasta, johon liittyy määrällinen tutkimusosuus.

Tietoperustassa esitellään Oulun koulukirjastoa sekä kerrotaan vinkkauksen merkityksestä lukemisen edistämiseksi, kirjaston tarjoamista tavoista tukea kielen oppimista ja kielen oppimisen perusteista.

Kielen oppimisessa on tärkeää altistua kielelle. Kouluopetuksen tukena on hyvä olla keinoja, joiden avulla oppilaat pääsevät kokeilemaan uutta kieltä. Lukeminen on yksi tapa altistua kielelle ja sen eri muodoille. Koulussa opetetaan ja opitaan tietoisesti sanoja ja kielioppia, kun taas kieltä käyttämällä sitä omaksutaan tiedostamatta. Tietoinen oppiminen ja omaksuminen tukevat toisiaan. Kouluopetuksen pohjalta oppilaat osaavat sanoja ja kielioppia. Lukiessaan vieraskielistä tekstiä he omaksuvat kielen rakenteita, ja myöhemmin he tulevat itse valinneeksi oikean muodon tai tavan ilmaista asioita tällä kielellä.

Toiminnallisessa osuudessa tehtiin ruotsinkielinen kirjavinkkaus aloitteleville ruotsin kielen oppijoille. Kirjavinkkaus oli samalla oppimisprosessi tekijälleen. Kohderyhminä oli kuusi peruskoulun kuudetta luokkaa. Verrokkiryhmänä oli pidempään opiskellut kahdeksas luokka, jolle tehtiin erilainen vinkkaus. Kirjavinkkaukset pyrittiin tekemään koulun ruotsin tunnille sopiviksi huomioiden oppilaiden taitotaso. Vinkattavaksi kieleksi valikoitui ruotsi opetussuunnitelman muutoksen ja opinäytetyön tekijän henkilökohtaisen kiinnostuksen vuoksi sekä siksi, että Oulussa ruotsinkielistä kielisyötettä ei ole paljon tarjolla. Uudistuneessa opetussuunnitelmassa ruotsin B1-kielen tavoitteissa todetaan, että oppilailla olisi oltava mahdollisuus kokeilla kasvavaa kielitaitoaan, jota heidät olisi ohjattava käyttämään, ja opetuksen tulisi tarjota haasteita myös nopeasti edistyville (Opetushallitus 2014, 206, viitattu 21.2.2017). Ruotsinkielinen kirjavinkkaus korostaa kirjaston ja koulun yhteisiä pyrkimyksiä, sillä kirjasto haluaa *auttaa oppimaan ja löytämään tietoa*.

Kirjavinkkauksen periaatteiden mukaan haluttiin innostaa oppilaita kokeilemaan helppoa ruotsinkielistä lukemista ja samalla muistuttaa kirjaston tarjoamista materiaaleista. Mikäli vinkkaukseen osallistujat eivät vielä koe pystyvänsä lukemaan ruotsiksi, niin ainakin idea siitä on jo viritetty. Verrokkiryhmän 8.-luokkalaisista enemmistö on opiskellut kieltä jo 5. luokalta lähtien, joten heille voi vinkata vaativampaa luettavaa kuin vasta-alkajille. Vinkkauksella haettiin lukuilon lisäksi oppimisen ja osaamisen iloa, ja sillä haluttiin tarjota hieman uusi näkökulma ruotsiin. Lukeminen huviksi ja hyödyksi antaa samalla arvokkaita ”minä osaan” -elämyksiä.

Vinkkausten onnistumista mitattiin lyhyellä survey-palautelomakkeella. Palautteiden perusteella tehtiin suppea tutkimus, jolla kartoitettiin oppilaiden aikeita lukea ruotsinkielistä aineistoa. Samalla kysyttiin vastaajien mielipiteitä vinkkauksen hyvistä puolista ja tiedusteltiin parannusehdotuksia. Lomakkeen palautti 108 kuudesluokkalaista ja 13 kahdeksaluokkalaista. Saatuja vastauksia käsiteltiin määrällisin menetelmin ja niitä käytettiin opinäytetyön pohdinnan tukena.

Lopuksi pohdittiin, voiko vasta-aloittaneille kielenoppijoille ylipäättään vinkata kirjoja uudella kielellä, ja millaista kirjallisuutta heille voi tarjota. Toisaalta pohdittiin, millä tavoilla kirjoja ja kirjallisuutta voisi muuten tuoda kielenopetukseen. Opinnäytteen yhtenä osiona tehtiin koulukirjastolle lyhyt hankintalistaehdotus ruotsinkielisistä kirjoista.

Opinnäytetyön otsikko on lainattu yhden kuudesluokkalaisen antamasta palautteesta, joka kuului: ”Sain innostusta lukemaan ruotsin kielisiä kirjoja.”

2 KOULUKIRJASTO

Koulukirjasto on koulun oppilaiden, opettajien ja muun henkilökunnan käyttöön tarkoitettu kirjasto. Se on oppimisympäristö, jonka aineisto on valittu pedagogisin perustein ja varustettu nykyaikaisin digitaalisin oppimateriaalein ja -välinein. Oppi- ja opetusmateriaalien lisäksi siellä on pääsy myös eri tietovarantoihin. Koulukirjastossa on niin opetussuunnitelman sisältöjä tukevaa materiaalia kuin lukuinnostusta ylläpitävää kirjallisuuttakin. (Frantsi, Kolu, Salminen, Hirmasto, Katajamäki, Ylihärkilä, & Gerkman 2014, 4.) Oppimisen lisäksi koulukirjasto tarjoaa oppilaille tilaa viihtyä, eikä se ole pelkästään materiaalivarasto. Liisa Niinikankaan mukaan ”oppilaitoksen kirjasto voi olla paikka, tila, jossa opiskella, työtapaa aktiiviseen oppimiseen, löytämisen riemuun, oivallukseen, paikka, jossa opetus jäsentyy tiedoksi ja kasvaa taidoksi” (2000, 1, viitattu 19.4.2017). Koulukirjasto on lähellä silloinkin, kun yleiseen kirjastoon on pitkä matka.

Perusopetuslain mukaan ”perusopetuksen yhteydessä voidaan oppilaille järjestää kirjastotoimintaa” (628/1998 8:47§). Laki ei siis velvoita perustamaan koulukirjastoa joka kouluun.

Uudessa perusopetuksen opetussuunnitelmassa (OPS 2016) kirjastot luetaan muiden yhteistyötahtojen mukana oppimisympäristöiksi, ja todetaan, että oppilaan käyttöön on pyrittävä saamaan kirjastopalvelut siten, että ne mahdollistavat itsenäisen työskentelyn (Opetushallitus 2014, 29, viitattu 21.2.2017). Edelleen opetussuunnitelma painottaa koulun, kirjastotoimen sekä muiden tahojen yhteistyön tukevan koulun kasvatustehtävää ja oppimisympäristöjen monipuolisuutta (sama, 36).

Oppimisympäristöjen tulee - - huomioida oppilaiden yksilölliset tarpeet, tukea yksilön ja yhteisön kasvua, oppimista ja vuorovaikutusta.- - Oppilaita ohjataan ja kannustetaan oma-toimiseen ja kriittiseen tiedonhankintaan ja heille annetaan valmiudet sitä edellyttävän tieto- ja viestintäteknologian käyttöön. (Valtioneuvoston asetus perusopetuslaissa tarkoitetun opetuksen valtakunnallisista tavoitteista ja perusopetuksen tuntijaosta 422/2012 4§.)

Koulukirjaston peruspilarit ovat lukuharrastuksen kehittäminen ja ylläpitäminen sekä tiedonhankintataitojen tukeminen osana koulun toimintaa. Tiedonhallintataidot, mediakriittisyys ja itsenäinen tiedonhakeminen ovat välttämättömiä taitoja. Opetussuunnitelmien perusteet korostavat näiden nykyajan tietoyhteiskunnassa tarvittavien taitojen oppimista. Koulukirjasto voi osaltaan toteuttaa uuden opetussuunnitelman OPS 2016:n painottamaa laaja-alaista oppimista (Frantsi ym. 2014, 3).

2.1 Oulun koulukirjasto

Oulun koulukirjastoon kuuluu yli 70 koulukirjastoa, joissa toimii yli 100 koulukirjasto-opettajaa (Valtakorpi, sähköpostiviesti 20.4.2017). Koulujen ja koulukirjastojen määrä on kasvanut Oulun kunta-liitosten myötä. Sivistys- ja kulttuuripalvelujen alaisena koulukirjasto on toiminut vuodesta 2012.

Oulun koulukirjaston tavoite on, että kaikissa kouluissa ja niiden toimipisteissä olisi oma koulukirjasto, ellei yleinen kirjasto ole niin lähellä, että sen käyttäminen on järkevää. Tavoite on toteutunut melko hyvin. Käytännön syistä, joita ovat esimerkiksi etäisyydet ja koulukirjasto-opettajien resurssit, eri kouluissa on päädytty erilaisiin käytänteisiin. Esimerkiksi Oulunlahden koulun Santerinkujan sivukoululla on oppilaiden käytössä itsepalvelulainausautomaatti. (Valtakorpi, sähköpostiviesti 20.4.2017.)

Osa koulukirjastoista on kombikirjastoja, eli yleisen kirjaston ja koulukirjaston yhdistelmiä. Vuonna 2010 avattu Ritaharjun kirjasto oli näistä ensimmäinen. Kombikirjastot palvelevat koulujen lisäksi myös muita asiakkaita. Kirjaston aineisto on tallennettu kaupunginkirjaston tietokantaan, joten kombikirjasto ei käytä koulukirjaston aineistotietokantaa. Kombikirjastojen aineistosta osa on koulukirjaston aineistoa, joka on tarkoitettu vain oppilaiden ja opettajien lainattavaksi. Kombikirjaston määritelmä muuttunee vielä ajan myötä. (Valtakorpi, sähköpostiviesti 20.4.2017.)

Oulun paikallisen opetussuunnitelman mukaan koulukirjastotoiminnalla avarretaan oppilaiden yleissivistystä ja maailmankuvaa. Kirjasto tarjoaa aktiivisia ja virikkeisiä oppimisympäristöjä sekä monipuolisia työtapoja. Lisäksi koulukirjastotoiminta tukee oppimiskäsityksen toteutumista aidoissa oppimistilanteissa. (Oulun kaupunki 2016, viitattu 17.2.2017). Koulukirjaston tavoitteena on luku-harrastuksen ylläpitäminen ja kehittäminen sekä opettajien ja oppilaiden tiedonhallinnantaitojen tukeminen. Opetussuunnitelma sisältää *Tiedonhallinnan polun*, jossa on esimerkkitoiteutuksia koulun ja kirjaston yhteistyömenetelmistä eri luokka-asteille esikoulusta 9. luokkaan asti.

Oulun koulukirjaston tietokanta on siirretty Pallas-kirjastojärjestelmästä Kohaan. Aineistotietokantaan on tallennettu lähes kaikkien koulukirjastojen aineisto, ja tällä hetkellä tietokannassa on 71 koulukirjastoa (Valtakorpi, sähköpostiviesti 20.4.2017). Kanta-Oulun koulujen aineisto saatiin kokonaisuudessaan luetteloiduksi maaliskuussa 2013 (Oulun koulukirjasto 2014, 30, viitattu 20.4.2017). Koulukirjastoinformaattikko vastaa aineiston luetteloinnista tietokantaan ja kirjastojärjestelmän opettamisesta koulukirjasto-opettajille (sama, 7).

Koulun kirjasto-opettaja vastaa koulukirjaston päivittäisestä toiminnasta, ja monessa koulussa opilaat osallistuvat koulukirjaston hoitoon omilla kirjastovuoroillaan. Joillakin kouluilla koulukirjasto-opettajan tukena toimii kirjastotiimi. Koulukirjasto-opettaja vastaa aineiston valinnasta yhdessä koulun muiden opettajien kanssa. (Oulun kaupunki 2017b, viitattu 6.4.2017.) Koulukirjasto on osa koulun toimintaa, ja jokainen koulukirjasto toimii koulun rehtorin alaisena.

Koulukirjaston ohjausryhmä ohjaa koulukirjaston kehittämistä. Koulukirjastot ja koulukirjasto-opettajat tekevät yhteistyötä. Koulukirjasto-opettajien tapaamiset ja koulutukset toteutetaan aluekokouksissa. Koulukirjaston aluejako noudattaa sivistys- ja kulttuuripalvelujen aluemallia. Neljä perusasteen aluetta ovat pohjoinen, itäinen, eteläinen ja keskinen alue. Kullakin alueella toimiva koulukirjaston aluevastaava kokoaa alueensa koulukirjasto-opettajat yhteen. Aluekokoukset pidetään kahdesti lukuvuodessa: kerran syyslukukauden aikana ja kerran kevätlukukauden aikana. Aluevastaavat, koulukirjaston informaattikko ja kaupunginkirjaston informaattikko suunnittelevat yhdessä koulutukset. Lukion koulukirjasto-opettajat kokoontuvat omana ryhmänään. (Valtakorpi, sähköpostiviesti 20.4.2017.) Koulukirjaston vuosikellosta (liite 1) nähdään vuosittaisten tapahtumien aikataulut.

Koulukirjasto kehittää toimintaansa myös osallistumalla erilaisiin hankkeisiin. Esimerkiksi Opetushallituksen vuosina 1998–2001 koordinoiman *Koulun ja kulttuurin yhteistyöohjelman* tuloksena Oulussa ideoitin ja toteutettiin Suomen ensimmäinen kirjallisuusdiplomi lasten ja nuorten lukuharrastuksen syventämiseksi (Opetushallitus 2002, 32).

Luku-Suomi oli opetushallituksen kärkihanke vuosina 2001–2004. Oulussa perehdyttiin tuolloin koulukirjastojen kehittämiseen sekä koulun ja kirjaston yhteistyön lisäämiseen. (Koulukirjastojen kehittäminen ja koulun ja kirjaston yhteistyö 2005, 36, viitattu 6.4.2017.) Oulun opetustoimi panosti samanaikaisesti Tietoyhteiskunnan koulukirjastot -projektiin ja Luku-Suomi-hankeeseen. Kaksi informaattikkoa palkattiin tarkistamaan ja luetteloimaan projektikoulujen kirjat. Koulukirjastojen kirjat luettelointiin yhteistyössä Oulun yleisen kirjaston kanssa silloiseen PallasPro-tietokantaan. Oulun kuntakohtaiseen opetussuunnitelmaan kirjattiin vielä koulukirjastojen välttämättömyys ja laatuvaatimukset oppimisympäristönä. (Sama, 46.)

Koulukirjasto tekee yhteistyötä eri tahojen kanssa. Oulun koulukirjaston organisaatiokaaviosta (liite 2) voidaan nähdä, että koulukirjasto ja kaupunginkirjasto tekevät tiivistä yhteistyötä. Koulukirjaston

verkkosivut löytyvät kaupunginkirjaston Kirjastoreitti-sivustolta. Kaupunginkirjasto järjestää suunnitelmallista tiedonhankintataitojen opetusta ja kirjavinkkausta perusasteella ja lukiassa. Koulu, kirjasto ja aluehallintovirasto järjestävät vuosittain *Yhdessä ja erikseen* – koulun ja kirjaston kehittämispäivän Koulukirjasto tekee yhteistyötä ammattikorkeakoulun kanssa tarjoamalla harjoittelupaikkoja kirjastoalan opiskelijoille. Oulun normaalikoulun aineisto on jo tallennettu koulukirjaston tietokantaan ja käytössä on koulukirjaston kirjastojärjestelmä Koha. Tämän myötä yhteistyö alkaa toivottavasti myös yliopiston kanssa. (Valtakorpi, sähköpostiviesti 20.4.2017.) Opetus- ja kulttuuriministeriön sekä Oulun yliopiston kolmivuotinen (2012–2015) valtakunnallinen *Lukuinto*-ohjelma kehitti lasten ja nuorten lukemista monipuolisia ja innostavia menetelmiä sekä ideoita lukumotivaation kasvattamiseksi.

Nyt koulukirjaston tavoitteena on kohdennetun koulukohtaisen aineistomäärärahan toteutuminen. Lisäksi pyritään saamaan jokaiselle oppilaalle OUTI-kirjastokortti aktivoitukseksi koulukirjaston järjestelmään syksyyn 2017 mennessä. Kouluja tuetaan edelleen tiedonhallintataitojen opetuksessa. (Valtakorpi, sähköpostiviesti 20.4.2017.)

2.2 Koulun ja kirjaston yhteistyö

Kirjastoreitti on Oulun kaupunginkirjaston, esiopetuksen, perusasteen koulujen ja lukion yhteistointamalli, jossa ensimmäisen, kolmannen, viidennen ja seitsemännen luokan oppilaat sekä lukion 1.-luokkalaiset saavat suunnitelmallisesti kirjaston käytön ja tiedonhaun opetusta sekä kirjavinkkausta. Sen tavoite on lasten ja nuorten lukuinnostuksen lisääminen ja tiedonhankintataitojen saavuttaminen. (Oulun kaupunki 2017a, viitattu 6.4.2017.) Aikaisemmin kirjastokäynnit olivat vahvasti opettajan aktiivisuuden varassa.

Kirjastovierailujen avulla oppilaat oppivat kirjaston käyttöä. Kirjavinkkaukset innostavat lukemaan ja tukevat osaltaan monilukutaitoa. Tiedonhaun oppimistehtävät antavat ohjan monipuolisille tiedonhankintataidoille. Opettajat voivat käyttää Kirjastoreitti-sivustoa tiedonhankinnan opetuksessa.

3 LUKEMISEN MERKITYS KIELEN OPPIMISELLE

Sanavarasto ja kielitaito karttuvat lukemalla. Tämä pätee niin äidinkielen kuin muihinkin kieliin. Yleisradio uutisoi vuonna 2016, että vapaa-ajallaan lukevan 17-vuotiaan sanavarasto on jopa 70 000 sanaa, kun taas ei-lukevan nuoren sanavarasto jää runsaaseen 15 000 sanaan. Luvut perustuivat ruotsalaiseen Annika Nasiell'in ja Lisa Bjärbon vuonna 2007 toimittaman teoksen *Boken om läslust* esipuheeseen. (Vilkman 2016, viitattu 11.4.2017; Vilkman 11.4.2017, sähköpostiviesti.) Vaikka luvut eivät suoraan ole sovellettavissa suomen kieleen ja sitä äidinkielenään puhuviin, antavat ne käsityksen lukemisen merkityksestä kielitaidolle. Kirjallisuutta paljon lukevan ja harrastavan sanavarasto kasvaa keskimääräistä suuremmaksi (Häkkinen 2016, viitattu 11.4.2017). Tutkija Sari Sulkusen mukaan lukemiseen on laskettava kirjojen lisäksi myös sähköinen materiaali, sillä kaikenlaisia tekstejä on ymmärrettävä (Vilkman 2016, viitattu 11.4.2017).

3.1 Äidinkieli ja uusi kieli

Kielen oppiminen vaatii kielen käyttämistä ja sille altistumista. Synnyynnäisestä kielenoppimiskyvystään huolimatta ei lapsikaan voi oppia kieltä tyhjästä, vaan hän tarvitsee ympäristön kielimalleja. Varhaislapsuudessa muilta ihmisiltä omaksuttua *äidinkieltä* tai *ensikieltä* ei erityisesti opeteta. Äidin- tai ensikieli on kieli, jonka syntyperäisenä puhuminen identifioi ihmisen. (Tieteen termipankki 2014a, viitattu 20.2.2017.) Lapsen kasvaessa hänen tutustuttamisensa lukemiseen ja myöhemmin itse lukeminen vahvistavat lapsen kielen oppimista ja kasvattavat hänen sanavarastoaan (Sarmavuori 2011, 86, 92). Kirjallisesta materiaalista, siis lukemisesta, hyöttyy oppimalla kieltä myöhemmälläkin iällä (Pietilä & Lintunen 2014, 16).

Muut kielet voidaan jakaa toiseen kieleen ja vieraisiin kieliin. Kielitieteessä *toinen kieli* määritellään olevan mikä tahansa ensikielen jälkeen opittu kieli, joka omaksutaan ympäristössä, jossa sitä puhutaan (Tieteen termipankki 2014b, viitattu 20.2.2017). Toinen kieli ei siis tarkoita järjestyksessä toista ihmisen oppimaa kieltä vaan kaikkia ensikielen jälkeen opittuja kieliä, joita käytetään luonnollisissa tilanteissa oppimisympäristössään. Toinen kieli on siis joko maan virallinen kieli tai maassa tai puhujan ympäristössä yleisesti käytetty kieli (Pietilä & Lintunen 2014, 14). Suomessa toinen kieli on suomenkielisillä ruotsi tai saame, ja muuta kuin suomea äidinkielenään puhuvilla yleensä suomi.

Vieras kieli on opittu kieli, jota ei puhuta oppimisympäristössään (Tieteen termipankki 2014c, viitattu 20.2.2017). Eikä se siis ole maan virallinen kieli. Toisen kielen opetus alkaa yleisesti Suomessa ensimmäisen vieraan kielen, usein englannin, opetuksen alkamisen jälkeen. Toisen ja vieraan kielen yhteisnimityksenä voidaan käyttää ilmaisua *uusi kieli*, mikäli ei haluta erotella ensikielen jälkeisiä kieliä toisistaan. (Pietilä & Lintunen 2014, 14).

3.2 Kielen oppiminen ja omaksuminen

Kielen oppimisen malleissa on kaksi valtasuuntausta. Littlewoodin integroidun kielen oppimis- ja opetusmallin mukaan muotoon painottuvassa analyttisessä oppimisprosessissa kieltä opitaan analysoituna yksittäisiin pieniin osiin kuten muitakin tietoisesti opittavia taitoja, joita harjoitellaan, kunnes opitaan kunkin osan sujuva käyttö. Viestiin painottuvassa kokeilevan strategian oppimisprosessissa taas pääpaino on luonnollisilla oppimisprosesseilla ja kielen käytöllä, eli kielen oppiminen on luonnollinen prosessi, jossa kieli omaksumaan sitä käyttämällä aidoissa kommunikaatio-tilanteissa, kuten lapsen äidinkielen omaksuminen ilman opetusta. Eroistaan huolimatta nämä kaksi suuntausta eivät ole ristiriidassa keskenään, vaan ne täydentävät toisiaan. Kielen oppiminen tehostuu, kun kumpaakin tapaa – oppimista ja omaksumista – hyödynnetään tarkoituksenmukaisesti (Littlewood 1997, 85–86; Juurakko-Paavola 2002, 19–20, viitattu 22.2.2017.) Uuden kielen oppiminen koulussa tapahtuu pääosin tietoisesti ja tavoitteellisesti. Toisaalta kielen oppimiseen sisältyy aina myös oppimista automaattisesti ja tiedostamatta. (Järvinen 2014, 69.) Virikkeet ovat tärkeitä kielen oppimisessa, ja niiden hyödyntäminen perustuu paljon oppijan omaehtoiseen toimintaan.

Koulussa kielioppia ja kielen rakenteita opitaan pääosin *eksplisiittisesti* eli tietoisesti. Kouluopetus onkin tavallisin eksplisiittisen opetuksen muoto. Oppija on tietoinen oppimistapahtumasta ja hän pyrkii oppimaan. Eksplisiittinen kielenopetus on osoittautunut tehokkaaksi tavaksi opettaa kieliopillisesti virheetöntä kieltä, ja se myös parantaa oppijan kykyä omaksua saamansa kielisyötettä (Sundman 2014, 117, 119). *Kielisyöte* (engl. *input*) tarkoittaa oppijaa ympäröivää kieliainesta, josta hän voi oppia tai omaksua kieltä. Tällöin tietyt rakenteet vain ”tuntuvat” oikeilta. Äidinkielen omaksumisessa kielisyötettä on yleensä tarjolla huomattavasti enemmän kuin muilla kielillä. (Pietilä & Lintunen 2014, 16.) Kielen oppimisessa on ratkaisevaa oppijan sisäistämä syöteen osa, eli *hyödynnetty kielisyöte* (engl. *intake*) (sama, 17). Muodollisessa kielenopetuksessa kielellinen syöte on hyvin rajallista johtuen vähäisistä viikoittaisista oppituntimääristä, mikä ei riitä kielen ja kieliopin

implisiittiseen omaksumiseen. *Implisiittinen kielen oppiminen*, josta käytetään myös nimitystä *luonnollinen kielen oppiminen*, tarkoittaa tiedostamatonta oppimista, joka tapahtuu näennäisen vaivattomasti ympäristön ja kielen käyttämisen vaikutuksesta. (Sundman 2014, 116–117.)

Implisiittinen ja eksplisiittinen oppiminen tukevat toisiaan, ja sen vuoksi kielisyötettä tulisi olla kouluopetuksessakin runsaasti tarjolla. Oppijat pystyvät hyödyntämään eri tavoin erilaisia opetusmenetelmiä, sillä kaikki eivät hahmota abstrakteja sääntöjä (sama, 119).

Kaikille kielille on ominaista monisanaiset ilmaukset: sanaryppäät, idiomit, sanonnat ja tervehdysfraasit. Ilmaukset toistuvat usein muuttumattomina. Esimerkiksi idiomit tarkoittavat muuta kuin mitä niiden sanojen kirjaimellinen merkitys tarkoittaa, ja niillä voidaan kuvata asioita vivahteikkaasti. Idiomit rikastuttavat kieltä, mutta vain harvoille niistä löytyy samaa tarkoittava suora käännösvastine. (Mäntylä 2006, 152, 154.) Muunkielistä kirjallisuutta lukemalla monisanaiset ilmaukset tulevat tutuiksi, ja niiden käyttö tuottaessa omaa tekstiä on helpompaa.

Ranskalaisen koulun koulukirjastonhoitaja Olli Rantalan mukaan kielitaito vaatii sitä, että luetaan paljon kaikenlaisia tekstejä. Hyvään kielitaitoon ei riitä pelkkä kielioppi, sillä sen ympärillä täytyy olla ”massaa”, ja sanojen ja kielen rakenteiden täytyy automatisoitua. Tätä massaa rakennetaan lukemalla. Rantala toteaa, että kirjallisuutta lukemalla koululaisille kehittyy kielen ja ilmaisun taju. (Baer, T. 2016, viitattu 13.2.2017.) Kielitaidon oleellinen osa on käyttää kieltä oikein kussakin asiayhteydessä. Kirjallisuus on yksi tapa omaksua oikeita kielenkäyttötapoja eri asiayhteyksissä.

4 KIRJAVINKKAUS

Kirjavinkkaus on vakiintunut merkittäväksi kirjastotyön muodoksi, ja varsinkin lapsille vinkkaamista pidetään tärkeänä, jotta heistä saadaan tulevaisuuden lukijasukupolvi. Kirjavinkkauksessa vinkkaaja on välittäjä kirjan ja lukijan välillä.

Vinkkaaja voi olla kuka tahansa, joka kokee lukuilon välittämisen tärkeäksi. Vinkkaaminen ei siis vaadi kirjastoalan pätevyyttä. Opettaja voi vinkata oppilaille oppiainettaan sivuavaa ja oppimiskonaisuutta syventävää luettavaa. Koulussa voi kaverivinkkaus toimia paremmin kuin aikuisten antamat vinkit, koska oppilaat pitävät oman ikäistensä suosituksia uskottavampina.

Marja-Leena Mäkelä on kirjoittanut vinkkausoppaan *Kirjavinkkarikirja*. Hän toteaa, että vinkkauksen ei tarvitse aina tapahtua kirjastossa, sillä ”monelle ihmiselle kirjaston ovi on raskas”. Vinkkari voi hakeutua ihmisten luo. Esimerkiksi kouluissa vinkkaamisen oli monta hyvää perustetta. Kirjasto on koulun yhteistyökumppani, ja on luonnollista käydä esittelemässä kirjaston toimintaa koulussa. Koululaisten tuttu oppimisympäristö on luokka. Siellä ei ole häiritseviä uusia virikkeitä, ja luokassa vinkkari on opettajan kaltainen aikuinen. Oppilaista voi olla mukava kuulla opettajan sijasta muitakin. Lisäksi on edullisempaa ja vaivattomampaa yhden ihmisen liikkua kirjakasseineen kuin luokallisen oppilaita siirtyä ehkäpä linja-autolla kirjastoon. (2015, 48–50.)

Ennen vinkkausta on tärkeää tutustua vinkattavaan aineistoon niin hyvin, että siitä voi kertoa kuulijoille. Omin sanoin kertominen paperista lukemisen sijaan tekee vinkkauksesta omakohtaisemman, ja samalla vinkkaajan on helpompi vastata kuulijoiden reaktioihin. Mäkelän mukaan *Mäty*-periaate, eli ”mä tykkään” -periaate, kirjavinkkauksessa tarkoittaa sitä, että vinkkari voi vilpittömästi suositella vinkkaamaansa kirjaa saatuaan siitä itse hyvän lukukokemuksen (2015, 54).

Kaunokirjallisuudessa kirjavinkkaus voi olla hyvinkin elämyksellistä. Vinkkaukseen voi yhdistää musiikkia, kuvia ja näytelmällistä osuutta. Kaunokirjoja voi vinkata myös teemoittain. Vaikka tietokirjallisuuden vinkkaus on erilaista kuin kaunokirjallisuuden, sen tarkoitus on sama: johdattaa kuulijat innostumaan esitellystä kirjasta niin, että heidän on luettava se itse. Tämän takia kirjasta ei saa paljastaa liikaa, vaan lukijassa on herättävä halu lukea kirja itse.

Sarjakuvia vinkatessa juonesta kerrotaan sanallisesti ja ”piirrosjälki tulee näkyä kuulijoille”, sillä sarjakuvissa kuvat ovat yhtä tärkeitä kuin teksti. Koska sarjakuvaa voi lukea joko selailemalla nopeasti tai syventymällä piirroksiin kuva kerrallaan, voi vinkkaustyylikin vaihdella. Sarjakuvaa voi käsitellä kuvallisena kokemuksena tai kuvitettuna tarinana. (Hakkola & Luolamaa 2013, 12.)

4.1 Kirjavinkkaus lukemisen edistäjänä

Lukutaito on välttämätön edellytys nykyisessä tietoyhteiskunnassa selviytymisessä. Lukutaitoon kuuluu oleellisena osana ymmärtää kielen merkityksiä ja vivahteita. Kirjavinkkaus pyrkii osaltaan edistämään lukuharrastusta. Lukeminen tarjoaa elämysten ja älyllisen sisällön lisäksi kielellistä sisältöä, jonka lukija sisäistää huomaamattaan.

OECD-maiden yhteinen tutkimusohjelma PISA (Programme for International Students Assessment) tuottaa tietoa koulutuksen tilasta ja tuloksista sekä oppimisesta kansainvälisessä vertailukehyksessä (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2017, viitattu 6.4.2017). PISA-tutkimuksissa Suomi on ollut ja on edelleen lukutaidossa mitattuna tutkittujen maiden huippumaita. Tulokset ovat kuitenkin heikentyneet huippuvuodesta 2006, ja varsinkin osaamisen tasoeron kasvu heikkojen ja vahvojen lukijoiden välillä huolestuttaa. Tyttöjen ja poikien välinen ero lukutaidossa tyttöjen hyväksi on ollut Suomessa tutkittujen maiden suurimpia, vaikka ero onkin kaventunut. (Vettenranta, Välijärvi, Ahonen, Hautamäki, Hiltunen, Leino, Lähteinen, Nissinen, Nissinen, Puhakka, Rautopuro & Vainikainen 2016, 93, viitattu 19.4.2017.) PISA-tulosten valossa on lukutaitoa tuettava myös yläluokilla. On olennaista vahvistaa oppilaiden omaa uskoa lukemisesta suoriutumiseen, jolloin he motivoituvat lukemaan ja harjaannuttamaan lukutaitoaan. Luettavan materiaalin tulee vastata oppilaan taitotaso ja olla häntä kiinnostavaa (Sulkunen, Välijärvi, Arffman, Harju-Luukkainen, Kupari, Nissinen, Puhakka & Reinikainen 2012, 65, viitattu 7.4.2017.) Kun luottamus lukemistehtävissä suoriutumiseen on vahvistunut, uskaltaa nuori lukea, ja tällöin taidotkin kehittyvät edelleen. Sitten voi siirtyä hieman vaikeampiin teksteihin. Samalla tarvitaan lukemisstrategioiden ohjausta ja niiden käytön tukemista. (Sulkunen & Nissinen 2012, 60, viitattu 7.4.2017.)

Äidinkielenopettajat ovat korostaneet kirjallisuuden opetusta äidinkielen opetuksen osa-alueena, sillä lukeminen kehittää sanavarastoa, lausetajua ja ajattelua. Lukemisen seurauksena lukijan on helpompi tuottaa omaa tekstiä, ja virheetkin vähenevät. (Lötjönen, Piskonen & Sorjonen 2004, 239,

viitattu 19.4.2017.) Opettajat ovat työssään nähneet, että nuorten lukutaito on laskenut ja lukeminen vähentynyt. Pasi Ilmari Jääskeläisen mukaan luokissa on enemmän vähän lukevia kuin kymmenen vuotta sitten. Kaikki lukion käyneetkään hallitse enää kirjakieltä, ja käytetyn kielen keinot ovat kaventuneet. Kirjailija Anja Snellman kertoi nuorten lukijoiden valitelleen kirjojen liian pitkistä lauseista ja vaikeista kielikuvista. Parannuskeinoina kirjailijat Salla Simukka ja Siri Kolu ehdottivat kouluihin kirjojen lukutunteja sekä koulukirjastoja joka kouluun, ettei lukeminen esty pitkän matkan vuoksi. Kolun mukaan on olennaista, että oikea lukija löytää oikean kirjan. (Koppinen 2017, B7.)

4.2 Vieraskielinen vinkkaus

Aiempaa kirjoitettua tietoa vieraskielisestä kirjavinkkauksesta oli vähän. Kielenopetukseen liittyvä kirjavinkkaus tarjoaa virikkeitä ja kielisyötettä kielenoppijoille. Varsinkin ympäristössä, jossa kielisyötettä on tarjolla niukasti, voi vieraskielinen kirjavinkkaus tukea opetusta innostamalla oppilaita kielitaitonsa käyttöön. Kun vinkataan kirjoja nimenomaan kielen oppimisen näkökulmasta, ja vinkkauksen kuulijat ovat opiskelleet kieltä vasta hetken aikaa, aineiston valinta voi osoittautua hankalaksi. Samantasoista luettavaa, kuin mitä koululaiset lukevat äidinkielellään, ei vasta-alkajille voi tarjota kielen asettamien rajoitteiden vuoksi. Pidempään opiskelleille kirjavinkkaus voi lähestyä jo omakielistä vinkkausta.

Oulun pääkirjaston lasten- ja nuortenkirjastopalvelujen kirjastonhoitajan mukaan Oulun kirjastossa ei ole järjestelmällisesti vinkattu kirjallisuutta muilla kielillä kuin suomeksi. Ruotsinkielistä kirjallisuutta on vinkattu Svenska Privatskolan i Uleåborgin oppilaille. (Alarto, sähköpostiviesti 23.2.2017.) Pääkirjastossa on ajoittain vinkattu englanninkielisiä lasten- ja nuortenkirjoja (Loukusa-Ahonen, sähköpostiviesti 1.3.2017). Tietyvästi kielenopetuksen tunnille suunnattua kirjavinkkausta ei Oulun yleisessä kirjastossa tai koulukirjastossa ole tehty.

Kirjasto ei pysty aktiivisesti tarjoamaan erikielisten kirjojen vinkkausta johtuen niin aineisto- kuin henkilöstöresursseistakin. Aineistomäärärahojen vähentyminen koskee myös ruotsin- ja vieraskielisen aineiston hankintaa. Lasten- ja nuorten kirjastotyötä tekevien kirjastoammattilaisten resurssi on niukka, ja koska perehtyminen suomenkieliseen lasten- ja nuortenkirjallisuuteen on välttämätöntä, olisi kohtuutonta vaatia vinkkaamisen edellyttämää syvällistä vieraskieliseen aineistoon perehtymistä. (Alarto, sähköpostiviesti 23.2.2017.)

Michael Sullivanin (2012, 31) mukaan kiinnostavat ja helppolukuiset kirjat, niin sanotut *hi/lo books* (high interest – low vocabulary), saavat vähän lukeneet suorastaan ahmimaan kirjoja. Kirjoissa juoni on niin kiinnostava, ettei lukija ”ehdi sivua kääntää kyllin nopeasti”. Vaikka Sullivan puhui heikoista lukijoista, voi kielen oppimisensa alkupuolilla oleville valita luettavaa samankaltaisin perustein: kiinnostavaa ja vaikeustasoltaan sopivaa. Kielen oppimisessa olisi hyvä hyödyntää kutakin ikäluokkaa kiinnostavia, mutta ei liian vaikeita teoksia, jotta koululaiset niistä innostuisivat.

Koulukirjastonhoitaja Cilla Dalén on vinkannut Ruotsissa kirjoja oppilaille, joille on ruotsi toinen kieli. Hänen mukaansa on tärkeää, että kirjat ovat sopivia vaatimustasoltaan, jotta lukija tuntisi itsensä taitavaksi. (2016, viitattu 26.2.2017.) Liian vaikea teksti ei innosta lukemaan, kun taas onnistumisen kokemus houkuttelee jatkamaan lukemista.

4.3 Kirjasto kielen oppimisen tukena, esimerkki Oulusta

Kirjasto tukee äidinkielen lisäksi muiden kielten oppimista monin tavoin. Sanakirjojen, kielikurssien ja kielenopetusäänitteiden sekä -multimedia-aineistojen lisäksi hyllyissä on kauno- ja tietokirjallisuutta sekä lehtiä eri kielillä myös e-aineistoina. Kirjaston verkkosivuille on koottu vinkkilistoja ruotsin- ja englanninkielisestä kaunokirjallisuudesta, äänikirjoista ja abiturienttien harjoitteluaineistosta.

Oulun kaupunginkirjasto ja SPR järjestävät viikoittain kielikahvilan (Language Café), jossa kuka tahansa voi oppia tai opettaa suomea. Kielikahvilan tarkoituksena on suomen kielen oppimisen lisäksi edistää monikulttuurisuutta ja ihmisten kohtaamista. (Suomen Punainen Risti 2017, viitattu 20.4.2017.) Lisäksi Monikielisen kirjaston siirtokokoelma kaupunginkirjastossa palvelee niin maahanmuuttajia kuin kielenopiskelijoitakin. Kirjasto tarjoaa paljon materiaalia omaehtoiseen kielen oppimiseen ja kielitaidon ylläpitoon.

5 KIRJAVINKKAUKSET KUODES- JA KAHDEKSASLUOKKALAISILLE

5.1 Suunnittelu ja yhteydenpito

Toimeksiantajani koulukirjaston edustaja informaattikko Helena Valtakorpi lähetti 17.2.2017 Oulun kouluille sähköpostiviestin, jossa tiedusteltiin kiinnostuneita osallistujia kuudesluokkalaisten ruotsinkieliseen kirjavinkkaukseen. Vastauksia tuli nopeasti neljästä koulusta: Alakylän, Teuvo Pakkalan ja Yli-lin koulusta sekä Oulun normaalikoulusta. Yli-lin ruotsin kielen opettaja toivoi vinkkausta opettamalleen 8. luokan A2-ruotsin opiskelijoille. Ensimmäinen vinkkaus sovittiin pidettäväksi neljän viikon kuluttua.

Koska vinkkauksen kohteena olivat alle vuoden ja verrokkiryhmässä lähes neljä vuotta ruotsia opiskelleet koululaiset, heille oli tehtävä erilaiset vinkkaukset ja vinkkauslistat. 8.-luokkalaiset käyttivät *Megafon*-sarjan kirjoja, samoin kuin yksi 6. luokka. Kahdella 6. luokalla oli käytössä *Hallonbåt*-sarjan kirjat. Tutustuin niihin saadakseni käsityksen opetetuista asioista.

Suunnitteluvaiheen alussa hain ruotsinkielisiä lasten- ja nuortenkirjoja OUTI-kirjastojen aineistotietokannasta. Koska aineiston tulee olla helposti saatavilla mahdollisille vinkkauksesta innostuneille, sen pitää löytyä lähikirjastossa tai olla varattavissa sinne. Lasten ja nuorten e-kirjoja oli OUTI-tietokannassa saatavilla vain kuusi nimekettä, joten niitä en vinkannut.

Kirjat saivat olla mielestäni mieluummin liian helppoja kuin liian vaikeita, joten ajattelin ehdottaa oppilaille kuvakirjojen lukemista esimerkiksi niin, että vieressä olisi saman kirjan suomenkielinen versio. Kuvakirjoissa on kuvia tukemassa tekstiä ja tekstiosuudet ovat kohtuullisen mittaisia. Tuttuja kirjoja lukiessa ei tarvitse välttämättä olla suomenkielistä käsillä. Omien suosikkien lisäksi kysyin ehdotuksia kahdelta lastenkirjastonhoitajalta, ja katsoin myös kirjakauppojen ruotsinkielisiä myyntilistoja. Niin vaativaa tekstiä kuin mitä oppilaat lukisivat suomeksi, ei opiskelun tässä vaiheessa ole mieltä tarjota.

Kuvakirjojen lisäksi arvelin helppolukuisista kirjoista löytyvän sopivaa luettavaa. Helppolukuisista kirjoista valtaosa on suunnattu melko nuorille lapsille, koska niissä on huomioitu äidinkielellään aloittelevat lukijat. Kuvasanakirjoja hain, koska kielenoppimisen alussa sanavaraston kasvatus on

tärkeää, ja kuvasanakirjojen avulla oppiminen tapahtuu myös visuaalisesti. Sarjakuvissa kuvat ja teksti tukevat toisiaan, eikä teksti ole liian pitkä. Tietokirjoja kartoitin myös, sillä harrastuksen ja kiinnostuksen siivittämänä voi lukea mielellään muullakin kuin äidinkielellään. Etusijalla olivat sujuvakieliset ja viihdyttävät kirjat.

Itse vinkkaustilannetta pyrin suunnittelemaan niin, että oppilaille olisi mukavaa. Vinkkauksissa pyrittiin välittämään lukemisen ilon lisäksi uskoa omaan kielitaitoon ja herättämään kokeilunhalua sen käyttämiseen. En itse puhu ruotsia täydellisesti, mutta puhun sitä tarpeeksi hyvin, ilman riikinruotsin intonaatiota tai suomenruotsin murteita. Jospa vinkkaus rohkaisisi oppilaitakin puhumaan tai lukemaan. Ei haittaa, vaikka oppilaat oppisivatkin pari sanaa, vaikka vinkkari ei olekaan opettaja. Halusin yhdistää huvin ja hyödyn. Kerron, että lukiessaan lukija oppii kieltä huomaamattaan. Mikä onkaan sen hausempaa kuin huomata ymmärtävänsä ja osaavansa.

5.2 Aineistovalinta

Varasin OUTI-kirjastosta kirjoja, josta hain vinkattavaa. Etsin uudehkoa materiaalia, joka olisi kieleltään riittävän helppoa. Lainasin tutustuttavakseni paljon kirjoja. Kahdeksasluokkalaisten kirjojen lukeminen vei aikaa. Tein niistä lukiessani muistiinpanoja. Kuudesluokkalaisten kirjoissa pidin tärkeänä helppoutta, ettei kielen vaikeus säikäytä lukijoita. Omasta mielestäni tylsät ja liian puhekieliset kirjat jätin pois listalta. Mäkelän *Mäty*-periaatetta noudattaen otin vinkattavaksi kirjoja, joita saatoin suositella.

Otin mukaan esiteltäviksi *Kalle Anka* -lehtiä ja -taskukirjoja. Niitäkin voi halutessaan varata omaan lähikirjastoon. Kirjaston ruotsinkieliset harrastelehdet ja myös verkossa luettavat lehdet pääsivät mukaan mainintoina.

5.3 Materiaalit

Vinkkaustuokioissa tarvittavaa materiaalia aloin tehdä aineiston valinnan ohessa. Valmiit kirjalistat lähetin sähköpostitse opettajille vinkkausta edeltävällä viikolla samalla kun muistutin tulostani. Listoissa oli lyhyet kuvaukset kirjoista. Kahdeksasluokkalaisten lista oli ruotsiksi ja kuudesluokkalaisten sekä ruotsiksi että suomeksi. Tulostin listat mukaan mennessäni kouluille.

Koska vinkattavaa aineistoa oli kirjastossa melko vähän, enkä näin voinut jättää kirjoja kouluille, tein oppilaille kirjanmerkkejä (liite 8), joissa oli vinkattavien kirjojen kansikuva, nimeketiedot sekä QR-koodi OUTI-verkkokirjaston saatavuustietoihin. Kirjanmerkit oli tarkoitettu muistilapuiksi, joiden avulla kiinnostavan kirjan pystyy löytämään kirjastosta myöhemminkin.

Kahdeksaluokkalaisille tein PowerPoint-esityksen (liite 3), jossa perustelin, miksi kannattaa lukea myös ruotsinkielistä aineistoa. Korostin sitä, että lukeminen on helppo keino – suorastaan laiskan ihmisen tapa – oppia kieltä. Huvini vuoksi lukeminen on myös hyödyllistä. Kielitaitoa kannattaa hyödyntää tiedonhaussakin, kun ei tarvitse pitäytyä pelkästään suomen- tai englanninkielisissä lähteissä. Esityksen loppuun tein lyhyen tietovisan tutuista ruotsinkielisistä lastenkirjahahmoista. Näiden lisäksi valmistin ruotsiksi esityksen siitä, miten kirjoja haetaan OUTI-verkkokirjastosta ja varataan lähikirjastoon. Tein myös listan kirjaston lehtisalin ruotsinkielisistä aikakauslehdistä sekä opastuksen, miten kirjaston sivuilta pääsee lukemaan vieraskielisiä lehtiä kotikoneelta.

Kuudesluokkalaisille lyhensin esityksen alkutekstit kahteen diaan ja lisäsin teksteihin suomennokset (liite 4). Sisältö oli samankaltainen kuin kahdeksaluokkalaisilla mutta kevyempi. Tietovisan pidin ennallaan, tosin suomensin sen niin, että ensin näkyi kysymys ruotsiksi ja seuraavaksi suomeksi. Kahdeksannen luokan opettajan antaman palautteen perusteella tein kuudesluokkalaisille lyhyen aiheeseen liittyvän ristisanatehtävän (liite 5), jonka sai tehdä halutessaan myöhemmin.

5.4 Palautelomakkeet – standardoitu survey ja avoimet kysymykset

Vinkkauksen onnistumista mitattiin palautelomakkeilla, joilla kartoitettiin oppilaiden lukuaikeita. Pohjatietona kysyttiin sukupuolta (tyttö tai poika), vaikka koulussa ei nykyään suositellakaan oppilaiden erottelua sukupuolen mukaan. PISA-tulosten innoittamana halusin kuitenkin nähdä, onko tyttöjen ja poikien välillä eroa lukemisinnossa, johon liittyy kielitaidon hyödyntäminen. Kerron oppilaille, että tämän kohdan voi halutessaan ohittaa.

Oppilaiden palautelomake oli kuudesluokkalaisille (liite 10) lyhyempi kuin kahdeksaluokkalaisilla (liite 9). Monivalintakysymyksessä tiedusteltiin, harkitseeko vastaaja lukea vinkattua kirjaa tai jotain muuta ruotsinkielistä aineistoa. Vaihtoehtoina oli myös, ettei vastaaja usko lukevansa ruotsiksi tai hän ei osaa sanoa. Mikäli vastaaja ilmoitti harkitsevansa vinkikirjan lukemista, sen saattoi nimetä

omalle rivilleen. Kahdeksaluokkalaisilta kysyttiin myös, oliko ruotsin opiskelu aloitettu viidennellä vai seitsemännellä luokalla.

Lopussa oli avoimet kysymykset, joissa kysyttiin, mitä hyvää vinkkauksessa oli ja mitä parannettavaa siinä olisi ollut. Erotin kysymykset omiksi kohdiksi, sillä kysymyksissä on vältettävä kaksoismerkityksiä (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2017, 197). Näin parannusehdotukset erottuvat paremmin, ja välttäisin vastaajien johdattelua. Arvelin, että yhdistettyinä voisi olla vaikea hahmottaa, että tiedustellaan kahta asiaa. Oli mahdollista, että sama vastaaja keksii sekä hyviä että parannettavia asioita. Kyselyn oli tarkoitus olla lyhyt ja selkeä, sillä aikaa sen täyttämiseen ei ollut paljon.

Opettajan palautelomake oli samanlainen kaikille opettajille (liite 11). Siinä pyydettiin antamaan vinkkauksesta arvosana asteikolla 1–5, jossa 5 on paras arvosana. Kaikki lomakkeen kolme kysymystä olivat avoimia. Niissä tiedusteltiin samoja asioita kuin oppilailtakin, eli mikä vinkkauksessa oli onnistunutta ja mitä parannettavaa olisi ollut. Lisäksi pyydettiin arvioimaan, mikä opettajan mielestä oli vinkkauksen anti opiskelulle.

Kuudesluokkalaisten palautelomakkeet ja ristisanatehtävät tulostin keskenään erivärisille paperille, jotta ne on helppo erottaa nopeasti toisistaan. Saatoin siis sanoa haluavani vihreät laput takaisin, ja siniset saisivat jäädä oppilaille. Harkitsin myös sähköisesti täytettävää palautelomaketta, jolloin tulosten käsittely olisi nopeaa ja oppilaat voisivat tehdä sen myöhemmin. Myöhemmin tehtävänä palaute saattaa unohtua, tai se vie ainakin vastaajien aikaa myöhemmin. Tämän vuoksi päädyin heti täytettäviin paperilomakkeisiin.

5.5 Vinkkaukset

Kaikki vinkkaukset pidettiin kouluilla, sillä kuten Mäkeläkin totesi, yhden henkilön on helpompi siirtä kirjoineen koululle kuin monen koululaisen tulla kirjastoon. Etäisyydet ovat kuntaliitosten myötä pitkiä nyky-Oulussa, ja esimerkiksi Yli-lihin on matkaa Oulusta 50 km. Sinne ja Alakylään sain kyydin koulukirjastoinformaattikko Helena Valtakorvelta, joka tuli seuraamaan näitä vinkkauksia. Muihin kouluihin kuljin polkupyörällä ja bussilla. Jokaiseen vinkkauskouluun lähdettiin hyvissä ajoin, jotta ehdittäisiin ajoissa.

Muuttuvat vinkkausympäristöt otettiin huomioon avoimin mielin. Jos muistitikulla ollut esitys ei näkynyt koneelta, hoidettiin se osuus puhuen. Tarkoitus oli olla kirjan ja ruotsin kielen iloisen oppimisen asialla.

5.5.1 Yli-lin koulu 21.3.2017

Ensimmäinen vinkkaus pidettiin Yli-lin koululla 8.-luokkalaisille. Ryhmässä oli 13 oppilasta, joista seitsemän on aloittanut ruotsin kielen opinnot 5. luokalla ja kuusi 7. luokalla. Ryhmässä oli yhdeksän tyttöä ja neljä poikaa.

Päivän ensimmäinen kaksoistunti alkoi kahdeksalta. Tulin luokkaan opettajan kanssa samaan aikaan, kun oppilaat olivat jo paikalla. Laitoin kirjat esille luokan etuosaan ja esittelin itseni. Aluksi näytin PowerPoint-esityksen (liite 3), jonka avulla kerroin, mitä tunnilla on tarkoitus tehdä ja perustelin, miksi ruotsinkielisen aineiston lukeminen kannattaa. Pysin korostamaan lukemisen huvia ja hyötyä. Huvissa korostin oppimisen iloa ja sitä, että jo opittua kielitaitoa voi hyödyntää. Hyödyissä mainitsin ruotsin olevan varteenotettava kieli tiedonhaussa, varsinkin haettaessa tietoa vaikkapa Pohjoismaista. Lopuksi kerroin, ettei kaikkia sanoja tarvitse ymmärtää, sillä niiden merkitys selviää yleensä asiayhteydestä. Pääkirjaston lehtisaliin tulee muutamia ruotsinkielisiä lehtiä, ja nuortenosastolle *Kalle Anka*. Niitä voi halutessaan varata omaan lähikirjastoon. Kerroin vielä kirjaston verkkosivujen linkeistä ruotsinkielisiin lehtiin, joita voi lukea kotikoneeltakin.

Ennen vinkkausta pidin oppilaille tutuista lastenkirjoista helpon tietovisan. Kaikki vastaukset tiedettiin. Visan tarkoitus olikin osoittaa oppilaiden jo tuntevan kirjoja ja osaavan kieltä. Näytti siltä, että kysely oli oppilaiden mielestä mukava, vaikka se koskikin lastenkirjoja.

Puhuin vinkatessani pääasiassa ruotsia, mutta suomensin niitä kohtia puheestani, joiden arvelin tarvitsevan käännöstä. Kerroin toivovani oppilaiden kysyvän, mikäli joku jää epäselväksi. Vinkkikirjalista on liitteessä 6. Huomasin pysytteleväni luokan etuosassa vinkatessani. Luokkaympäristö pulpetteineen rajasi tottumattoman vinkkaajan tilan. Onneksi luokkatila oli pienehkö samoin kuin ryhmäkin.

Vinkkauksen aluksi kysyin oppilailta, onko heillä toiveita siitä, millaisella kirjalla aloitamme. Ehkä alussa vähän ujosteltiin, eikä kukaan ehdottanut mitään. Vinkkaus aloitettiin sarjakuvakirjoilla. Ensimmäinen vinkattava oli Johanna Koljosen ja Nina von Rüdigerin mangateos *Oblivion High 1*, jonka jälkeen vuorossa oli Carl Barksin *Kampen om kovan och andra historier* ja viimeisenä Hergén Tintti-kirja *Enhörningens hemlighet*. Käytössä ei ollut dokumenttikameraa, joten näytin puhuessani kuvia kirjoista. Kerroin vähän sarjakuvan tekijöiden ja kirjojen taustoista, kuten *Oblivion High*'n tekoaiheista ja yhteyksistä Kalevalaan sekä Barksin keinoista kuvata Kaukoitää realistisesti.

Vinkkaus jatkui nuorten ja lasten kirjoilla, joista ensimmäinen oli Maria Turtschaninoffin *Maresi*-fantasiaromaanin helppolukuinen versio. Tästä kirjasta luin lyhyen lukunäytteen. Ulf Starkin ja Markus Majaluoman humoristiset kirjat *Pusspojken* ja *Varulfspojken* käsittelin yhdessä. Martin Widmarkin *Skolmysteriet*-kirjan jälkeen kerroin hieman Helena Lund-Isakssonin *Mackan och silver-Zlatan* - ja Annika Leipigin *Stella & Azad* -kirjoista. Kerroin myös, mistä kirjoista on saatavissa myös suomenkielinen versio.

Eri kirjojen vinkkausten kesto vaihteli. Vinkkauksen keskivaiheilla esitelin niksi- ja arvoituskirjat *Pakoruotsia på Pirkka: Birka Knep* ja *En himla massa fler gåtor*, joiden esittelyssä käytettiin lähinnä teosten sisältöä. Arvoituksia arvuuteltiin luokassa, ja totesimme koululaisarvoitukset hauskoiksi. Oppilaat osallistuivat tähän mukavasti.

Dagmar von Tyszka-Uthardt'n *Älskade hästar – Rakastetut hevoset* -teos on kokonaan kaksikielinen, mikä on hyvä kielen oppijan kannalta. Esbjörn Jorsäterin ja Henrik Sahlströmin *Teckna djur* - ja Ylva Blomqvistin *Alfons trollar och trixar* -kirjoista näytin esimerkkeinä koiran piirustusohjeet ja banaani-taikatempun.

Sven Nordqvistin *När Findus var liten och försvann* (suomeksi *Viiru kateissa*) - ja Aino Havukaisen sekä Sami Toivosen *Det här är Finland (Tatun ja Patun Suomi)* -kuvakirjojen yhteydessä kerroin, että tuttuja kuvakirjoja voi lukea hyvin ruotsiksi, kun tarina on tuttu. Niitä voi lukea myös suomenkielisen kirjan rinnalla.

Kysyin oppilailta, haluavatko he kuulla, miten kirjoja etsitään verkkokirjastosta ja varataan lähikirjastoon. Asia oli heille tuttu, joten tämä jätettiin pois asialistalta. Oppilaat saivat tutustua itse kirjoihin ja ottaa haluamansa kirjanmerkit muistilapuiksi.

Lopuksi oppilaat täyttivät palautekyselyn (liite 9), jossa kysyttiin heidän mielipiteitään vinkkauksesta. Kaikki oppilaat täyttivät ja palauttivat kyselyn, joten vastausprosentti oli sata. Opettajalle oli oma palautelomake omine kysymyksineen (liite 11).

5.5.2 Oulun normaalikoulu 27.3.2017

Ensimmäinen vinkkaus kuudesluokkalaisille pidettiin Oulun normaalikoulussa. Ryhmässä oli kuusitoista oppilasta. Kuudesluokkalaiset ovat aloittaneet ruotsin syksyllä, eli he ovat lukeneet kieltä vajaan lukuvuoden. Tämän takia vinkattava aineisto oli melko tai hyvin helppoa. Vinkkilista on liitteessä 7.

Esittelin itseni ja perustelin oppilaille lyhyesti, miksi kannattaa kokeilla ruotsinkielisen kirjallisuuden lukemista. On hienoa oppia ja huomata osaavansa kieltä, kun aloittaa sopivan helpoilla kirjoilla. Näytin PowerPoint-diat, jotka olivat lyhyemmät kuin kahdeksaluokkalaisilla, ja tekstit olivat myös suomeksi. Lastenkirjahahmo-tietovisassa oppilaat tiesivät kaikki vastaukset, eivätkä he tarvinneet edes suomennoksia kysymyksiin. Tämä oli mukava alku.

Vinkkaus aloitettiin kuvasanakirjoilla. Koulussa oli käsitelty jo tien neuvomista, värejä ja sääilmauksia, ja samoja aiheita oli sanakirjoissakin. Prepositioille, jotka opettajan mukaan tulevat tunneilla esille lähiaikoina, omistetun kuvakirjan esittelin sanakirjojen yhteydessä.

Helposti luettavat kirjat vinkkasin lyhyesti. Suomensin nimet tai kysyin oppilailta, mitä nimet mahdollavat tarkoittaa. Puhuin pääasiassa suomea, mutta välillä lyhyesti ruotsia. Kirjoista luin lyhyitä otteita ruotsiksi, minkä jälkeen suomensin ne. Arvoituksia arvuuteltiin kirjan avulla muutama. Luokka innostui vastaamaan niin, että äänitaso nousi välillä melkoiseksi.

Harrastuksiin liittyvistä tietokirjoista aloitin piirtämisoppaalla, joka herättikin kiinnostusta. Kuvailin, miten kirjassa neuvotaan liikkuvan eläimen piirtämistä. Robotti-, eläin- ja taikatemppekirja tuntuivat saavan vähemmän suosiota. Esittelemäni kuvakirjat löytyvät kuuleman mukaan monen kotoa suomeksi. Tämän vuoksi kerroin, että ruotsinkielisiä kirjoja voikin lukea suomenkielisen rinnalla. Lopuksi kerroin lyhyesti sarjakuvakirjoista ja Kalle Anka -lehdestä sekä kirjastoon tulevista muista ruotsinkielisistä lehdistä.

Vinkkauksen jälkeen jaoin oppilaille palautelomakkeet, jotka keräsin lopuksi. Lisäksi annoin sanaristikot, jotka sai tehdä halutessaan myöhemmin. Oppilaat saivat tutustua kirjoihin ja ottaa kirjanmerkit muistilapuksi itseään kiinnostavasta kirjasta.

Luokkatila oli sopivan pieni, jotta kaikki näkivät eteen tarpeeksi hyvin. Liikun luokassa, minkä pulpeteilta pystyin, näyttäessäni kirjoja ja kuvia. Oppilaat eivät ujostelleet, vaan he kysyivät reippaasti, elleivät jotain ymmärtäneet. Etukäteen mietin, missä suhteessa puhun suomea ja ruotsia, mutta päädyin käyttämään sitä kieltä, joka kussakin tilanteessa tuntui luontevalta. Pysin välttämään liian vaikeita lauserakenteita.

5.5.3 Oulun normaalikoulu 29.3.2017

Toisessa normaalikoulun vinkkausryhmässä oli viisitoista oppilasta. Vinkkaus pidettiin samassa luokassa kuin ensimmäinenkin. Ehdin laittaa kirjat esille ja diat näkyviin ennen oppilaiden tuloa luokkaan. Oppitunti oli päivän viimeinen, mikä saattoi vaikuttaa oppilaiden keskittymiseen. Ryhmä oli mukavan aktiivinen ja osallistui hyvin niin alun tietovisaan ja arvoitusten miettimiseen. Niitä olisi voinut jatkaa pitkäänkin.

Vinkkaus itse sujui samassa järjestyksessä kuin ensimmäinen, mutta yhden kirjan olin jättänyt pois. Lopussa jaoin ristikot ja palautelaput. Muutama oppilas ehti tutkailla kirjojakin.

5.5.4 Oulun normaalikoulu 30.3.2017

Kolmannessa normaalikoulun ryhmässä oli kahdeksantoista oppilasta. Tunti pidettiin eri tilassa kuin aikaisemmat kaksi vinkkausta. Isompi tila vaati hieman suurempaa äänen voimakkuutta puhujalta. Alun diaesitys heijastettiin luokkatilan vastakkaiselle seinälle, ja puhuin oppilaiden selkien takana. Tietovisa tuntui innostavan oppilaita osallistumaan.

Olin jättänyt edellisestä vinkkauksesta taas yhden kirjan pois. Tämä kolmaskin ryhmä oli hyvin aktiivinen ja sanavalmis. Oppilaat tuntuivat kuitenkin kuuntelevan, mikä oli mukavaa. Kirjoja ei kukaan ehtinyt selailla, koska heillä oli kiire seuraavalle tunnille.

5.5.5 Alakylän koulu 3.4.2017 – aamupäiväryhmä

Alakylän molemmat vinkkaukset pidettiin samana päivänä. Aamupäivän ryhmässä oli 21 oppilasta. Alun esittelyn jälkeen näytin diat lyhyesti ja pidin tietokilpailun. Oppilaat osallistuivat visaan innokkaasti ja he ymmärsivät kysymykset jo ruotsinkielisinä ilman suomennoksia, mikä ilmiselvästi ilahdutti heitäkin.

Kirjat vinkkasin tutussa järjestyksessä. Kuvasanakirjojen ja lastenkirjojen jälkeen osallistuttiin arvoitusten vastaamiseen vilkkaasti. Meillä oli mukavaa. Piirtämisopas oli tietokirjoista suosituin. Tatun ja Patun sekä Viirun ruotsinkielisten versioiden suomenkieliset vastineet löytyvät monen kotoa. Sarjakuvakirjat kävin nopeasti läpi, ja kerroin kirjaston *Kalle Anka* -lehdistä, joita voi varata lähikirjastoonkin. Annoin palautelaput ja ristikot, joista ensin mainitut täytettiin ja palautettiin tunnin loppuun mennessä. Lopuksi oppilaat saivat käydä tutustumassa kirjoihin ja ottaa kirjanmerkit muistilapuiksi.

5.5.6 Alakylän koulu 3.4.2017 – iltapäiväryhmä

Myöhäisempi Alakylän vinkkaus pidettiin eri luokassa kuin aamupäiväinen. Ryhmä oli pienehkö, viisitoista oppilasta. Koska luokan tietokone ei toiminut, alun ”Miksi lukea ruotsia” -perustelut ja tietovisa pidettiin vain suullisesti. Puhelimeen tallennettu esitys toimi muistilappunani. Hyvin pärjäsimme näinkin. Oppilaat vastasivat kysymyksiin jo ruotsinkielisen puheen perusteella eivätkä tarvinneet suomennosta. Jälleen iloittiin omista taidoista. Tunnelma oli suorastaan riehakas.

Kirjavinkkaus sujui hyvin samalla tavoin kuin aamupäivän ryhmän kanssa. Oppilaat tuntuivat kuuntelevan, ja heidän kanssaan oli mukava jutella. Lopuksi täytettiin palautteet, ja annoin mukaan ristikot myöhemmin pohdittaviksi.

5.5.7 Teuvo Pakkalan koulu 11.4.2017

Teuvo Pakkalan koulun vinkkausryhmässä oli 23 oppilasta. Etukäteen arvelin ryhmän olevan itseleni hieman ison, mutta vinkkaaminen sujui hyvin rauhallisesti. Kuten aikaisemminkin kerroilla, aloitin näyttämällä diat ja kertomalla miten opittua kielitaitoa voi kokeilla lukemalla. Alun tietovisa

oli oppilaille helppo, lähes kaikki kysymykset ymmärrettiin suomentamatta. Oppilaita piti vähän innostaa vastamaan.

Aloitin vinkkauksen kuvasanakirjoista. Lastenkirjat esittelin hyvin lyhyesti, koska aikaisemmat ryhmät eivät ole olleet niistä kovin innostuneita. Arvoituksia arvuuteltiin välissä, minkä jälkeen juttelin tieto-, kuva- ja sarjakuvakirjoista. Olisi ollut hyvä olla hieman enemmän aikaa, jotta oppilaat olisivat ehtineet kunnolla selata kirjoja. Palautteet täytettiin ja oppilaat saivat ristikot mukaansa.

6 TULOKSET JA JOHTOPÄÄTÖKSET

Vinkkauksen tarkoitus oli innostaa oppilaita lukemaan ruotsiksi. Vinkkausten onnistumista, eli oppilaiden lukuaikeita, mitattiin standardoitu survey -tyyppisillä palautelomakkeilla, joissa vastaajilta kysyttiin samat asiat samalla tavoin. Vastausten analysointi on tällöin helppoa kvantitatiivisin eli tilastollisin menetelmin. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2007, 130.)

Täytettyjä vinkkausten palautelomakkeita saatiin yhteensä 121, joista 13 vastausta 8.-luokkalaisilta ja 6.-luokkalaisilta 108. Ennen vastausten käsittelyä kunkin ryhmän lomakkeet niitattiin yhteen ja päällimmäiseen kirjoitettiin ryhmän numero ja koulu. Yksittäiset lomakkeet numeroitiin. Näin vastaukset on helppo tarkistaa tarvittaessa myöhemmin. Palautteita ei voi yhdistää yksittäisiin vastaajiin. Vastaukset, myös vapaasanaiset palautteet, kirjattiin Excel-taulukkoon. Avoimien kysymysten vastauksia ryhmiteltiin, jotta niitäkin voitiin käsitellä tilastollisesti. Excelillä laskettiin vastauksien määriä ja osuuksia. Vastausten määrän vuoksi niitä käsitellään seuraavassa pääasiassa määrällisin menetelmin, ja tulokset esitetään paitsi sanallisesti, myös asiaa selventävien taulukoiden ja kaavioiden avulla.

Jokaisen vinkkausryhmän palautteet käsitellään ensin kukin erikseen (kappaleet 6.1–6.2) alkaen 8.-luokkalaisten vinkkauksesta. Opettajien antamat palautteet käsitellään jokaisen koulun kirjavinkkauksen yhteydessä. Kappaleessa 6.3 on yhteenveto kuudesta 6.-luokkalaisten vinkkauksesta ja kappaleessa 6.4 on yhteenveto opettajien palautteista. Kappaleessa 6.5 on saadun palautteen perusteella tehtyjä johtopäätöksiä ja vinkkarin käsityksiä vinkkausten sujumisesta.

6.1 Kahdeksaluokkalaisten palautekyselyn tulokset

Vinkkauksen lopuksi oppilaat täyttivät palautelomakkeen (liite 9), jossa kysyttiin heidän mielipiteitään vinkkauksesta. Alkutiedoiksi kysyttiin sukupuolta ja ruotsin opiskelun aloitusvuotta. Kysymykseen ”Oliko vinkattavissa kirjossa jotain luettavaa?” ja ”Harkitsetko lukevasi ruotsinkielistä aineistoa?” vastausvaihtoehdot olivat ”kyllä”, ”ei” ja ”en osaa sanoa”. Ensin mainitun kysymyksen yhteydessä kysyttiin kiinnostaneen vinkkikirjan nimeä. Lopussa olivat avoimet kysymykset, joissa tiedusteltiin, mitä hyvää tai parannettavaa vinkkauksessa oli. Kaikki oppilaat täyttivät ja palauttivat kyselyn, joten vastausprosentti oli sata. Opettajalle oli oma lomake omine kysymyksineen (liite 11).

Oliko vinkattavissa kirjoissa luettavaa, ja minkä lukisit?

Koko oppilasryhmässä, jossa oli ruotsin opintonsa sekä 5. luokalla että 7. luokalla aloittaneita, vinkatuista kirjoista luettavaa itselleen keksi 6 oppilasta. 4 ilmoitti, ettei juuri näistä löytynyt mieluista ja 3 oli epävarmoja. Kuitenkin yksi oppilas, joka ei osannut sanoa, lukisiko vinkikirjoista mitään, oli nimennyt Tintti-sarjakuvan harkintalistalleen.

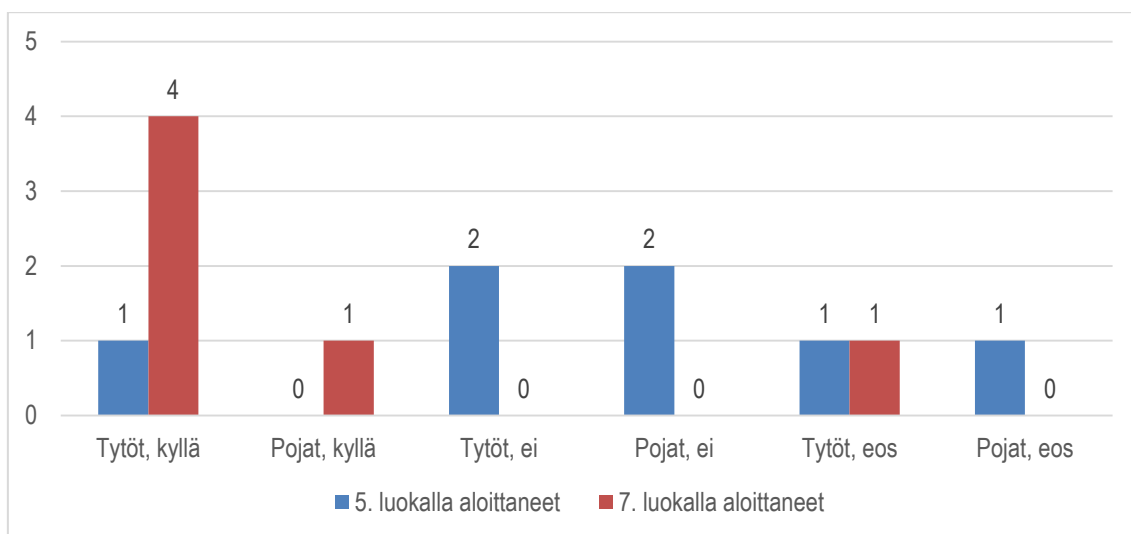
Oppilaista 9 oli tyttöjä ja 4 poikaa. Näin pienen otannan perusteella ei voida tehdä kattavia päätelmiä siitä, miten mielellään tytöt ja pojat lukevat ruotsinkielellä. Tämän ryhmän mielipiteet se kuitenkin paljastaa tämän vinkkauksen osalta.

Sukupuolittain jakautuneet vastaukset ensimmäiseen kysymykseen vinkkirjojen kiinnostavuudesta tulokset jakoutuivat siten, että tytöistä 5 ilmoitti vinkkirjoissa olevan sopivaa luettavaa, 2 ei löytänyt mieleistään ja 2 oli epävarmoja. Pojista 1 ilmoitti vinkkirjoista jonkun kiinnostaneen, 2 ei innostunut ja 1 oli epävarma (taulukko 1). Tosin yksi poika, joka ei vinkkirjoja aikonut lukea, nimesi Tintti-kirjan mahdolliseksi luettavaksi.

TAULUKKO 1. Kaikki 8.-luokkalaisten ($n = 13$), vastaukset kysymykseen ” Oliko vinkattavissa kirjoissa joku, jonka voisit lukea?” Osuudet on pyöritetty tasaprosentteihin.

Vastaja (lukumäärä)	Kyllä	Ei	En osaa sanoa
Tyttö (9)	5	2	2
Poika (4)	1	2	1
Kaikki oppilaat (13)	6	4	3
%-osuus, kaikki oppilaat	46 %	31 %	23 %

Kuviossa 1 on esitetty vastaukset vinkkirijan lukuaikeista eroteltuna ruotsin opiskelun pituuden ja sukupuolen mukaan. Ruotsia neljä vuotta opiskelleista oppilaista vinkatuista kirjosta löysi luettavaa 1 oppilas, 4 ei löytänyt mieleistään ja 2 oli epävarmoja. Vinkatut kirjat eivät siis kiinnostaneet näitä oppilaita paljonkaan. Yksi oppilas, joka vinkeistä löysi luettavaa, mainitsi kirjan *Stella & Azad* ja toinen, aikeistaan epävarma nimesi Tintti-kirjan *Enhörningens hemlighet*. Vinkkirjoissa oli mahdollisesti painotettu liikaa helppoutta, ja siten varsinaisia nuortenkirjoja oli vain vähän. Tämä saattaa heijastua siinä, etteivät pidempään ruotsia lukeneet kokeneet mitään tiettyä vinkkirijaa itselleen sopivaksi.

KUVIO 1. "Oliko vinkattavissa kirjoissa joku, jota voisit lukea?" 8.-luokkalaisten vastaukset opiskelun pituuden ja sukupuolen mukaan jaoteltuina.

7. luokalla ruotsin opiskelun aloittaneet ovat ehtineet lukea kieltä alle kaksi vuotta. Heidän vastauksensa jakautuivat siten, että vinkikirjoista löysi luettavaa 5 oppilasta, ja 1 ei ollut varma. Lyhyemmän ajan ruotsia lukeneista siis kaikki yhtä lukuun ottamatta aikovat tarttua vinkikirjaan. Kaikki nimesivät kirjan, jonka lukisivat. Arvoituskirja *Ännu massa flera gåtor* mainittiin kolmesti ja *Det här är Finland* sekä *Enhörningens hemlighet* kumpikin kerran. Kaikki nimetyt vinkikirjat on luetteloitu liitteessä 13.

Harkitsetko lukevasi ruotsinkielistä aineistoa?

Kysymykseen, voisiko vastaaja harkita lukevansa ylipäättään mitään ruotsinkielistä aineistoa, koko oppilasryhmän vastausten mukaan kuusi oppilasta aikoo lukea ruotsiksi jotain. Nämä kuusi eivät ole kuitenkaan täsmälleen samat kuusi oppilasta, jotka vastasivat aikaisempaan kysymykseen myönteisesti. Kolme oppilasta, jotka vinkikirjoista löysivät mieleistään luettavaa, vastasivat tähän jälkimmäiseen kysymyksen "en osaa sanoa" ja yksi ei aikonut lukea ruotsiksi.

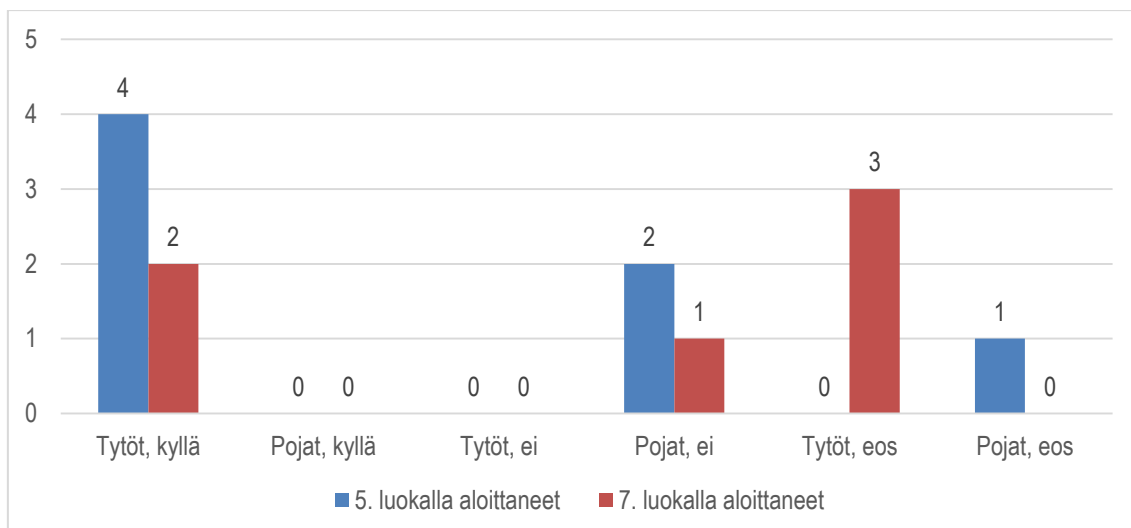
Ehkä kysymys oli harhaanjohtava tai muuten epäselvä. Tai kenties jotkut, jotka aikovat lukea vinkikirjoja, mutta kuitenkin eivät ehkä mitään ruotsiksi, aikovat lukea vinkatut kirjat suomeksi. Voi myös olla, että kysymys oli ymmärretty niin, että luetaan jotain muuta kuin vinkikirjoja ruotsiksi. Niistä neljästä oppilaasta, jotka eivät vinkikirjoja aikoneet lukea, kaksi aikoi kuitenkin lukea jotain ruotsiksi ja kaksi oli epävarmoja aikeistaan.

Koko oppilasryhmän vastaukset kysymykseen, harkitseeko oppilas lukevansa ylipäätään mitään ruotsinkielellä, 6 vastasi kyllä, ja kaikki näin vastanneet olivat tyttöjä. ”Ei”-vastauksen antoi 3 poikaa, mutta ei yksikään tyttö. Epävarmoja kannastaan oli 3 tyttöä ja 1 poika (taulukko 2). Siis lähes puolet vastanneista ilmoitti aikovansa lukea jotain ruotsiksi, ja melkein kolmasosa ei suoraan vastannut kielteisesti, ja vain vajaa neljännes ei harkinnutkaan.

TAULUKKO 2. ”Harkitsetko lukevasi ruotsinkielistä aineistoa (kirja, lehti, verkkoaineisto?)” Kaikkien 8.-luokkalaisten (n = 13), vastaukset.

Vastaaja (lukumäärä)	Kyllä	Ei	En osaa sanoa
Tyttö (9)	6	0	3
Poika (4)	0	3	1
Kaikki oppilaat (13)	6	3	4
%-osuus, kaikki oppilaat	46 %	23 %	31 %

Kysymykseen ”Harkitsetko lukevasi ruotsinkielistä aineistoa (kirja, lehti, verkkoaineisto) pitkään opiskelleet vastasivat hieman toisin kuin vinkkirjoja koskeneeseen kysymykseen: heistä 4 vastasi ”kyllä”, 2 ”ei” ja 1 ”en osaa sanoa”. Vinkkirjoista luettavaa oli löytänyt vain yksi tyttö, mutta kuitenkin kaikki neljä tyttöä aikovat lukea jotain ruotsinkielistä aineistoa. Pojista kaksi ei aikunut lukea ruotsiksi mitään ja yksi ei osannut varmasti sanoa, aikooko lukea. Nämä vastaukset on havainnollistettu kuviossa 2.

KUVIO 2. ”Harkitsetko lukevasi muuta ruotsinkielistä aineistoa?” 8.-luokkalaisten vastaukset opis-
kelun pituuden ja sukupuolen mukaan jaoteltuina.

Alle kaksi vuotta ruotsia lukeneiden into lukea muuta ruotsinkielistä aineistoa kuin vinkkirjoja oli pienempi kuin pidempään lukeneilla. Tämä saattaa johtua siitä, ettei heille ole ehtinyt karttua vielä kovin paljon kielitaitoa, tai he eivät itse luottaneet sen riittävän. Tämä näkyy myös vinkkirjojen suosiossa siten, että lyhyitä arvoituksia sisältävä kirja oli tämän ryhmän suosikki.

Avoim palaute

Kaikki 8.-luokkalaisten vapaasanaiset vastaukset ovat taulukossa 6 (liite 12).

”Mitä hyvää vinkkauksessa oli?” -kysymykseen neljä oppilasta vastasi, että kirjoja oli esitelty monipuolisesti ja kolme sai mielestään hyvää tietoa ruotsinkielistä kirjoista. Yksi piti arvoituksista. Yksi mainitsi saaneensa kirjoista ”alkutietoa”, ja toisen mukaan vinkkari ”kerto i kirjoista kiinnostavia koh-
tia, joiden johdosta voisi alkaa lukea kirjaa.” Kahden mielestä vinkkauksessa oli hyvää kaikki ja yksi oli jättänyt tähän vastaamatta.

Vastaukset olivat positiivisia monella niistäkin oppilaista, jotka eivät löytäneet lukemista vinkeistä. Johtuuko tämä sitten hyvästä vinkkauksesta, mukavasta tunnelmasta, vaihtelusta ruotsin tunnilla vai kohteliaisuudesta, on vaikea sanoa.

Vinkkauksen oli tarkoitus esitellä luettavaa periaatteella ”jokaiselle jotakin”, joten sitä, että oppilaat mainitsivat monipuolisuuden vinkkauksen hyvän puolena, voidaan pitää onnistumisena. Samoin

se, että oppilaat kokivat saaneensa tietoa ruotsinkielisestä kirjallisuudesta ylipäättään, oli vinkkauksen yksi tavoite. Siis se, että oppilaille tulisi mieleen lukea ruotsiksi. Vinkkauksen perimmäinen tarkoitus on lukuinnon lisääminen kertomalla vähän ja jättämällä loput itse luettavaksi. Ainakin kaksi vastaajaa tuntuu innostuneen tästä.

Parannusehdotuksissa oppilaat olivat hyvin hillittyjä. Viiden mielestä parannettavaa ei ollut, tai ehdotuksia ei ainakaan tullut mieleen, kaksi oli jättänyt kohdan tyhjäksi. Kaksi esitti toiveen, että olisi ollut enemmän nuortenkirjoja, toiset kaksi olisivat mieluummin kuunnelleet vinkkausta englanniksi ja kahden mielestä dioissa oli hieman liikaa tekstiä.

On mahdollista, että parannettavaa olisi ollut niidenkin oppilaiden mielestä, jotka eivät kysymykseen vastanneet. Nuortenkirjojen osuus jäi vinkkaajankin mielestä harmittavan vähäiseksi, mutta helppoja kirjoja hakiessa jäivät ikätyypilliset ruotsinkieliset nuortenkirjat hyllyyn. Niitä olisi kannattanut ottaa mukaan. Englanninkielisen vinkkauksen ehdotus on hyvin ymmärrettävä. Luultavasti oppilaat osaavat englantia paremmin kuin ruotsia, jolloin heille olisi voinut tarjota suoraan ”mitä tahansa” englanninkielistä aineistoa. Toisaalta yläkouluikäiset osaavat jo itse etsiä englannin kielellä tietoa ja kirjallisuuttakin, koska kielelle altistuu paljon enemmän kuin ruotsin kielelle. Idea vinkkauksesta englanniksi on hyvä, ja vinkkaus voitaisiin toteuttaa myös oppilaiden välisenä kaverivinkkauksena.

6.1.1 Opettajan palaute 8. luokan vinkkauksesta

Opettaja kertoi ryhmällä olevan käytössä B2-tason oppikirja, joka ei vastaa oppilaiden oletettua osaamistasoa. Tämän vuoksi hän on itse laajentanut oppimateriaalia vastaamaan A2-ruotsin opetussuunnitelmaa ja oli kiinnostunut kaikista oppikirjan ulkopuolisista mahdollisuuksista. Opettajan mielestä vinkkauksessa oli onnistunutta monipuolinen kirjavalikoima, ja hänen mukaansa vinkkari oli perustellut erinomaisesti sen, miksi ruotsiksi kannattaa lukea. Vinkkaria opettaja piti erittäin hyvin valmistautuneena.

Parannettavaakin vinkkauksessa toki löytyi. Vinkkarin oma puheosuus oli opettajan mielestä vähän pitkä, ja tämän vuoksi osa oppilaista saattoi väsyä kuuntelemiseen. Vinkkausta olisi voinut enemmän jaotella niin, että oppilaat olisivat välissä tehneet itse jotain. Tämä on hyvä huomio. Kokematon

vinkkaaja innostui ehkä liikaa kirjoista, ja hänen olisi pitänyt kysyä oppilailta vielä enemmän. Tehtäviä olisi voinut valmistella etukäteen. Oppilaat osallistuivat arvoitusten arvuutteluun ja tietovisaan aktiivisesti, mutta eivät paljon kommentoineet spontaanisti.

Opettajan mielestä vinkkauksen anti ruotsin opetukselle oli se, että oppilaat innostuvat lukemaan jotain ruotsiksi. Hän myös totesi saaneensa hyviä vinkkejä kirjoista, joita voisi hankkia itse luokkaan.

6.2 Kuudesluokkalaisten palautekyselyn tulokset kouluittain

Kuudesluokkalaisten palautekysely oli lyhyempi kuin kahdeksaluokkalaisilla. Oppilailta tiedusteltiin, harkitsevatko he lukevansa vinkkauskirjoja tai jotain muuta ruotsin kielellä. Vapaasanaisissa kysymyksissä kysyttiin, mitä hyvää ja mitä parannettavaa vinkkauksessa oli. Saadut vastaukset käsitellään ensin vinkkausryhmittäin, minkä jälkeen kuudensien luokkien vastauksista tehdään yhteenveto kappaleessa 6.3 (lukuaikeet, suositut vinkkirijat sekä tyttöjen ja poikien vastaukset erikseen). Tyttöjen ja poikien vastausten prosentuaaliset osuudet kouluittain on esitetty liitteissä 14 ja 15.

6.2.1 Normaalikoulun kolme ryhmää

Kaikkien Oulun normaalikoulun vinkkiryhmiä vastaukset kysymykseen, jossa tiedusteltiin ruotsinkielisiä lukuaikeita, on koottu taulukkoon 3.

Ensimmäisessä normaalikoulun vinkkausryhmässä oli 16 oppilasta. Poikia oli 9, tyttöjä oli 6 ja 1 oli jättänyt kohdan vastaamatta. Vastaukset jakautuivat seuraavasti: 8 vastaajaa ilmoitti harkitsevansa vinkkirijan lukemista, 5 aikoi lukea muuta ruotsinkielistä aineistoa, 5 taas ei aikonut lukea mitään ruotsiksi ja 2 ei osannut sanoa aikeitaan. Vastausten yhteenlaskettu lukumäärä ylittää oppilaiden määrän, sillä 4 oppilasta oli valinnut sekä ensimmäisen että toisen vaihtoehdon. Nämä vaihtoehdot eivät olleet toisiaan poissulkevia. Kaikki molemmat vaihtoehdot valinneet olivat tyttöjä. Kaikki oppilaat, jotka eivät aikoneet lukea ruotsiksi tai eivät tienneet vielä aikeitaan, olivat poikia.

Normaalikoulun toisessa vinkkausryhmässä oli 15 oppilasta. Poikia oli 8, tyttöjä 6 ja 1 oli jättänyt sukupuolen kertomatta. Oppilaat vastasivat, että 6 harkitsi vinkkirijojen lukemista ja 7 voisi lukea

muuta ruotsinkielistä aineistoa. Jälkimmäisistä vastanneista 5 oli valinnut myös ensimmäisen vaihtoehdon, eli vinkkirjojenkin lukemisen. Nämä lukemismyönteiset vastaukset jakautuivat tasaisesti tyttöjen ja poikien kesken. 7 oppilasta ei aikonut lukea mitään ruotsiksi ja heidänkään keskuudessaan ei voitu havaita eroja tyttöjen ja poikien välillä. Epätietoisia ei ollut tässä ryhmässä yhtään.

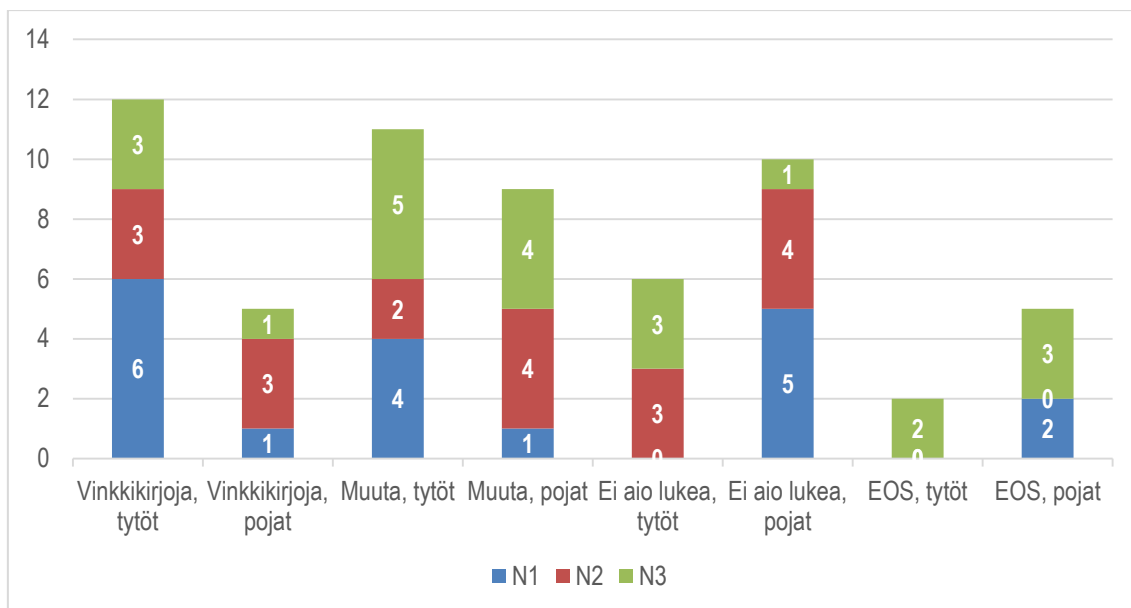
Normaalikoulun kolmannessa vinkkausryhmässä oli 18 oppilasta. Poikia oli 8 ja tyttöjä 10. Saatujen palautteiden mukaan heistä 4 saattaa lukea jotain vinkattua kirjaa ja sen lisäksi myös muuta ruotsinkielistä materiaalia. Lisäksi 5 aikoi lukea muuta kuin vinkkirjoja ruotsiksi. 4 vastaajaa ei aikonut lukea mitään ruotsiksi, ja 5 ei ollut varma aikeistaan. Tässä ryhmässä ruotsiksi lukuaiheet jakautuivat melko tasaisesti tyttöjen ja poikien välillä.

TAULUKKO 3. Normaalikoulun 6.-luokkalaisten vastaukset kysymykseen, aikovatko he lukea ruotsinkielistä aineistoa. N_1 = ensimmäinen ryhmä, N_2 = toinen ryhmä, N_3 = kolmas ryhmä ja $N_{1,2,3}$ = Normaalikoulun ryhmien vastaukset yhteensä.

Vastaus	N_1	N_2	N_3	$N_{1,2,3}$
Voin harkita lukevani vinkatun kirjan	8	6	4	18
Voin lukea muuta ruotsinkielistä aineistoa	1 (+ 4)	2 (+ 5)	5 (+ 4)	8 (+ 13)
En usko lukevani ruotsiksi	5	7	4	16
En osaa sanoa	2	0	5	7
Oppilaita yhteensä	16	15	18	49

Mikäli sama oppilas oli vastannut aikovansa lukea sekä vinkkausaineistoa että muuta ruotsin kielellä, jälkimmäiset vastaukset ovat taulukon toisella rivillä suluisissa, jotta vältetään laskemasta samoja oppilaita kahdesti.

Sukupuolten mukaan vastaukset jakautuivat normaalikoulussa siten, että ensimmäisen ryhmän innokkaat lukijat olivat lähes kaikki tyttöjä, ja ne, jotka eivät aikoneet lukea ruotsiksi, olivat kaikki poikia. Toisessa ja kolmannessa ryhmässä eroja ei voitu havaita, ja tyttöjen ja poikien lukuinto jakautui tasaisesti. Kuviossa 3 on vielä esitetty saadut vastaukset ryhmittäin. Mikäli oppilas on vastannut harkitsevansa lukea sekä vinkkirijaa että muuta ruotsinkielistä aineistoa, molemmat vastaukset ovat mukana. Kahden oppilaan vastaukset puuttuvat, koska he eivät ilmoittaneet sukupuolta. Heistä toinen oli aikeissa lukea vinkkirijan ja toinen muuta.

KUVIO 3. Normaalikoulun 6.-luokkalaisten vastaukset kysymykseen, aikooko vastaaja lukea jotain ruotsiksi, ryhmittäin ja sukupuolittain. $N_1 = 1.$ ryhmä, $N_2 = 2.$ ryhmä ja $N_3 = 3.$ ryhmä. Mikäli vastaaja on ilmoittanut harkitsevansa lukea sekä vinkkirijaa että muuta aineistoa, molemmat vastaukset on huomioitu. Kaksi oppilasta jätti kertomatta sukupuolensa, heistä toinen ilmoitti lukevansa vinkkirijaa ja toinen muuta.

Normaalikoulun kaikkien ryhmien tytöistä (22) lähes 65 % harkitsi lukevansa joko vinkkirvoja tai muuta ruotsiksi, alle 30 % ei aikonut lukea mitään ja alle 10 % ei osannut sanoa. Pojista (25) 40 % arveli lukevansa jotain ruotsiksi, samaten 40 % ei aikonut lukea mitään ja 20 % ei osannut sanoa aikeitaan. Liitteessä 15 (kuviot 14 a; 15 a & b) on esitetty normaalikoulun oppilaiden vastausten prosentuaaliset osuudet kaavioina.

Normaalikoulun eri vinkkiryhmissä 15 oppilasta nimesi kirjan, jonka voisi lukea. Yksi tosin aikoi lukea ”vaikka jokaista” kirjaa. *Ankkalinnan sanakirja* ja *När Findus var liten och försvann* mainittiin kolmesti. Reuhurinteen *Eka ruotsi* ja *Teckna djur* kahdesti. Yksittäisiä ääniä saivat *Alfons trollar och trixar*, *En himla massa fler gåtor*, *Katt försvunnen* ja *Det här är Finland*.

”Mitä hyvää vinkkauksessa oli?” -kysymykseen normaalikoulun oppilaista yksitoista oli jättänyt vastaamatta. Yhdeksän mielestä vinkkaus oli luonteeltaan selkeä ja rauhallinen, ja samoin yhdeksän piti siitä, että kerrottiin kirjoista ja niistä sai tietoa. Kahdeksan vastaajan mielestä erittelemättä ”kaikki” oli hyvää. Viiden oppilaan mielestä vinkkaus oli hauska tai mukava. Kolme piti monipuolisesta kirjavalikoimasta. Kaksi oppilasta iloitsi siitä, ettei ollut tavallista ruotsin tuntia, kun taas kaksi

kiitti kärsivällistä vinkkaria, millä viitattiin siihen, että luokka intoutui juttelemaan välillä melko innokkaasti. Kahden mielestä vinkkaus oli kiinnostava. Yksittäisiä mainintoja tuli sarjakuville sekä vinkille, että ”voi lukea kirjan suomenkielinen kirja vieressä.” Nekin, jotka eivät aikoneet lukea ruotsiksi, keksivät positiivisia asioita vinkkauksesta. Tunnin lopussa aikaa oli usein niukasti, joten oli ilahduttavaa, miten moni ehti ja jaksoi vastata.

”Mitä parannettavaa olisi ollut?” -kysymykseen oli jättänyt vastaamatta tai vastannut ”ei mitään” 33 oppilasta. Kirjat olisivat voineet olla parempia kahdeksan vastaajan mielestä. Osa heistä oli tarkentanut, että olisi saanut enemmän nimenomaan nuortenkirjoja. Kahden mielestä kirjoja oli liikaa ja kahden mielestä vinkkarin ääni saisi olla kovempi. Yhden mielestä vinkkaus oli tylsä, toisen mielestä liian lyhyt. Kirjoista olisi voinut kertoa pidempään yhden mielestä. Lisäksi yksi toivoi vinkkarin puhuvan enemmän ruotsiksi ja toinen suomeksi.

6.2.2 Opettajan palaute normaalikoulun vinkkauksista

Opettajan palaute annettiin yhteisesti kaikista kolmesta normaalikoulun vinkkauksista. Onnistuneina opettaja piti innostunutta vinkkaria ja monipuolista materiaalia. Aiheeseen perehtymistä ja kohderyhmälle mietittyä materiaalia kiitettiin, ja ruotsinkielistä osuutta vinkkauksessa pidettiin sopivana. Opettaja koki saaneensa itse vinkkejä hyvästä aineistosta. Vinkkaus saattaa auttaa oppilaita hakemaan itse sopivia kirjoja kirjastosta ja innosti myös hankkimaan kirjoja koululle oppilaiden käyttöön.

Vinkkaus olisi kaivannut opettajan mielestä välissä oppilaille jotain tekemistä, ettei oppilaiden tarvitsisi pelkästään kuunnella koko tuntia. Aikaa olisi saanut olla enemmän oppilaiden selata tai lukea kirjoja.

6.2.3 Alakylän koulun kaksi ryhmää

Alakylän koulun kuudesluokkalaisten ensimmäisessä ryhmässä oli 21 oppilasta. Heistä 11 oli poikia ja 9 tyttöjä, 1 ei ilmoittanut sukupuoltaan. Toisessa ryhmässä oppilaita oli 15, joista poikia oli 3, tyttöjä 10 ja 2 jätti vastaamatta.

Molemmat vinkkaukset sujuivat vinkkaajan näkökulmasta hyvin samalla tavalla. Oppilaiden vastaukset kysymykseen, lukisivatko he jotain vinkkirijaa tai muuta ruotsinkielistä aineistoa vai eivätkö usko lukevansa, ovat taulukossa 4.

Aamupäiväryhmässä 9 ilmoitti harkitsevansa lukea jonkun vinkatun kirjan, ja 7 aikoi lukea muuta ruotsinkielistä aineistoa. Jälkimmäisistä oli 4 vastannut aikovansa lukea myös vinkkirijoja. 2 ei uskonut lukevansa ruotsiksi ja 7 ei ollut varma aikeistaan.

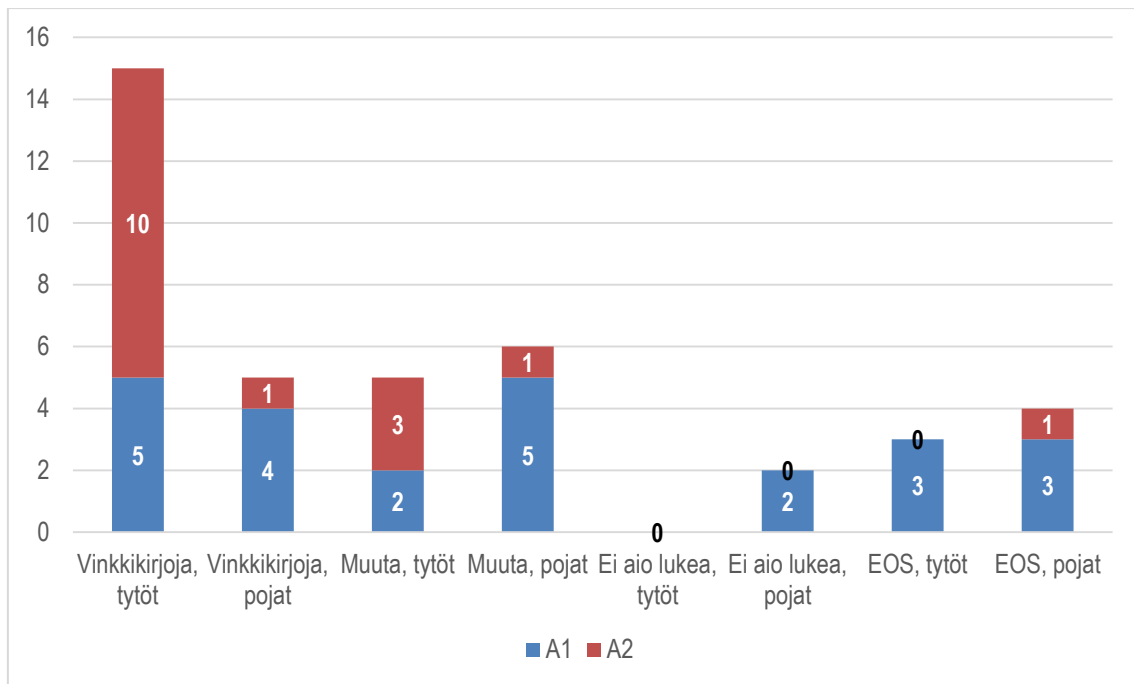
Iltapäiväryhmän vastauksista ilmeni, että peräti 12 oppilasta viidestätoista aikoi lukea vinkatun kirjan ja 6 muuta ruotsin kielellä. Viimeksi mainituista 4 aikoi lukea vinkkirijojakin. 1 oppilas ei osannut sanoa, tuleeko lukemaan ruotsiksi.

TAULUKKO 4. Alakylän 6.-luokkalaisten vastaukset kysymykseen, aikovatko he lukea ruotsinkielistä aineistoa. A_1 = aamupäiväryhmä, A_2 = iltapäiväryhmä ja $A_{1,2}$ = Alakylän koulun ryhmien vastaukset yhteensä.

Vastaus	A_1	A_2	$A_{1,2}$
Voin harkita lukevani vinkatun kirjan	9	12	21
Voin lukea muuta ruotsinkielistä aineistoa	3 (+ 4)	2 (+ 4)	5 (+ 8)
En usko lukevani ruotsiksi	2	0	2
En osaa sanoa	7	1	8
Oppilaita yhteensä	21	15	36

Mikäli sama oppilas oli vastannut aikovansa lukea sekä vinkkausaineistoa että muuta ruotsin kielellä, jälkimmäiset vastaukset ovat taulukon toisella rivillä suluisissa, jotta vältetään laskemasta samoja oppilaita kahdesti.

Kuviossa 4 on esitetty Alakylän kuudesluokkalaisten vastaukset lukuaikeistaan. Kolme oppilasta jätti kertomatta sukupuolensa. Heistä yksi aikoi lukea vinkkirijan, toinen muuta ruotsinkielistä aineistoa ja kolmas ei osannut sanoa.

KUVIO 4. Alakylän koulun 6.-luokkalaisten vastaukset kysymykseen, aikooko vastaaja lukea jotain ruotsiksi, ryhmittäin ja sukupuolittain. A_1 = aamupäiväryhmä ja A_2 = iltapäiväryhmä. Mikäli vastaaja on ilmoittanut harkitsevansa lukea sekä vinkkirijaa että muuta aineistoa, molemmat vastaukset on huomioitu. Kolme oppilasta jätti kertomatta sukupuolensa, heistä yksi aikoi lukea vinkkirijan, toinen muuta ja kolmas ei osannut sanoa.

Alakylän koulun kahdessa ryhmässä lähes 85 % tytöistä (19) arveli lukevansa jotain ruotsinkielistä aineistoa, ja noin 15 % ei ollut varma aikeistaan. Pojistakin (14) aikoi lukea ruotsiksi lähes 60 %. Noin 15 % ei aikonut lukea ja epävarmoja oli alle 30 %. Liitteessä 15 (kuviot 14 b; 15 c & d) on esitetty Alakylän koulun oppilaiden vastausten prosentuaaliset osuudet kaavioina.

Vinkkirijoista suosituin oli *En himla massa fler gåtor*, jonka ilmoitti voivansa lukea yksitoista oppilasta. *Ankkalinnan sanakirja* ja *När Findus var liten och försvann* nimettiin kumpikin kolmesti ja Mauri Kunnaksen *Hullunkurinen kuvasanakirja* sekä *Kalle Anka* -lehdet kahdesti. *Alfons trollar och trixar* mainittiin kerran.

Vinkkauksen **hyviä puolia** kysyttäessä 10 vastaajaa piti siitä, he saivat tietoa kirjoista, ja niistä kerrottiin. 5 vastaajan mielestä kirjat olivat hyviä ja niitä oli monipuolisesti. 5 piti vinkkausta hauskana. 3 oppilaan mielestä oli hyvä, kun ruotsin tunti meni. 2 piti vinkkausta selkeänä ja toiset 2 nimesivät arvoitukset. 2 oli sitä mieltä, että hyvä, kun ruotsinkieliset jutut suomennettiin saman tien.

2 ilmoitti vinkkauksen innostaneen lukemaan ruotsiksi, ja yksi vastaus kuuluikin: ”Sain innostusta lukemaan ruotsin kielisiä kirjoja.” 3 ei ollut vastannut mitään ja 3 vastaajan mielestä kaikki oli hyvää.

Valtaosa oppilaista (30) ei keksinyt tai ehdottanut **parannusehdotuksia**. Vinkkarin ääni olisi saanut olla vahvempi 3 vastaajan mielestä, 2 toivoi enemmän nuortenkirjoja ja 1 olisi kuullut mielellään enemmän ruotsia.

6.2.4 Opettajan palaute Alakylän koulun vinkkauksista

Opettajan mielestä erilaista kirjallisuutta oli paljon ja monipuolisesti. Vinkkejä tuli sekä opettajalle että oppilaille. Vinkkari olisi voinut puhua opettajan mukaan enemmänkin ruotsia suomentamatta, koska oppilaat tuntuivat ymmärtävän. Opiskelun kannalta opettaja koki saaneensa hyviä kirjavinkkejä moneen ajankohtaiseen aiheeseen.

6.2.5 Teuvo Pakkalan koulu

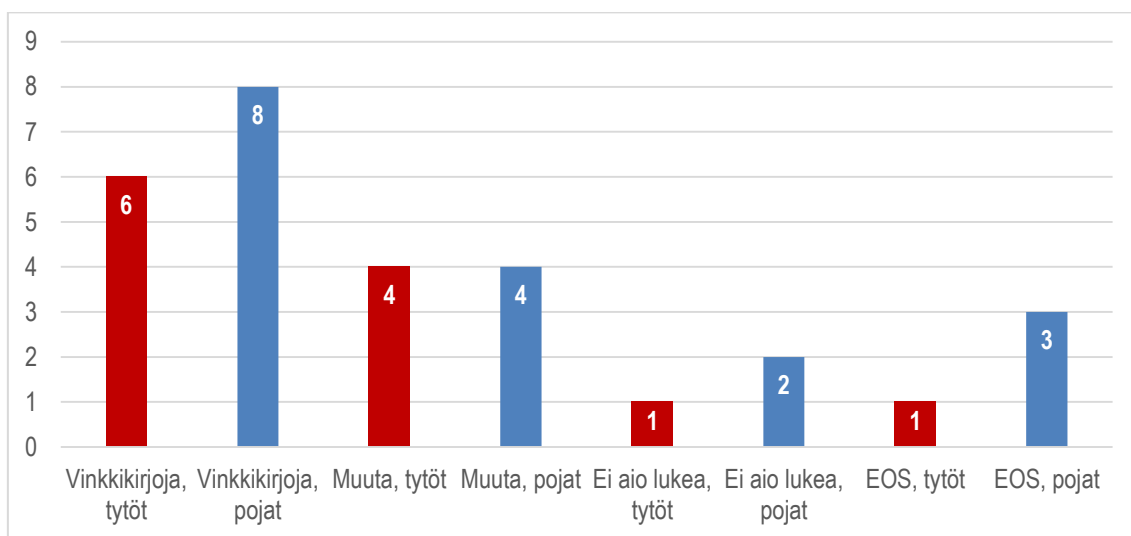
Teuvo Pakkalan koulun vinkkausryhmän 23 oppilaasta poikia oli 15 ja tyttöjä 8. Oppilaiden vastaukset kysymykseen, harkitsevatko he lukevansa vinkkirjoja tai muuta ruotsiksi, ovat taulukossa 5. Yli puolet vastanneista, eli 16 oppilasta, aikoi lukea joko vinkkirjoja tai muuta ruotsinkielistä materiaalia. 3 ei aikonut lukea ruotsiksi ja 4 oli epätietoisia aikeistaan.

TAULUKKO 5. Teuvo Pakkalan koulun 6.-luokkalaisten vastaukset kysymykseen, aikovatko he lukea ruotsinkielistä aineistoa.

Vastaus	T
Voin harkita lukevani vinkatun kirjan	14
Voin lukea muuta ruotsinkielistä aineistoa	2 (+ 6)
En usko lukevani ruotsiksi	3
En osaa sanoa	4
Oppilaita yhteensä	23

Mikäli sama oppilas oli vastannut aikovansa lukea sekä vinkkausaineistoa että muuta ruotsin kielellä, jälkimmäiset vastaukset ovat taulukon toisella rivillä suluissa, jotta vältetään laskemasta samoja oppilaita kahdesti.

Kuviossa 5 on esitetty, miten Teuvo Pakkalan koulun oppilaiden vastaukset edelliseen kysymykseen jakautuvat tyttöjen ja poikien välillä.

KUVIO 5. Teuvo Pakkalan koulun 6.-luokkalaisten vastaukset kysymykseen, aikooko vastaaja lukea jotain ruotsiksi, sukupuolittain. Mikäli vastaaja on ilmoittanut harkitsevansa lukea sekä vinkkirajoja että muuta aineistoa, molemmat vastaukset on huomioitu.

Tyttöjen (8) vastauksista ilmenee, että heistä 75 % arvelee lukevansa ruotsiksi, yli 10 % ei aikonut lukea mitään, ja samoin hieman yli 10 % ei osannut sanoa. Pojista (15) yli 65 % aikoi lukea ruotsiksi, alle 15 % ei aikonut lukea ja 20 % ei osannut vastata. Liitteessä 15 on esitetty Teuvo Pakkalan koulun oppilaiden vastausten prosentuaaliset osuudet kaavioina (kuviot 14 c; 15 e & f).

Vinkkirajoina, jonka voisivat lukea, Teuvo Pakkalan koulun oppilaat mainitsivat *Teckna djur* ja *Ankalkalinnan sanakirjan*, molemmat kolmesti. Mikko Mallikkaan taikatempukirja ja Tatun ja Patun Suomi olivat kumpikin yhden listalla.

”Mitä hyvää vinkkauksessa oli?” -kysymykseen vastattiin siten, että 4 oppilasta piti monipuolisesta kirjavalikoimasta tai ylipäätään kirjoista, ja 4 oppilaan mielestä vinkkaus innosti ja rohkaisi lukemaan ruotsiksi. 3 totesi oppineensa ruotsia, 2 vastaajan mielestä vinkkaus oli selkeä ja hyvin toteutettu ja 1 piti vinkkausta hauskana. 8 vastaajaa jätti vastaamatta.

Parannettavaakin vinkkauksessa oli. 2 vastaajan mielestä vinkkaus oli hieman liian pitkä, 1 toivoi enemmän omaa kirjojen luku-aikaa ja 1 ikäisilleen sopivampia kirjoja. Selkeämpää esitystapaa toivoi 1 vastaaja. 16 oppilasta jätti vastaamatta.

6.2.6 Opettajan palaute Teuvo Pakkalan koulun vinkkauksesta

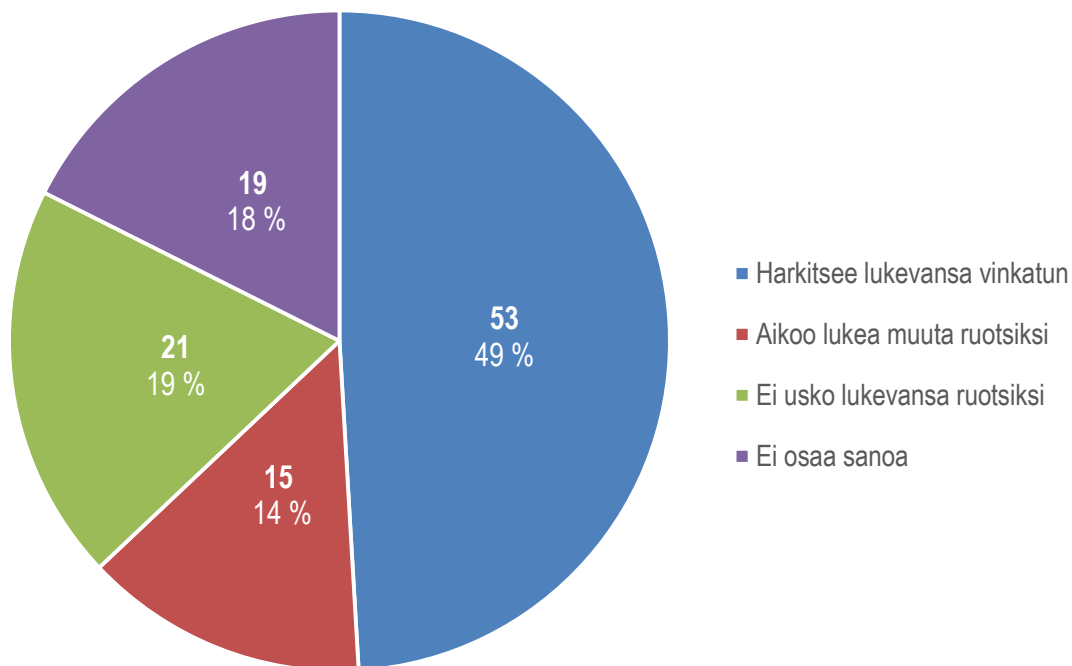
Opettaja piti vinkkauksessa onnistuneena sitä, että oppilaat itse huomasivat ymmärtävänsä ruotsia. Ruotsia ja suomea puhuttiin hänen mielestään sopivassa suhteessa. Monipuolisia kirjoja opettaja piti kiinnostavina. Vinkkauksen päätarkoitus, lukeminen, tuli selväksi. Esitystapaa opettaja piti miellyttävänä. Opetuksen kannalta oli hyvä, että oppilaat saavat tunteen siitä, että jo näin varhaisessa kielenoppimisvaiheessa osaa, ja voi tarttua kirjaan.

Parannusehdotuksena opettaja esitti, että olisi ollut hyvä varata enemmän aikaa oppilaiden omaan kirjoihin tutustumiseen, sillä he olisivat varmaankin halunneet lukea itsekin.

6.3 Yhteenveto – kaikki 6. luokat

Kuudesluokkalaiset palauttivat kaikkiaan 108 palautelomaketta. Eri ryhmien vastausten väliset erot voivat johtua niin ryhmistä itsestään, vinkkausajankohdasta ja vinkkauksesta. Itse vinkkaukset pyrittiin pitämään melko samanlaisina, mutta tunnin kulku noudatti kulloisenkin ryhmän kiinnostuksen kohteita. Saattaa olla, että vinkkari kehittyi vinkkausten myötä. Vastausten perusteella innokkaimmat lukijatytöt olivat Alakylän koulussa ja -pojat Teuvo Pakkalan koulussa. Vähiten innokkaat ruotsin kielellä lukijat olivat Oulun normaalikoulussa. (Liite 14 & liite 15, kuvio 14.)

Kuviossa 6 on kuvattu kaikkien kuudesluokkalaisten vastauksien osuudet lukuaikeistaan. Lähes puolet kaikista vastanneista (53 oppilasta 108:sta) kertoi voivansa harkita lukevansa vinkatun kirjan, ja muuta ruotsinkielistä aineistoa (mikäli ei vinkkikirjaa) arveli lukevansa lähes 15 %. Noin 20 % ei uskonut lukevansa ruotsin kielellä. Samoin alle 20 % ei ollut varma, tuleeko lukemaan ruotsiksi. Tämän mukaan siis lähes kaksi kolmasosaa kuudesluokkalaisista arveli lukevansa jotain ruotsiksi (diagrammin sinisen ja punaisen osioiden yhteisosuus).

KUVIO 6. Kaikkien 6.-luokkalaisten vastaukset (lukumäärä ja %-osuus) kysymykseen, harkitseeko vastaaja lukevansa vinkatun kirjan tai jotain muuta ruotsinkielistä. Kultakin oppilaalta on tässä huomioitu vain yksi vastaus, joten jos on vastattu sekä vinkkirja että muuta ruotsinkielistä, vastaukseksi on valittu ensimmäinen vaihtoehto. Vastaajien lukumäärä $n = 108$.

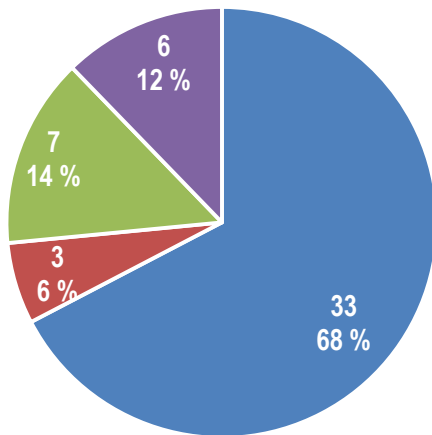
6.3.1 Tytöt ovat poikia innokkaampia lukemaan ruotsiksi

Tyttöjen ja poikien vastausosuudet lukuaikeistaan kaikkien kuudesluokkalaisten osalta, niiltä osin kuin he kertoivat sukupuolensa, on esitetty kuvioissa 7 ja 8. Lähtöoletuksena oli, että tyttöjen poikien lukuinnon välillä saattaa olla eroja. Erot vaihtelivat ryhmien välillä. Tyttöjä oli 49 ja poikia 54, eli lähes saman verran, minkä vuoksi ryhmät ovat tältä osin vertailukelpoisia.

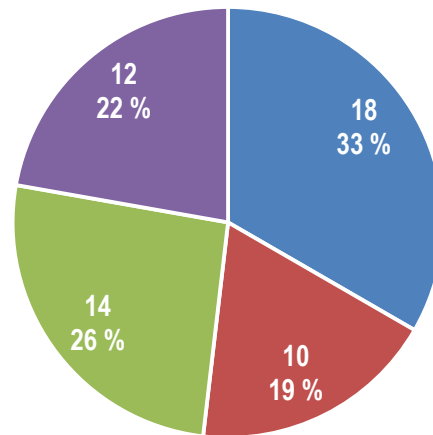
Tytöistä lähes 65 % ja pojista hieman yli 50 % ilmoitti voivansa lukea jotain ruotsiksi. Mitään ruotsinkielistä aineistoa ei uskonut lukevansa lähes 15 % tytöistä ja noin 25 % pojista. Epätietoisia aikeistaan oli noin 10 % tytöistä ja vähän yli 20 % pojista. Tämän otannan perusteella tytöt ovat poikia innokkaampia lukemaan ruotsiksi, ja pojat olivat tyttöjä varmempia siitä, että he eivät aio lukea ruotsiksi. Tulokset vahvistivat PISA-tuloksiin pohjautunutta ennako-oletusta.

■ Harkitsee lukevansa vinkikirjan
 ■ Aikoo lukea muuta ruotsiksi

■ Ei usko lukevansa ruotsiksi
 ■ Ei osaa sanoa

KUVIO 7. Kaikkien 6.-luokkalaisten tyttöjen vastaukset kysymykseen, aikooko vastaaja lukea vinkatun kirjan tai jotain muuta ruotsinkielistä. Tyttöjen lukumäärä $n_t = 49$.

KUVIO 8. Kaikkien 6.-luokkalaisten poikien vastaukset kysymykseen, aikooko vastaaja lukea vinkatun kirjan tai jotain muuta ruotsinkielistä. Poikien lukumäärä $n_p = 54$.

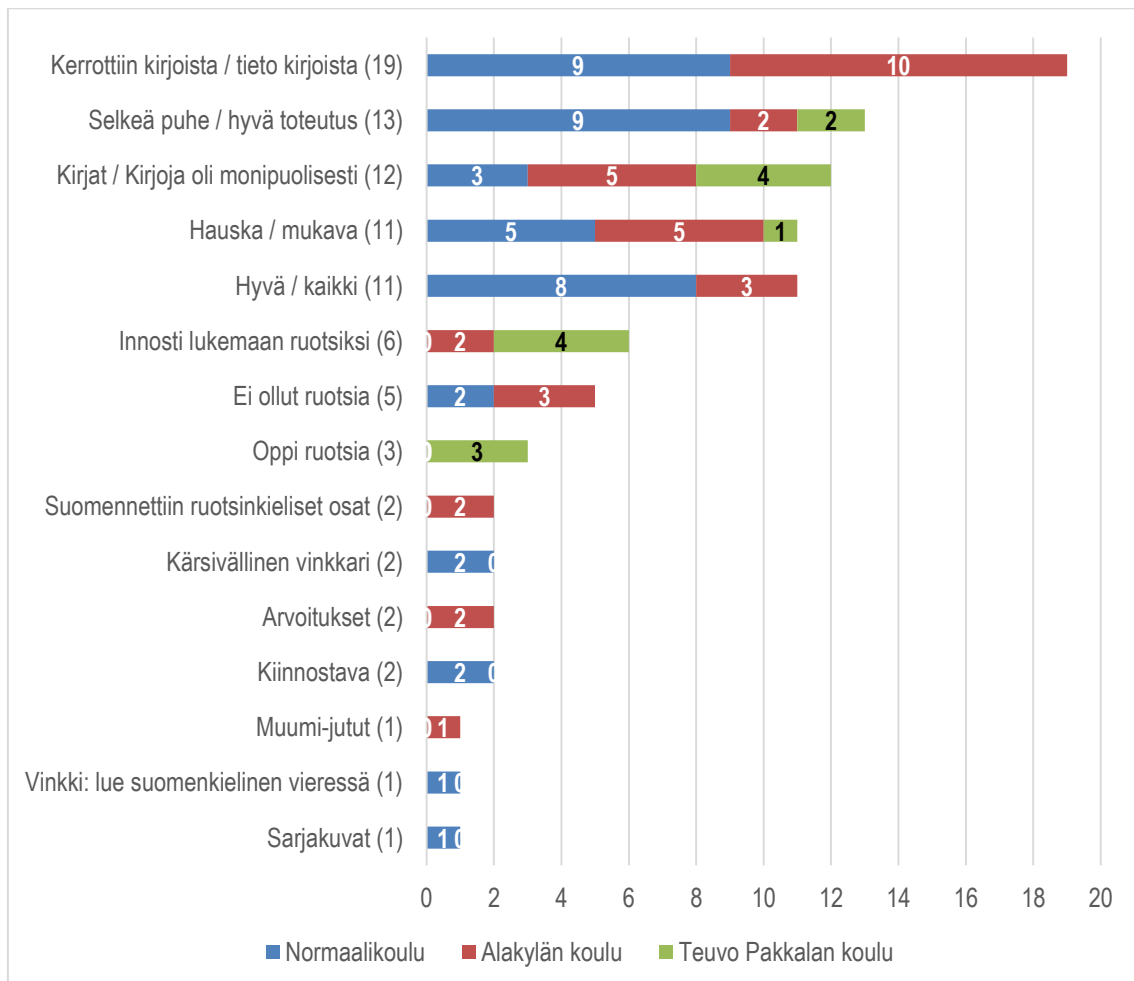
Vastaukset kouluittain jaoteltuina ovat taulukoissa 8 ja 9 (liite 14) ja kuvioissa 14 ja 15 (liite 15). Innokkaimmat lukijat vastausten perusteella olivat Alakylän 6.-luokkalaisten, joista yli 70 % harkitsi lukevansa ruotsiksi joko vinkikirjaa tai muuta ruotsinkielistä aineistoa. Näin vastasi Alakylän tytöistä lähes 85 % ja pojista melkein 60 %. Teuvo Pakkalan koulussa 70 % oppilaista ajatteli lukevansa ruotsiksi. Siellä 75 % tytöistä aikoi lukea vinkikirjaa. Innokkaimmat pojat olivat Teuvo Pakkalan koulussa: heistä melkein 70 % aikoi lukea jotain ruotsiksi ja lähes 55 % aikoi lukea vinkikirjaa. Normaalikoulun kuudesluokkalaisista yli 50 % arveli voivansa lukea ruotsiksi, tytöistä lähes 65 %, mutta pojista vain 40 %. Yksilöllisiä eroja lukuinnossa näkyi vinkkaustilanteissa, mukana oli hyvinkin innostuneita oppilaita, niin tyttöjä kuin poikiakin.

6.3.2 Hauskoja, lyhyitä ja tuttuja kirjoja sekä tietoa – ja nuortenkirjoja

Vinkatuista kirjoista suosituin oli koululaisarvoituskirja *En himla massa fler gåtor*, jonka arvoitusten parissa oli monen ryhmän kanssa hyvin hauskaa. Kuvasanakirjat olivat suosittuja, samoin kuin piirustusopas *Teckna djur* ja taikatemppukirja *Alfons trollar och trixar*. Monelle jo entuudestaan suomeksi tutut Viiru- sekä Tatu ja Patu -kuvakirjat tulivat mainituiksi. Lastenkirjat eivät saaneet ääniä,

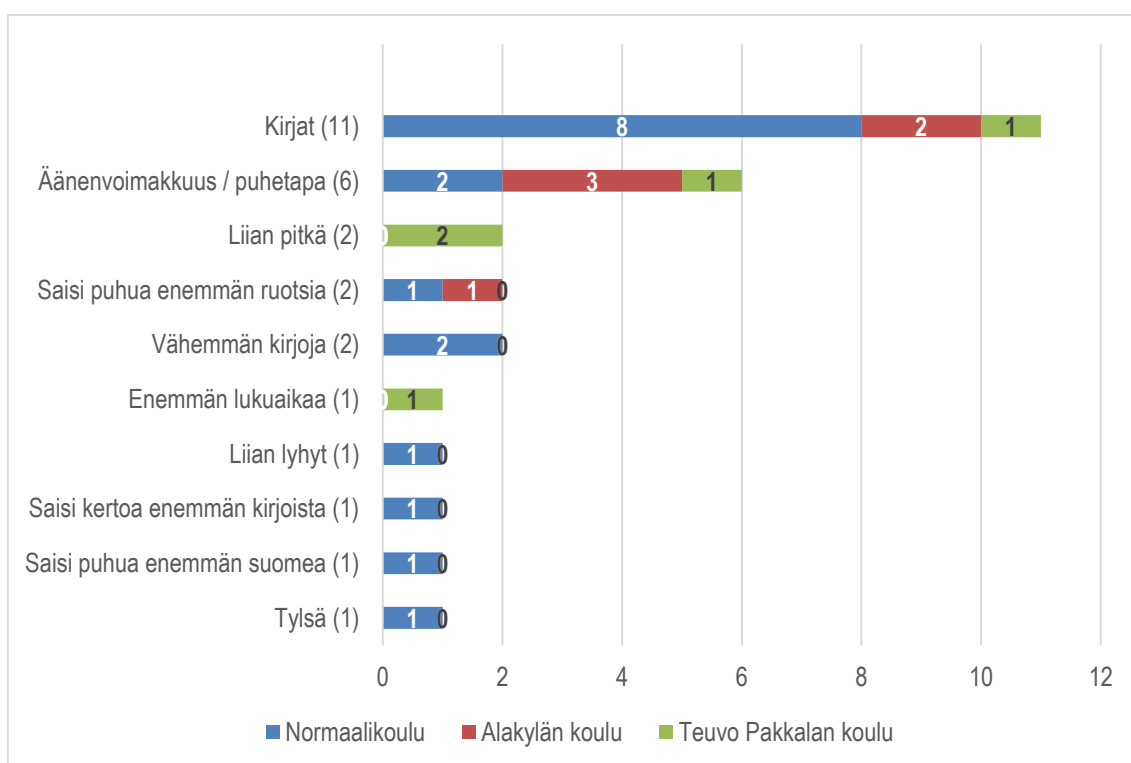
ja niiden sijaan kaivattiin nuortenkirjoja. Vinkkikirjat, joita 6.-luokkalaiset harkitsivat luettaviksi, ovat liitteessä 16.

Kuviossa 9 on esitetty kysymykseen ”Mitä hyvää vinkkauksessa oli?” saadut vastaukset kouluittain. Tyhjät vastaukset (22) on jätetty kuvion selkeyttämiseksi pois. 19 oppilaan mielestä oli hyvä kuulla kirjoista. Vinkkarin puhetta piti selkeänä tai vinkkauksen toteutusta hyvänä 13 vastaajaa. Kirjat tai niiden monipuolinen valikoima miellytti 12 vastaajaa. Vinkkaus oli hyvä tarkemmin erittelemättä 11 vastaajan mielestä. 6 koki innostuneensa ruotsin kielellä lukemisesta ja 5 vastaajan mielestä oli hyvä, kun ei ollut ruotsin tuntia. 3 oppi ruotsia ja 2 piti siitä, että ruotsinkieliset puheet suomennettiin. Yksittäisistä ilonaiheista erottui vastaus, jossa pidettiin hyvänä vinkkiä siitä, että ruotsinkielistä kirjaa voi lukea suomenkielisen rinnalla.

KUVIO 9. 6.-luokkalaisten vastaukset kysymykseen ”Mitä hyvää vinkkauksessa oli?” Kuvioista on jätetty selkeyden vuoksi tyhjät ja ”en tiedä” -vastaukset, joita oli yhteensä 22 kpl.

Oppilaiden vastaukset kysymykseen ”Mitä parannettavaa vinkkauksessa olisi ollut?” on esitetty kuviossa 10. Tyhjät, ”ei mitään” - ja ”en tiedä” -vastaukset (yhteensä 79) on jätetty kuvioista pois, jotta varsinaiset parannusehdotukset erottuisivat paremmin. 11 vastaajan mielestä kirjat olisivat voineet olla erilaisia tai enemmän nuorille suunnattuja. Vinkkarin ääni oli ajoittain hiljainen tai äänenkäyttö liian eläväistä 6 oppilaan mielestä. Liian pitkänä vinkkausta piti 2 vastaajaa, samoin 2 vastaajan mielestä kirjoja olisi voinut olla vähemmän. Ruotsiksi olisi voinut puhua enemmän 2 oppilaan ja suomeksi 1 vastaajan mielestä. Pidempää omaa lukuaikaa toivoi 1 ja enemmän kirjoista kertomista 1 vastaaja. Vinkkaus oli liian lyhyt yhden ja tylsä toisen mielestä.

KUVIO 10. 6.-luokkalaisten vastaukset kysymykseen ”Mitä parannettavaa vinkkauksessa olisi ollut?” Kuvioista on jätetty selkeyden vuoksi tyhjät ja ”en tiedä” -vastaukset, joita oli yhteensä 79 kpl.

Kaikki 6.-luokkalaisten vastaukset avoimiin kysymyksiin ovat liitteessä 17. Taulukossa 11 on niiden 6.-luokkalaisten vastaukset, jotka harkitsivat lukevansa vinkkirjoja tai muuta ruotsinkielistä aineistoa ja taulukossa 12 niiden, jotka eivät aikoneet tai eivät tieneet lukevansa ruotsiksi. Vastaukset on kirjoitettu sellaisina kuin ne olivat palautelomakkeissa. Molemmissa vastausryhmissä on löydetty niin hyviä puolia kuin parannusehdotuksiakin. Ehkä hieman yllättäen lukijoiden ja ei-lukijoiden vastauksissa ei ole huomattavissa suuria eroja.

6.4 Opettajien palautteet – yhteenveto

Vinkkauksia pidettiin neljässä eri koulussa, ja palautteita vinkkauksista saatiin neljältä opettajalta. Heiltä pyydettiin yleisarvosana vinkkauksesta asteikolla 1–5, jossa 1 on huono ja 5 hyvä. Arvosanojen aritmeettinen keskiarvo oli 4,375.

Opettajien antaman palautteen mukaan vinkkauksesta oli ammennettavissa hyötyä myös opetukseen. Jokainen opettaja piti kirjavalikoimaa monipuolisena ja kiinnostavana. Vinkkarin valmistautumista, esitystapaa sekä suomen ja ruotsin kielten käyttöä kiitettiin. Kaikki kokivat saaneensa vinkkejä kirjoista, joita voisivat itse hankkia luokkaan joko oppilaiden käyttöön tai hyödynnettäviksi opetuksessa. Oppilaat saivat opettajien mukaan vinkkejä ruotsinkieliseen lukemiseen. Kaksi opettajaa arveli oppilaissa heränneen tunteen, että he osaavat kieltä jo sen verran, että he voivat tarttua ruotsinkielisiin kirjoihin. Kaksi opettajaa mainitsi, että lukemisen merkitys kielenoppimiselle oli perusteltu hyvin ja muutenkin vinkkauksen päätarkoitus, eli lukeminen, kävi selväksi.

Oppilaiden omaan lukemiseen ja vinkkarin puheen katkaisevaan tekemiseen olisi saanut varata enemmän aikaa. Tästä olivat opettajat ja vinkkari samaa mieltä.

6.5 Johtopäätökset

Jälkikäteen ajateltuna oli melko uhkarohkeaa lähteä vinkkaamaan ensimmäisiä kirjavinkkejään kouluille itselleen vieraalla, vaikkakin mieluisalla, kielellä. Vinkkari sai arvokasta kokemusta kirjavinkkauksen suunnittelusta ja pitämisestä sekä kirjaston ja koulun yhteistyöstä. Kokemus vinkkauksista oli positiivinen. Ryhmät olivat keskenään erilaisia, mutta oppilaat vaikuttivat vastaanottavaisilta ja innostivat vinkkaria tekemään parhaansa. Vinkkarin kutsuneet opettajat olivat avoimia kokeilemaan uutta toimintamuotoa, ja he antoivat tarvittaessa taustatukea. Sekä kuudes- että kahdeksaluokkalaisten vinkkaukset sujuivat vinkkarin mielestä hyvin ja oppilaat pystyivät seuraamaan saadun palautteen mukaan tuntia. Kirjavalinnat olisivat kuitenkin voineet onnistua paremmin, ja pienempi aineistomäärä olisi riittänyt. Vinkkarin ajankäytössä oli siis parannettavaa.

Kahdeksaluokkalaisten kirjavinkkaus pidettiin ennen kuudesluokkalaisten vinkkausta. Siihen valmistautuminen vei aikaa paljon enemmän kuin kuudesluokkalaisten vinkkaukseen. Tämä johtui pidemmistä kirjoista, valmistautumisesta ruotsinkieliseen vinkkaamiseen ja käytettävissä olleesta pidemmästä vinkkausajasta.

Kirjavinkkausten onnistumista mitataan usein lainattujen kirjojen määrällä. Nyt mitattiin oppilaiden ruotsinkielisen aineiston lukuaikeita ja -asenteita. Yli 60 % oppilaista vastasi harkitsevansa jonkun ruotsinkielisen aineiston lukemista, minkä perusteella vinkkaukset saavuttivat tavoitteensa. On hyvä, että oppilailla on valmius lukea ruotsiksikin.

Monet oppilaat totesivat spontaanisti, että heillä oli ollut hauskaa. Mukavuus tai hauskuus saattoi johtua siitä, että kirjavinkkaus korosti oma-aloitteisuutta eikä se velvoittanut oppilaita mihinkään. 6.-luokkalaisilla on jo ajoittain paljon tehtävää koulussa. Kun oppilaat yhdistävät hauskuuden ruotsin kieleen ja kirjoihin, vinkkauksen pyrkimys lukuilon ja ruotsin oppimisen tukemisesta saavutettiin.

Kielten lomittelu lienee onnistunut vinkkauksissa melko hyvin. Sitä ei tarvinnut erityisesti miettiä, sillä kieli valikoitui vinkkitilanteissa luontevasti. Vain yksi oppilas toivoi puhetta enemmän suomeksi ja kaksi ruotsiksi. Yksi 6. luokan opettaja arveli, että ruotsia olisi voinut käyttää enemmänkin, koska oppilaat tuntuivat ymmärtävän sitä hyvin. Joidenkin ryhmien huomasi innostuvan siitä, että he ymmärtävät ruotsia ja osaavat vastata kysymyksiin, vaikka he eivät joka sanaa tuntisikaan. Onnistumisen ja oivaltamisen iloakin vinkkauksessa haettiin.

Saatujen vastausten perusteella tyttöjen ja poikien välillä näkyi odotetun kaltaisia eroja ruotsinkielisessä lukuinnossa. Miten suurelta osin tämä ero johtuu kielestä, vinkkiaineistosta tai lukemisesta, ei pysytä näistä vastauksista tulkitsemaan. On mainittava, että vinkkarin mielestä oppilaissa oli innokkaita vinkkauksen kuulijoita niin tytöissä kuin pojissakin. Joissakin ryhmissä innokkain (vinkkarin huomioiden mukaan) oli poika.

Yhdessä ryhmässä oli paljon maahanmuuttajataustaisia oppilaita, mikä voi selittää heidän vähäistä intoaan lukea ruotsiksi. Jos koti- ja koulukieli ovat eri kieliä, ei ruotsiksi lukeminen vapaa-ajalla ehkä kiinnosta. Mahdollisesti myöhemmät vinkkaukset onnistuivat eri vinkkausryhmien numeroiden valossa paremmin, koska vinkkari kehittyi vinkkausten myötä ja vinkattavista kirjoista karsiutui kaksi pois vähentäen kiireen tuntua.

Useat vastaajat pitivät siitä, että he kuuluivat kirjoista ja saivat niistä tietoa. Moni piti kirjavalikoiman monipuolisuudesta. On hienoa, että vinkkaus innosti lukemaan ruotsin kielellä, kun vastaajat tunsivat saaneensa uskoa omiin taitoihinsa. Yksi vastaaja poimi vinkin siitä, että muunkielistä kirjaa voi lukea suomenkielisen ohella. Muutenkin vaikutti siltä, että perustelut lukemiseen kuultiin ja niitä kuunneltiin.

Vinkkirjoista Koululaisarvoitus-kirja oli suosittu. Vinkkituokioissa vastausten keksiminen arvoituksiin oli joillakin ryhmillä suorastaan riehakasta. Oppilaat voivat itsenäisestikin tarttua helposti humoristisiin lyhyisiin juttuihin. Piirustusopas ja Mikko Mallikkaan taikatemppukirja miellyttivät useaa vastaajaa. Oman mielenkiinnon ja harrastuksen vuoksi voi hyvinkin etsiä tietoa muullakin kuin äidinkielellä. Kuvasanakirjoista oppii sanoja eri aihepiireistä, ja niistäkin pidettiin. Vanhastaan tutut kuvakirjat olivat mieleen joillekin oppilaista. Tuttu tarina uudella kielellä aukeaa helpommin kuin entuudestaan outo. Kaikki eivät kuitenkaan keksineet vinkkauksessa luettavaa itselleen. Tämä saattaa johtua siitä, ettei vinkattu aineisto, ruotsin kieli tai lukeminen ylipäätään kiinnostanut kaikkia.

Tulosten luotettavuuteen vaikuttaa vastausten määrän lisäksi se, miten vakavasti vastaajat ovat suhtautuneet kyselyyn, ja miten rehellisesti he ovat vastanneet. Kysymykset pyrkivät olemaan yksiselitteisiä, mutta on mahdollista, että vastaajat ovat ymmärtäneet asian eri tavoin kuin kysyjä. Joissain avoimissa vastauksissa näkyi selviä samankaltaisuuksia eri vastaajien kesken. Tämä lieenee johtunut siitä, että pienissä ryhmissä olleet oppilaat kirjoittivat saman vastauksen, kun he kokivat, että ”jotain on pakko vastata”. Tämä saattoi vääristää tuloksia. Vastaukset annettiin kirjoittamatta rauhallisesti, ja palautettaessa ne otettiin vastaan tekstipuoli alaspäin. Vastaukset on tulkittu sellaisina kuin ne on kirjoitettu.

Saatu palaute oli pääosin hyvin myönteistä. Siihen saattoi vaikuttaa vinkkarin läsnäolo. Voi olla, että osa oppilaista halusi vastata siten kuin he arvelivat heiltä odotettavan: ”oikein”. Vastausta, jossa pidettiin vinkkausta tylsänä, oli lievennetty englanninkielisellä ”no offence” -lisäyksellä ja hymiöllä. Moni jätti parannusehdotuskohdan täyttämättä. Ehkä nopeasti ei tullut mieleen parannusehdotuksia, vaikka parannettavaa olisi ollut. Tunnin lopussa alkoi monella olla kiire seuraavalle tunnille; 45-minuuttinen oppitunti ei tarkoita 45 minuuttia aikaa, kun luokkaa vaihdetaan ilman välissä olevaa välituntia.

Parannusehdotukset ovat tärkeitä, jotta mahdollisia tulevia vinkkauksia voi suunnitella paremmiksi. Saatu palaute vahvisti käsitystä siitä, että vinkattavan kirjallisuuden pitää olla yleisölleen houkuttelevaa ja sopivaa. Liian nuorille kirjoitetut kirjat eivät houkutelleet oppilaita, vaikka ne periaatteessa olisivat olleet kielellisesti kohdallaan. Ellei sopivaa aineistoa löydy, sitä on turha vinkata. Tämän olisi kokenut vinkkari tiennytkin. Ylivoimaisesti suurin parannustoive oli saada itsensä ikäisille tarkoitettua kirjallisuutta. On upeaa, että nuoret haluavat kuulla kirjoista ja osaavat vaatia itselleen tarkoitettua lukemista. Kuitenkin harrastuksiin liittyviä kirjoja, arvoituksia, kuvakirjoja, sarjakuvia ja kuvasanakirjoja vinkkaamalla päästiin kirjojen pariin, ja niitä voi jatkossakin käyttää vinkkimateriaalina aloitteleville kielen oppijoille.

Toteutuksessa on pidettävä huoli siitä, että vinkkarin ääni kuuluu. Erikokoiset luokkatilat ja ryhmät vaativat erilaista äänenkäyttöä. Vähemmän kirjoja ja enemmän omaa lukuaikaa toivovat tarkoittavat kenties melko samaa asiaa. Oppitunti hupeni yllättävän nopeasti, kun asiaa oli paljon. Monipuolisuudesta on tingittävä, jotta vältetään kiireen tunteelta. Aivan kaikkea ei ehdi oppitunnin aikana käsitellä. Tuntui toisaalta tarpeelliselta perustella, miksi ruotsiksi voi ja kannattaa lukea. Tämä selkeästi herätti oppilaat ajattelemaan lukemisen hyötyjä. Vinkkausten rakenne pidettiin projektin aikana samana joitakin kirjojen vähennyksiä lukuunottamatta, jotta vinkkaukset olisivat siltä osin vertailukelpoisia.

Kahdeksas- ja kuudesluokkalaisten vastaukset olivat hyvin samansuuntaisia. Ainoa huomattava ero oli siinä, että 8.-luokkalaisista kaksi toivoi vinkkausta mieluummin englanninkielistä kirjoista. Englantia oppilaat olisivat todennäköisesti osanneet paremmin kuin ruotsia, ja heille olisi voinut vinkata kielellisesti vaativampia teoksia. Hienoa, että vinkkaus ja kirjat kelpaisivat, vaikka sitten eri kielellä.

7 POHDINTA

Ruotsinkielinen kirjavinkkaus oli opinnäytetyön kokeellinen projekti, tekijänsä ensimmäinen kirjavinkkaus ja uusi konsepti myös opettajille. Sen tavoitteena oli kirjaston keinoin innostaa oppilaita kielitaitonsa käyttämiseen ja kokeiluun jo varhaisessa vaiheessa. Kirjavinkkari pyrki houkuttelemaan oppilaita ruotsin kielen ja kirjojen pariin sekä tarjoamaan uuden näkökulman ruotsin kielen hyödyntämisestä. Vinkkaus sinällään oli jo ennestään tuttua kaikille oppilaille äidinkielen tunneilta.

Vinkkarin huomioiden ja saatujen vastausten perusteella kirjavinkkaus onnistuu kielenopetuksen tunnilla myös opintojensa alussa oleville oppijoille. Suurin osa asioista kannattaa kertoa suomeksi, ja ruotsia käytettäessä kieli on pidettävä yksinkertaisena ja nämä osat on suomennettava samantien. Oppilaat huomasivat osaavansa ja ymmärtävänsä kieltä jo hiukan ja ilahtuivat tästä itsekkin. Hyvät perustelut siitä, miksi kannattaa lukea ruotsiksi, vahvistivat oppilaiden intoa. Vinkkaus ei saa kestää liian pitkään. Välillä on hyvä olla vinkkarin puheen katkaisevaa ja oppilaita osallistavaa tekemistä. Oppilaille on varattava aikaa tutustua materiaaleihin ja lukea itse. Niinpä olisi toivottavaa, että vinkatut kirjat voisivat jäädä luokkaan vinkkarin lähdeksi. Pidempään kieltä opiskelleille voi pitää opetettavalla kielellä jo hyvin perinteisen kirjavinkkauksen, jota ennen tiedustellaan oppilaiden lukumielityksiä ja harrastuksia.

Vinkkauksiin osallistuneista kuudesluokkalaisista yli puolet koki voivansa lukea vinkatun ruotsinkielisen kirjan, vaikka aineistovalinnat eivät onnistuneetkaan täydellisesti. Oppilaiden parannusehdotuksista yleisin olikin toive heille suunnatuista nuortenkirjoista. Yksi kuudesluokkalainen toivoi vinkattavaksi fantasiakirjallisuutta. Tämä antoi uskoa siihen, että kunhan kielitaito vielä karttuu, näistä oppilaista osa saattaa hakeutua ruotsinkielisten kirjojen hyllyille.

Nuortenkirjojen sijaan voi aluksi vinkata lyhyitä humoristisia arvoituskirjoja sekä sarjakuvia. Lyhyisiin teksteihin on helpompi tarttua myös vieraskielisinä, kun aikaisempaa vieraskielistä lukukokeusta on hyvin vähän. Mikäli luetaan luokassa, pitkät ja enemmän keskittymistä vaativat kirjat voidaan kokea liian raskaiksi. Kuvasanakirjat, tutut kuvakirjat ja harrasteisiin liittyvät tietokirjat näyttivät miellyttävän 6.-luokkalaisia.

Kaikki eivät aikoneet lukea ruotsiksi. Silti useat ei-lukijatkin pitivät vinkkausta mukavana. Ei ollut oletettavaa, että kaikki oppilaat innostuvat heti ruotsiksi lukemisesta, mutta ajatus saattoi jäädä

viriamään heillekin. Oppilaiden lisäksi myös opettajat saivat ideoita hankittavista ja hyödynnettävistä kirjoista. Vinkkari ikään kuin poimi hyllystä kirjoja esille.

Koulukirjastossa olisi hyvä olla helppoja vieraskielisiä kirjoja. Kirjavalinnoissa voitaisiin ottaa huomioon oppilaiden tarpeita sekä opetuksen painotuksia, ja koulukirjasto voisi hankkia pienen kokon lukemaan houkuttelevaa ruotsinkielistä aineistoa. Valinnoissa voisi käyttää hyväksi oppilaiden ja opettajien mielipiteitä ja asiantuntemusta. Nyt saatujen palautteiden perusteella tehtiin ruotsinkielisten kirjojen hankintaehdotuslista koulukirjastolle (liite 18).

Koulukirjaston ja yleisen kirjaston aineisto- ja henkilöstöresurssit määrittelevät hyvin voimakkaasti sitä, voiko ruotsinkielistä vinkkausta tarjota kouluille. Jos aineistoa on hyvin niukasti, tai se ei ole tarkoitukseen sopivaa, ja jos henkilökunnalla ei ole aikaa valmistella vinkkauksia ja mahdollisuutta kiertää kouluilla, ei vinkkausta voi tarjota järjestelmällisesti kouluille. Projektityyppisiä kielivinkkauskiertueita voisi tehdä, jos vinkkari ja aineistoa löytyy.

7.1 Kehitysehdotuksia

Koulukirjasto voi tarjota eri tapoja oppilaille taitojen harjoittamiseen ja kartuttamiseen. Vinkkauskokeilun perusteella kirjoja ja kirjallisuutta voisi tuoda kielenopetukseen esimerkiksi seuraavin tavoin:

- Arvoituskirjatuokio. Kielenopetustunnilla voisi pitää arvuitteluhetkiä opetettavalla kielellä, vaikkapa niin, että oppilaat kysyvät pareittain tai pienissä ryhmissä toisiltaan arvoituksia.
- Kirjanselitys. Oppilaat tutustuvat aluksi vinkkarin tai opettajan tuomiin kirjoihin pareittain ja selittävät sitten muille oppilaille, mitä kirja heidän mielestään käsittelee. Lisäksi he voivat kertoa, aikovatko tutustua siihen lähemmin lukemalla. Vähemmän kieltä lukeneet voisivat esitellä suomeksi ja pidempään lukeneet opittavalla kielellä.
- Pitkään kieltä opiskelleille voi pitää perinteisen kirjavinkkauksen, jota ennen tiedustellaan oppilailta heidän harrastuksiaan ja lempigenrejänsä, jotta vinkkari voi etsiä valmiiksi sopivaa luettavaa. Tähän voisi yhdistää tutustumisen kirjaston kyseisen kielisiin nuortenkirjoihin.
- Satutunti tai tarinatuokio, jossa joko vinkkari tai opettaja lukee lyhyen tarinan, jonka lopun oppilaat voivat kirjoittaa itse. Alussa voidaan käydä läpi esiin tulevia uusia sanoja, jotka kirjoitetaan näkyviin taululle.

- Kaverivinkkaus. Koska monet oppilaat lukevat jo itsenäisesti englanniksi, voitaisiin englanninkielinen vinkkaus toteuttaa kouluissa kaverivinkkauksena, jolloin oppilaat voisivat itse esitellä juuri sellaista kirjallisuutta, josta he itse pitävät. Kun vinkkaus pidetään englanniksi, se sopii mainiosti englannin tunnille. Ruotsin tunnille kaverivinkkaus sopinee, kunhan kieltä on ehditty lukea tarpeeksi pitkään.
- Kielten opetuksen tukemiseksi voi tehdä vinkkilistoja eri ikäryhmille ja luokkatasoille. Listat eivät vaadi kovin suurta panostusta ja ne voivat olla saatavilla verkkosivuilla. Listojen päivitys muutaman vuoden välein on tarpeen, kun nähdään, mikä aineisto kiertää, ja mikä jää hyllyyn.
- Videokirjavinkkaukset. Linkit voivat olla joko yleisesti jaossa verkossa tai sitten kirjasto-opettajat voisivat tiedottaa niistä. Videovinkkauksissa menetetään vinkkaustapahtuman henkilökohtainen taso, mutta toteutus voi olla kirjoitettua listaa houkuttelevampi. Vinkkauksessa voi hyödyntää multimedialla.
- Kahoot-visa kirjallisuusaiheesta. Visan voi tehdä suomeksi, ruotsiksi tai muulla kielellä. Kirjoja ja kysymysten vaikeutta vaihtelemalla saa visan sopimaan eri-ikäisille. Verkossa vapaasti käytettävissä oleva visa ei sido paljon resursseja.
- Prezi-esitys jonkun tietyn aihepiirin tai genren kirjoista. Esityksen voi tehdä suomeksi tai muulla kielellä, ja siihen voi sisällyttää tietoa kirjoista, linkkejä kirjan, tekijän tai aiheen verkkosivuille. Esityksessä voi olla linkit kirjaston sivuille kunkin kirjan saatavuustietoihin.

Kirjaston lisäksi muutkin voivat toteuttaa edellä luonnosteltuja keinoja. Niitä voi hyödyntää muissakin kielissä kuin ruotsissa ja osin maahanmuuttajaoppilaille, joille suomi on uusi kieli.

LÄHTEET

Alarto, A. 2017. Vs: Vieraskielisen kirjallisuuden vinkkaus koululaisille? Kirjastonhoitaja, Oulun kaupunginkirjasto–maakuntakirjasto. Sähköpostiviesti 23.2.2017.

Baer, T. 2016. Karttahullu maailmanmatkaaja. Viitattu 13.2.2017, <http://kirjastolehti.fi/artikkelit/karttahullu-maailmanmatkaaja/>.

Dalén, C. 2016. Ska vi läsa tillsammans. Viitattu 26.2.2017, <http://pedagogblogg.stockholm.se/vad-gor-de-i-biblioteket/2016/10/20/ska-vi-lasa-tillsammans/>.

Frantsi, H., Kolu, K., Salminen, S., Hirmasto, J., Katajamäki, M., Ylihärtilä, H. & Gerkman, J. 2014. Hyvä koulukirjasto. 2. uudistettu painos. Espoo: Suomen koulukirjastoyhdistys.

Hakkola, K. & Luolamaa, M. 2013. Sarjakuvien vinkkaamisesta. Teoksessa K. Hakkola & M. Luolamaa (toim.) Sarjakuvavinkkaajan opas. Helsinki: Avain, 11–13.

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara P. 2007. Tutki ja kirjoita. 13. osin uudistettu painos. Helsinki: Tammi.

Häkkinen, K. 2016. Kuinka monta sanaa on suomen kielessä? Viitattu 11.4.2017, <http://www.hs.fi/tiede/art-2000002891774.html>.

Juurakko-Paavola, T. 2002. Miten opin kieltä? Teoksessa T. Juurakko-Paavola & A. Airaksinen (toim.), Minustako tehokas kielenoppija: Vinkkejä elinikäisen kielenoppimisen matkalle. Viitattu 22.2.2017, https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/96234/Minustako_tehokas_kielenoppija.pdf?sequence=1, 16–26.

Järvinen, H.-M. 2014. Katsaus kielenoppimisen teorioihin. Teoksessa P. Pietilä & P. Lintunen (toim.), Kuinka kieltä opitaan. Helsinki: Gaudeamus, 68–88.

Koppinen, M. 2017. Kirjailijat huolestuivat lukutaidosta. Helsingin Sanomat 14.4.2017, B7.

Koulukirjastojen kehittäminen ja koulun ja kirjaston yhteistyö 2005. Teoksessa P. Sinko, A. Pietilä & P. Backman (toim.) Luku-Suomessa taottua. Opetushallituksen Luku-Suomi-kärkihankkeen (2001–2004) raportti. Viitattu 6.4.2017, http://www.oph.fi/download/30222_luku-suomessa_taatua.pdf.

Littlewood, W. 1997 Self-access: Why do we want it and what can it do? Teoksessa: P. Benson & P. Voller (toim.) *Autonomy and Independence in Language Learning*. London & New York: Longman, 79–91.

Loukusa-Ahonen, R. 2017. VS: Kirjavinkkaustuokio ruotsintunnille -oppari. Informaatikko, Kastelin kirjasto. Sähköpostiviesti 1.3.2017.

Lötjönen, S., Piskonen H. & Sorjonen M. 2004. Onnistumisen elämyksiä kirjallisuuden opetukseen. Teoksessa P. Linnakylä, S. Sulkunen & I. Arffman (toim.) *Tulevaisuuden lukijat*. Koulutuksen tutkimuslaitos. Viitattu 19.4.2017, <https://kti.jyu.fi/pisa/d066>, 239–242.

Mäkelä, M.-L. 2015. Kirjavinkkarikirja. Helsinki: Avain.

Mäntylä, K. 2006. Vieraan kielen idiomit – Banaaninkuoria vai helmiä? Teoksessa R. Alanen, H. Dufva & K. Mäntylä (toim.) *Kielen päällä: näkökulmia kieleen ja kielenkäyttöön*. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto, soveltavan kielentutkimuksen keskus, 151–164.

Niinikangas, L. 2000. Oppiminen ja koulukirjastot. Viitattu 19.4.2017, <http://www.kolumbus.fi/light-house/pdfs/kehra.pdf>.

Opetushallitus 2002. Koulun pieni kulttuurikirja – Koulun ja kulttuurin yhteistyöohjelma 1998–2001. Viitattu 21.2.2017, http://www.edu.fi/download/49164_koulun_pieni_kulttuurikirja.pdf.

Opetushallitus 2014. Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014. Määräykset ja ohjeet 2014:96. Viitattu 21.2.2017, http://www.oph.fi/download/163777_perusopetuksen_opetussuunnitelman_perusteet_2014.pdf.

Opetushallitus 2017. Uudet opetussuunnitelmat pähkinänkuoressa. Viitattu 22.2.2017, http://www.oph.fi/koulutus_ja_tutkinnot/perusopetus/opetussuunnitelma_ja_tuntijako/uudet_opetussuunnitelmat_pahkinankuoressa.

Opetus- ja kulttuuriministeriö 2017. PISA tutkimus ja Suomen PISA tulokset - miten Suomi menestyy PISA tutkimuksessa. Viitattu 6.4.2017, <http://minedu.fi/pisa>.

Oulun kaupunki 2016. Opetuksen ja kasvatuksen tavoitteita tukeva muu toiminta. Viitattu 17.2.2017, <http://www.ouka.fi/documents/1257266/16431900/perusteet17.pdf/57f035fd-8546-43d4-a3a2-3e02670c4f36>.

Oulun kaupunki 2017a. Kirjastoreitti. Viitattu 6.4.2017, <https://www.ouka.fi/oulu/kirjastoreitti/etusivu>.

Oulun kaupunki 2017b. Koulukirjasto-opettajat. Viitattu 6.4.2017, <https://www.ouka.fi/oulu/kirjastoreitti/koulukirjasto-opettajat>.

Oulun kaupunki 2017c. Oulun koulukirjasto. Viitattu 20.4.2017, <https://www.ouka.fi/oulu/kirjastoreitti/oulun-koulukirjasto>.

Oulun koulukirjasto 2014. Koulukirjaston toimintakertomus 2012–2013. Viitattu 20.4.2017, https://www.ouka.fi/c/document_library/get_file?uuid=1d2a8c4a-4ab6-434b-b8ec-4aeb0ad03f7d&groupId=1958741.

Perusopetuslaki 21.8.1998/628.

Pietilä, P. & Lintunen, P. 2014. Kielen oppiminen ja opettaminen. Teoksessa P. Pietilä & P. Lintunen (toim.), Kuinka kieltä opitaan. Helsinki: Gaudeamus, 11–25.

Sarmavuori, K. 2011. Opi ja ohjaa lukemista. Helsinki: Avain.

Sulkunen, S. & Nissinen, K. 2012. Heikot lukijat Suomessa. Teoksessa S. Sulkunen & J. Välijärvi (toim.) Kestääkö osaamisen pohja? PISA09 Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja. 46–61. Viitattu 7.4.2017, <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/79125/okm12.pdf?sequence=1>.

Sulkunen, S., Välijärvi, J., Arffman, I., Harju-Luukkainen, H., Kupari, P. Nissinen, K., Puhakka, E. & Reinikainen, P. 2012. PISA 2009 Ensituloksia. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2012:12. Viitattu 7.4.2017, <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/75514/okm21.pdf?sequence=1>.

Sullivan, M. 2012. Never a Dull Moment. *School Library Journal* (58) 2, 30–34.

Sundman, M. 2014. Kuinka kielioppia opitaan ja opetetaan. Teoksessa P. Pietilä & P. Lintunen (toim.), *Kuinka kieltä opitaan*. Helsinki: Gaudeamus, 114–137.

Suomen Punainen Risti 2017. Kielikahvila – Language Café. Viitattu 20.4.2017, <https://rednet.punainenristi.fi/node/37794>.

Tieteen termipankki 2014a: Kielitiede: äidinkieli. Viitattu 20.2.2017, <http://www.tieteentermipankki.fi/wiki/Kielitiede:äidinkieli>.

Tieteen termipankki 2014b. Kielitiede: toinen kieli. Viitattu 20.2.2017, http://www.tieteentermipankki.fi/wiki/Kielitiede:toinen_kieli.

Tieteen termipankki 2014c. Kielitiede: vieras kieli. Viitattu 20.2.2017, http://tieteentermipankki.fi/wiki/Kielitiede:vieras_kieli.

Valtakorpi, H. 2017. Vastauksia koulukirjastoa koskeviin kysymyksiin. *Informaatikko, Oulun koulu-kirjasto*. Sähköpostiviesti 20.4.2017.

Valtioneuvoston asetus perusopetuslaissa tarkoitetun opetuksen valtakunnallisista tavoitteista ja perusopetuksen tuntijaosta 28.6.2012/422.

Vettenranta, J., Välijärvi, J., Ahonen, A., Hautamäki, J., Hiltunen, J., Leino, K., Lähteinen, S., Nissinen, K., Nissinen, V., Puhakka, E., Rautopuro, J. & Vainikainen, M.-P. 2016. PISA15 ensituloksia. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2016:41. Viitattu 19.4.2017, <http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/79052/okm41.pdf>.

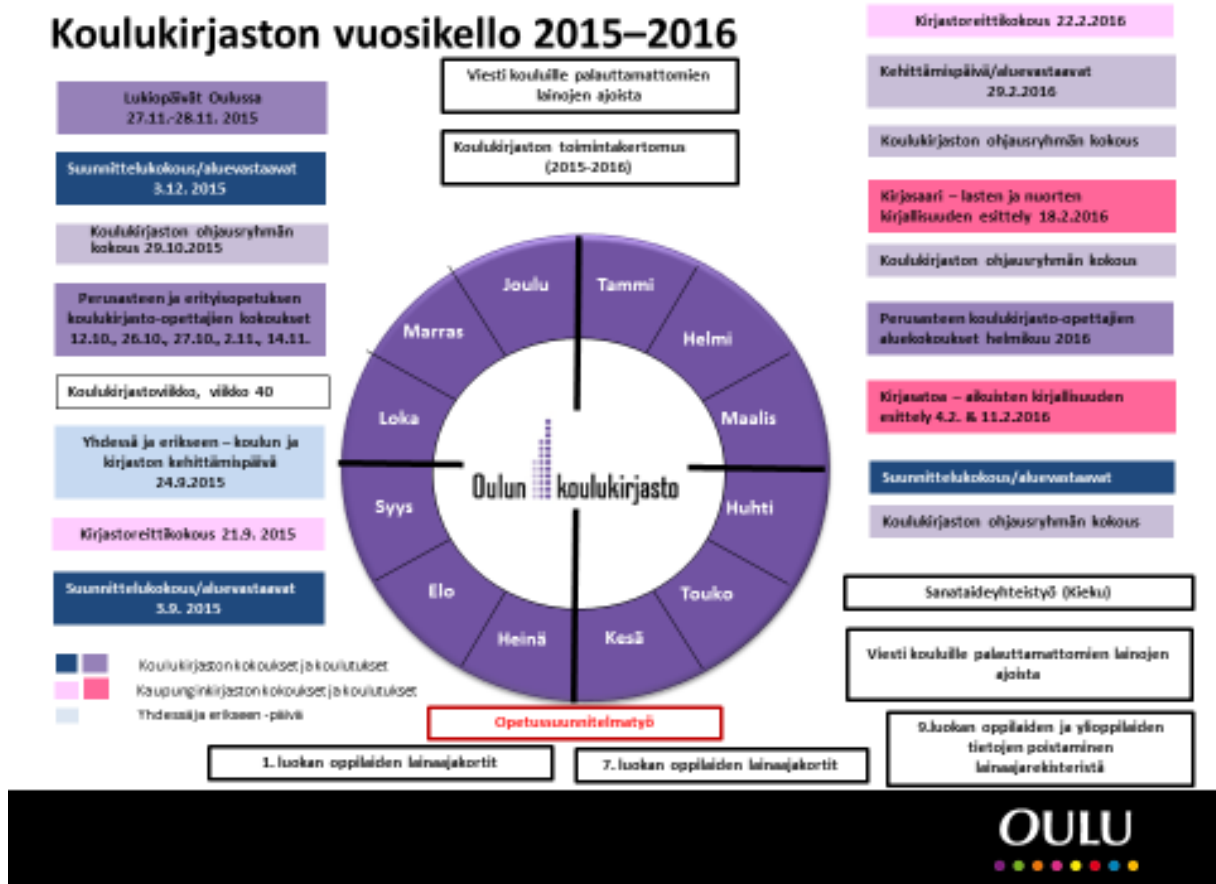
Vilka, H. & Airaksinen, T. 2004. Toiminnallinen opinnäytetyö. Helsinki: Tammi.

Vilkman, S. 2016. Kirjoja lukenut teini osaa jopa 70 000 sanaa – Nuori, joka ei lue, 15 000 sanaa. Viitattu 11.4.2017, <http://yle.fi/uutiset/3-8711651>.

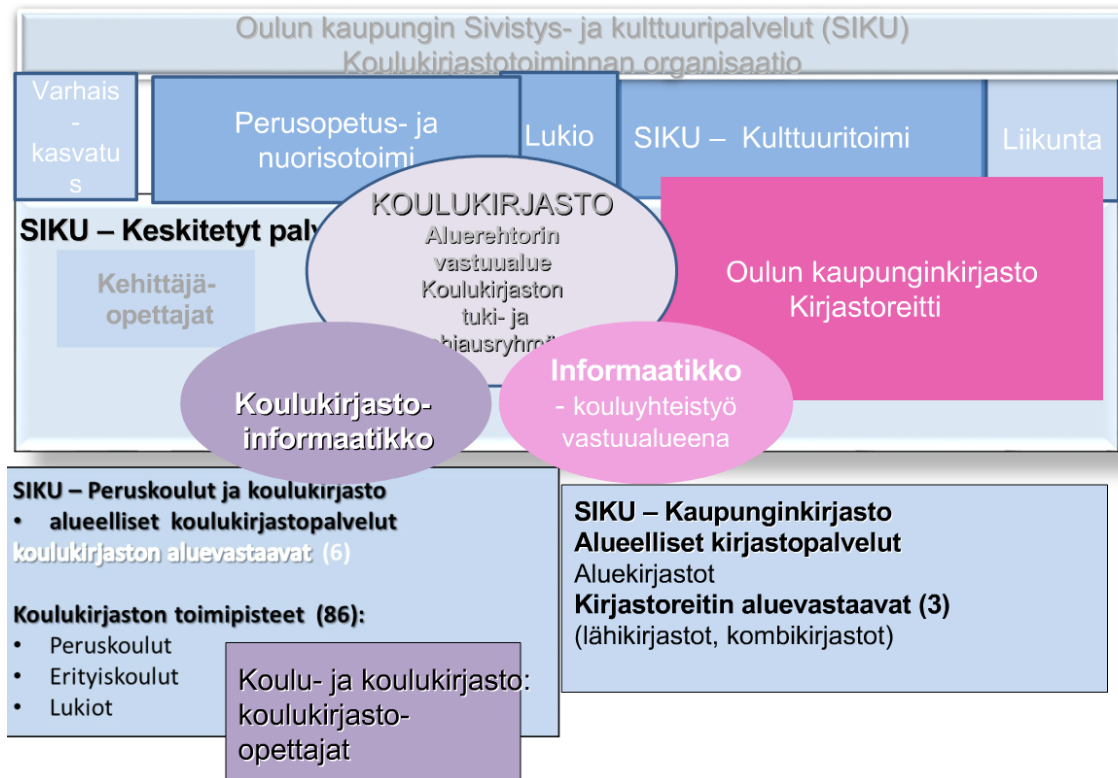
Vilkman, S. 2017. Lukemisesta ja sanavarastosta. Toimittaja, Yleisradio. Sähköpostiviesti. 11.4.2017.

LIITTEET

- 1 Oulun koulukirjaston vuosikello
- 2 Oulun koulukirjaston organisaatiokaavio
- 3 Diat 8.-luokkalaisille
- 4 Diat 6.-luokkalaisille
- 5 Ristikko 6.-luokkalaisille
- 6 8. luokan vinkkikirjalista
- 7 6. luokan vinkkikirjalista
- 8 Esimerkkejä kirjanmerkeistä
- 9 Oppilaiden palautelomake – 8.-luokkalaiset
- 10 Oppilaiden palautelomake – 6.-luokkalaiset
- 11 Opettajan palautelomake
- 12 8.-luokkalaisten vastaukset avoimiin kysymyksiin
- 13 8.-luokkalaisten suosikkivinkkikirjat
- 14 6.-luokkalaisten lukuaikeet kouluittain taulukoissa
- 15 6.-luokkalaisten lukuaikeet kouluittain kaaviona
- 16 6.-luokkalaisten suosikkivinkkikirjat
- 17 6.-luokkalaisten vastaukset avoimiin kysymyksiin
- 18 Kirjahankintaehdotuslista

KUVIO 11. Oulun koulukirjaston vuosikello 2015–2016 Oulun koulukirjaston sivulla (Oulun kaupunki 2017c, viitattu 20.4.2017).

KUVIO 12. Oulun koulukirjastotoiminnan organisaatiokaavio. Aluerehtorien tilalla on nykyään aluepäälliköt. Kaavion on tehnyt koulukirjaston ohjausryhmän puheenjohtaja, Myllyojan koulun rehtori Marja Kallio. (Valtaoja, sähköpostiviesti 20.4.2017.)

BOKPRAT

Det är roligt att läsa

Vi ska...

- tala om bokprat – vad är det?
- ha en liten frågelek om svenska barnböcker
- prata om böcker
- ta en titt på hur man reserverar böcker

- Till slut frågar jag efter era åsikter om bokpratet

Bokprat

- På finska heter det "kirjavinkkaus"
- Tal om böcker

- Syftet är att sprida **läslust** – att få åhörare läsa

Nöje

- Det är kul att läsa böcker / titta på filmer på originalspråket
- Kön för svenska biblioteksböcker är ibland kortare

- Det är jättefint att lära sig nya ord och inse att *jag faktiskt kan!*
- Börja gärna med lätta böcker eller sådant som du är intresserad av
 - dina gamla favoriter, nu på svenska
 - bilderböcker, kanske med den finska versionen vid sidan
 - hobbytidningar

Nytta

- Sök information på svenska för skola eller fritid
 - böcker
 - tidningar / tidskrifter
 - Internet

⇒ Du behöver inte nöja dig med bara finska eller engelska källor

Du lär dig språket utan att *göra* något

- När du läser texter på svenska, blir språket mer bekant
- Du lär dig nya ord och uttryck
- Det blir lättare att
 1. välja rätta former och uttryck
 2. komma ihåg om orden en- eller ett-ord
 3. använda rätt ordföljd
- Det är *inte* nödvändigt att förstå alla ord
 - sammanhanget avslöjar betydelsen
 - använd dock ordboken när du vill

Känner du dem?

En liten frågelek om barnböcker på svenska

1.

Vem är pojken som stoppade huvudet in i soppskålen och lyfte sin lillasyster Ida högt uppe i flaggstången?

Emil i Lönneberga (av Astrid Lindgren)

2.

Vem är världens starkaste flicka, som bor i villa Villekulla med apan Herr Nilsson och hästen Lilla Gubben?

Pippi Långstrump (av Astrid Lindgren)

3.

Vad heter den randiga katten med gröna byxor som bor på landet med gubben Pettson (och hönor och mucklor)?

Findus (av Sven Norqvist)

4.

Vem av Mumintrollets vänner klär sig i rött, har en hårknut och är en liten argpigga ?

Lilla My (av Tove Jansson)

Läs något du tycker om – det lönar sig!

BOKPRAT

Det är roligt att läsa

On kiva lukea

Bokprat

Bokprat heter **kirjavinkkaus** på finska

Syftet är att väcka **läslust**
Tarkoitus on **lukuinnon** herättäminen

Läs – du lär dig språket *utan att göra* något Lue – opit kieltä *tekemättä* mitään

Det är jättefint att lära sig nya ord och uttryck och inse att...
On tosihienoa oppia uusia sanoja ja ilmauksia ja huomata, että

jag faktiskt kan!
minähän osaan!

Det är inte nödvändigt att förstå *alla* ord
Kaikkia sanoja ei ole välttämätöntä ymmärtää

Börja med lätta böcker eller sådant som du är intresserad av
Aloita helpoilla kirjoilla tai sellaisella, mistä olet kiinnostunut

Känner du dem? Tunnetko heidät?

En liten frågelek om barnböcker på svenska
Pieni tietovisa ruotsinkielisistä lastenkirjoista

1.

Vem är pojken som stoppade huvudet in i soppskålen och lyfte sin lillasyster Ida högt uppe i flaggstången?

Kuka poika työnsi päänsä keittokulhoon ja nosti pikkusisarensa Idan korkealle lipputankoon?

Emil i Lönneberga (av Astrid Lindgren)
Vaahteramäen Eemeli

2.

Vem är världens starkaste flicka, som bor i villa Vilekulla med apan Herr Nilsson och hästen Lilla Gubben?

Kuka on maailman vahvin tyttö, joka asuu Huvikummussa Herra Tossavainen -apinan ja Pikku-Ukko-hevosen kanssa?

Pippi Långstrump (av Astrid Lindgren)
Peppi Pitkätossu

3.

Vad heter den randiga katten med gröna byxor som bor på landet med gubben Pettson (och hönor och mucklor)?

Mikä on nimeltään raidallinen kissa, jolla on vihreät housut ja joka asuu maalla Pesosen (sekä kanojen ja muklien) kanssa?

Findus (av Sven Nordqvist)
Viiru

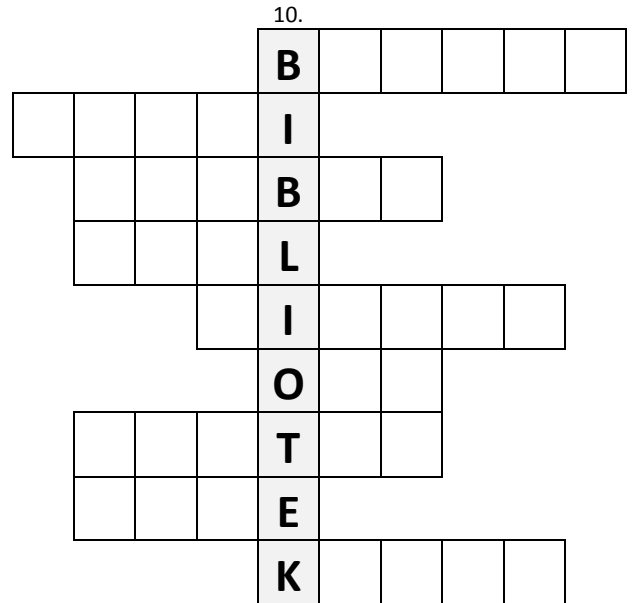
4.

Vem av Mumintrollets vänner klär sig i rött, har en hårknut och är en liten argbigga?

Kuka Muumipeikon ystäväistä pukeutuu punaiseen, pitää nutturaa ja on pieni kiukkupussi?

Lilla My (av Tove Jansson)
Pikku Myy

1. Du kan läsa ____ också på svenska. (Voit lukea **kirjoja** myös ruotsiksi.)
2. ____ Långstrump bor i villa Villekulla. (**Peppi Pitkätossu** asuu Huvikummissa.)
3. En bok med många ord (kirja, jossa on paljon sanoja, **sanakirja**)
4. ____ i Lönneberga (Vaahteramäen **Eemeli**)
5. Pettsons katt ____ (Pesosen kissa **Viiru**)
6. Knatte, Fnatte ____ Tjatte (Tupu, Hupu **ja** Lupu)
7. ____ och Blixten berättar om Finland. (**Tatu ja Patu** kertovat Suomesta.)
8. ____ Jansson skrev om Mumintrollet. (kirjoitti Muumipeikosta)
9. ____ Anka (**Aku Ankka**)
10. Här kan du t.ex. låna och läsa böcker. (Täällä voit esim. lainata ja lukea kirjoja.)

SERIE- OCH MANGABÖCKER**Koljonen, Johanna & Rüdiger, Nina von: Oblivion High [1]: [Bortbytingen]** (Kolik)

Urban fantasimanga blandar finsk Kalevala-myt till japansk folklöre. Allt händer i Upplands Väsby, Sverige. Tjejkompisarna Soon Mi och Nin blir vänner med Nix, som borde vara en utbytesstudent från Japan. Missförstånd och äventyr kan inte undvikas. Högstadiet blir sig aldrig riktigt likt. Del 1 av en trilogi.

På finska: *Oblivion High. Vaihdokas.*

Trailer: <https://www.youtube.com/watch?v=PQpKtDFsFtw>

Barks, Carl: Carl Barks Ankeborg. Kampen om kovan och andra historier från 1957–1958

(Egmont Kids Media)

Långa klassiska Barks-äventyr och ensides-serier.

I titelberättelsen slår Kalle Anka och Farbror Joakim vad om att vem som tjänar mest pengar (= kovan) på kortast tid. Resan för dem till Indokina och staden med gyllene tak. Vem slår vem?

Hergé: Enhörningens hemlighet Tintins äventyr -sarja (Bonnier Carlsen)

Tintin letar efter tre fartygsmodeller. Han är inte den enda som vill ha modellerna i sin ägo. Äventyr följer. Skattjakten fortsätter i *Rackham den Rödes skatt*.

På finska: *Yksisarvisen salaisuus.*

KORTA SPECIELLA**Pakkoruotsia på Pirkka: Birka knep** (samlad av Anssi Orrenmaa) (Otava)

Glöm tvångssvenskan och lär dig svenska genom knep. Knep har publicerats i tidskriften Pirkka. Hur många olika sätt finns det att använda strumpbyxor?

Varje sida har några nyckelord på finska. Visste du att finska ordet "niksi" kommer från svenska "knix"?

En himla massa fler gåtor (B. Wahlströms)

Vad blir blötare och blötare ju mer du torkar? Vad kan du ha på dig och ändå vara naken?

Vad ligger i mitten av Danmark, men också i utkanten av Amsterdam?

Det är förstås handduken, glasögonen och bokstaven M!

Över 100 gåtor: långa och korta, roliga och svåra.

LÄTTLÄSTA BÖCKER

Slotte, Jolin (lättläst version); **Turtschaninoff, Maria** (originaltext): **Maresi** (Lärum)

En lättläst fantasyroman. Maresi är en trettonårig flicka i Röda klostret, en tillflyktsort för miss-handlade och fattiga flickor. Maresi älskar att gå i klostrets skola – hon är den första i sin familj som fått lära sig att läsa. Hon skulle vara nöjd med att leva i böckernas trygga värld. Så följer ondskan till ön.

Även på originalsvenska och på finska (*Maresi. Punaisen luostarin kronikoita*).

Finlandia Junior -pristagare 2014.

Stark, Ulf & Majaluoma, Markus: Pusspojken (Bonnier Carlsen)

Alla pussas – alla utom Ulf. Brorsan har gjort det minst 100 gånger.

Kan någon ge Ulf pusslektioner? Vågar Ulf ta del i säcklöpningstävling på midsommarafton?

Stark, Ulf & Majaluoma, Markus: Varulfspojken (Bonnier Carlsen)

Ulf blir biten av en varulv och det är fullmåne! Han måste bort från sin familj för att inte äta upp dem. Vad har geléhallon och ketchup med allt att göra? Lyckas Ulf bli en vanlig pojke igen?

Widmark, Martin & Willis, Helena: Skolmysteriet LasseMajas detektivbyrå -sarja (Bonnier Carlsen)

Staden Valleby fylls med falska sedlar. Också skolan drabbas av virrvarret. Lyckligtvis Lasse och Maja – klasskamrater med en egen detektivbyrå – kan hjälpa polismästaren med mysteriet. Vem är förfalskaren? På finska: *Koulun arvoitus*.

Lund-Isaksson, Helena: Mackan och silver-Zlatan (B. Wahlströms)

Markus "Mackan" Waltersson älskar fotboll, och hans bästa kompisar är med i samma lag Gif.

Mackan älskar också Magda, som får hans mage bubbla konstigt. En viktig match mot Köttkulla

närmar sig. Övningarna har gott bra, men sen målvakten Rubens silverhalsband försvinner. Hur kan man hålla ihop i matchen om man inte kan lita på varandra? För den som tycker om fotboll.

Leipig, Annika: Stella & Azad (Nypon)

”Jag är kär. Kär i en kille jag inte känner. Det är galet!” Stella blir kär i Azad, en ny kille i klassen. Det pirrar i hennes mage när hon tänker på honom. Men Stellas styvfar vill inget höra om pojk-vännen, vars familj kommer från Irak. Kan ungdomarna umgås med varandra?

BILDERBÖCKER

Havukainen, Aino & Toivonen, Sami: Det här är Finland (Otava)

Finland fyller hundra år. Det är ett bra skäl att läsa om Sixtens och Blixtens (*Tatu ja Patu*) avslöjanden om finska specialiteter och resor i Finlands vilda natur. Här berättas också vad Finland och dess invånare består av.

Läs tillsammans med den originalversionen på finska: *Tatun ja Patun Suomi*.

Nordqvist, Sven: När Findus var liten och försvann (Opal)

Gubben Pettson bor ensam på sin gård på landet. Han har ju sina honor, men känner sig mycket ensam. En dag får han en låda med texten ”Findus Gröna Ärtor”. I lådan finns det en randig kattunge som blir kallad Findus, förstås.

Då är det över med Pettsons ensamhet. Men sen försvinner Findus...

Läs tillsammans med den finska versionen: *Viiru kateissa*.

FAKTABÖCKER OCH TROLLERI

Tyszka-Uthardt, Dagmar v: Älskade hästar! = Rakastetut hevoseet! (Labyrint Books)

Finnhästen Lyckan lever med islandshästar och shetlands-ponnyn tillsammans i en stor flock på en gård i Österbotten. Tyszka-Uthardt berättar fakta om olika hästras. Hennes hästar följs under ett år. Var och en har sin egen speciella historia. Till dem som tycker om hästar.

Texterna är *både* på svenska *och* på finska.

Jorsäter, Esbjörn & Sahlström, Henrik: Teckna djur (Bonnier Carlsen)

Boken lär enkelt och tydligt hur man skissar och tecknar personliga djur.

Efter grundtekniksövningar finns det instruktioner för att teckna t.ex. katt, hund, häst och drake.

Blomqvist, Ylva: Alfons trollar och trixar (efter Gunilla Bergströms bokfigur Alfons Åberg)
(Rabén & Sjögren)

Med hjälp av tydliga illustrationer och steg för steg -beskrivningar delar Alfons Åberg (Mikko Mallikas) sina bästa trolleritrick. En del är väldigt enkla och några är nästan magi på riktigt. Man kan trola med sådant som redan finns hemma.

Filmer på Alfons trolleritrix: www.rabensjogren.se/alfonstrixar

BILDERBÖCKER & PREPOSITIONER – KUVASANAKIRJOJA & PREPOSITIOITA**Amery, Heather: Tuhat sanaa ruotsiksi (Nemo)**

Bilder hjälper dig till att lära dig nya ord. Olika teman, t.ex. dagar, väder, färger, stranden, idrott och sjukhus. Samma bok finns på många olika språk, så du kan öva t.ex. engelska eller tyska tillsammans med svenska.

Alla ord kan lyssnas i bokens hemsidor: www.nemokustannus.fi/tuhatsanaa

Kuvat auttavat oppimaan uusia sanoja. Eri teemoja, kuten: päivät, sää, värit, ranta, liikunta ja sairaala. Sama kirja on tehty erikielisinä versioina, joten voit harjoitella esim. englantia tai saksaa ruotsin ohella.

Kaikki sanat on kuunneltavissa: www.nemokustannus.fi/tuhatsanaa

Kallioniemi, Tuula; Roikonen, Jii & Solastie, Kati: Eka ruotsi Reuhurinne-sarja (Otava)

Barn som är bekanta från Reuhurinne-böcker lär dig ord och korta hälsningar och artigheter på svenska. Olika teman: t.ex. mat, sport, kroppsdelar, känslor och kunskaper.

Reuhurinteestä tutut lapset opettavat sanoja ja lyhyitä tervehdyksiä ruotsiksi. Eri teemoja, kuten ruoka, urheilu, kehon osat, tunteet ja tieteet.

Kunnas, Mauri: Hullunkurinen kuvasanakirja: suomi–ruotsi (Otava)

Mauri Kunnas bokfigurer tassar och sysslar här och där. Lär dig ord i olika teman: bilar, rum, resor, semester ja musik. Lyckas du också hitta du herr Hakkarainen?

Kunnaksen kirjojen hahmot tassuttelevat ja puuhailevat siellä täällä. Opi sanoja eri teemoista, kuten autot, loma ja musiikki. Onnistutko löytämään herra Hakkaraisen?

Ruotsia Ankkalinnasta (Sanoma)

Lär dig ord om olika teman: hus, mat, staden, trafik, sport, naturen, årstider, yrken, leksaker och kläder. Det finns seriestrips och exempelmeningar på svenska med finska översättningar på varje sida.

Opi sanoja eri teemoista, kuten talo, ruoka, kaupunki, liikenne, urheilu, luonto, vuodenaajat, ammatit, lelut ja vaatteet. Joka sivulla on sarjakuvia ja esimerkkilauseita ruotsiksi suomenkielisine käännöksineen.

Hinnerud, Pia; Hahr, Sofia & Bergström, Gunilla: Alfons kollar här och där (Rabén & Sjögren)

Alfons letar efter sin gula bil här och där, och läsaren blir bekant med prepositioner: i, bakom, framför, mellan, genom, efter, på, under, över och bredvid.

Mikko Mallikas etsii keltaista autoaan sieltä täältä, ja lukija tulee tutuksi ruotsin prepositioiden käytön kanssa.

LÄTTÄ ATT LÄSA – HELPPOLUKUISIA

Stalfelt, Pernilla: Brummas bok (Unga Lava)

Katterna Brumma och Bambi (Brummas kattunge) berättar om sina liv i staden och på landet: vad de gillar och om mötet med andra djur. Texterna är korta och lätta. Varje uppslag är illustrerat.

Kissat Brumma ja Bambi (Brumman poikainen) kertovat elämästään kaupungissa ja maalla: mistä ne pitävät ja muiden eläinten kohtaamisesta. Tekstit ovat lyhyitä ja helppoja. Joka aukeama on kuvitettu.

Mogensen, Karsten S: Daniel Deckare leker pajas (Nypon)

Daniel Deckare är på cirkus. Alla pengar i kassan är borta. Hittar Daniel tjuven? Kort och mycket lätt text.

Daniel Dekkari on sirkuksessa. Kaikki kassan rahat ovat poissa. Löytääkö Daniel varkaan. Lyhyt ja hyvin helppo teksti.

Wirsén; Carin & Holmström, Karin: Häxläxa (Rabén & Sjögren)

Kompisarna Alma och Egon bor i samma hus. Egon har märkt att det bor en häxa på fyran! Där smyger en svart katt. Det hörs mystiska ljud – och den svartklädda tanten skrattar precis som häxor skrattar...

Kaverukset Alma ja Egon asuvat samassa talossa. Egon on huomannut, että nelosessa asuu noita! Siellä hiiviskelee musta kissa. Kuuluu outoja ääniä – ja mustiin pukeutunut nainen nauraa juuri niin kuin noidat nauravat.

Ekensten, Ann-Charlotte & Nygård, Catharina: Fisketuren Tage på camping -sarja (Tukan)

Tage vill pröva på att fiska. Det kan vara svårt att fiska – åtminstone för pappa – men det är roligt när det nappar!

Tage haluaa kokeilla onkimista. Se voi olla vaikeaa – ainakin isälle – mutta kun nappaa, on kivaa!

Bross, Helena & Christel Rönns: Vi vill ha disko Klass 1b -sarja (Bonnier Carlsen)

Klassen ska äntligen ha disko! Det ska bli jättekul men hur gör man egentligen när man dansar, och vad har man på sig? Här behövs träning. Vågar Frank dansa med Alice?

Luokalla on viimeinkin disko! Siitä tulee tosi kivaa, mutta miten oikeastaan tanssitaan, ja mitä silloin on yllä? Tarvitaan harjoittelua. Uskaltaako Frank tanssia Alicen kanssa?

Bross, Helena & Mattias Olsson: Katt försvunnen Mini-mysterierna-sarja (Bonnier Carlsen)

Först sitter det en lapp i affären om katten som är borta. Sen dyker det upp fler och fler lappar om försvunna katter. Kevin och Dina ska ta reda på vart de har tagit vägen.

Ensin kaupassa on lappu kadonneesta kissasta. Sitten ilmestyy lisää lappuja kadonneista kissoista. Kevin ja Dina aikovat selvittää, mihin ne ovat hävinneet.

GÅTOR – ARVOITUKSIA

En himla massa fler gåtor (B. Wahlströms)

Vad blir blötare och blötare ju mer du torkar? Vad kan du ha på dig och ändå vara naken? Det är förstås handduken och glasögonen! Över 100 gåtor: långa och korta, roliga och svåra.

Mikä kastuu, mitä enemmän kuivaat? Mitä voi olla ylläsi vaikka olet alasti? Tietenkin pyyheliina ja silmälasit! Yli 100 arvoitusta: pitkiä ja lyhyitä, hauskoja ja vaikeita.

FAKTABÖCKER OCH TROLLERI – TIETOKIRJOJA JA TAIKUUTTA

Jorsäter, Esbjörn & Sahlström, Henrik: Teckna djur (Bonnier Carlsen)

Boken lär enkelt och tydligt hur man skissar och tecknar personliga djur.

Efter grundtekniksövningar finns det instruktioner för att teckna t.ex. katt, hund, häst och drake.

Kirja neuvoo yksinkertaisesti ja selkeästi miten luonnostellaan ja piirretään persoonallisia eläimiä. Perustekniikkaharjoitusten jälkeen on ohjeita mm. kissan, koiran, hevosen ja lohikäärmeen piirtämiseen.

Gifford, Clive: Robotar (Spektrum)

Boken presenterar t.ex. den jättelika robotarmen som tvättar flygplan och den mäktiga robotosaurien som bryter sönder en bil. Du kan upptäcka hur robotar kan städa och vakta ditt hem och lära dig mer om robohusdjur.

Kirja esittelee jättimäisen robottikäden, joka pesee lentokoneita ja mahtavan robotosauruksen, joka murskaa auton. Huomaat, miten robotit osaavat siivota ja vahtia kotiasi sekä oppia enemmän robottilemmikeistä.

Rundgren, Helen & Arrhenius, Ingela P.: Världens bästa näsa, öra, öga (Alfabet)

Vem har den bästa näsan? Det beror ju på vad man ska använda den till. Likadant är det med öron och ögon. En stor mängd fakta om varför näsor, öron och ögon ser olika ut hos olika arter. *Kenellä on paras nenä? Sehän riippuu siitä, mihin sitä aikoo käyttää. Sama pätee neniin, korviin ja silmiin. Paljon tietoa siitä, miksi nenät, korvat ja silmät näyttävät eri eläinlajeilla erilaisilta.*

Blomqvist, Ylva: Alfons trollar och trixar (efter Gunilla Bergströms bokfigur Alfons Åberg)
(Rabén & Sjögren)

Med hjälp av tydliga illustrationer och steg för steg -beskrivningar delar Alfons Åberg sina bästa trolleritrix. Man kan trolla med sådant som redan finns hemma.

Filmer på Alfons trolleritrix: www.rabensjogren.se/alfonstrixar

Mikko Mallikas jakaa parhaat taikatempuohjeensa selkeiden kuvien ja vaihe vaiheelta -ohjeiden avulla. Taikoa voi kotoa löytyvin välinein.

Videoita Mikon tempuista: www.rabensjogren.se/alfonstrixar

BILDERBÖCKER – LÄS MED DEN FINSKA VERSIONEN

KUVAKIRJOJA – LUE SUOMENKIELISEN VERSION KANSSA

Havukainen, Aino & Toivonen, Sami: Det här är Finland (Otava)

Finland fyller hundra år. Här berättas vad Finland och dess invånare består av.

Sixten och Blixten som avslöjar finska specialiteter och reser i Finlands vilda natur.

Läs tillsammans med den originalversionen: *Tatun ja Patun Suomi*.

Suomi täyttää sata vuotta. Tässä kerrotaan, mistä Suomi ja sen asukkaat koostuvat. Tatu ja Patu paljastavat suomalaisia erikoisuuksia ja matkailevat Suomen villissä luonnossa.

Nordqvist, Sven: När Findus var liten och försvann (Opal)

Gubben Pettson bor ensam på sin gård på landet. En dag får han en låda med texten "Findus Gröna Ärtor". Det är en randig kattunge, som blir kallad Findus. Då är det över med Pettsons ensamhet. Men sen försvinner Findus...

Läs tillsammans med den finska versionen: *Viiru kateissa*.

Pesonen asuu yksin maatilallaan. Eräänä päivänä hän saa laatikon, jossa lukee "Viiru Vihreitä Herneitä". Siellä on raidallinen kissanpentu, joka saa nimen Viiru. Niin loppuu Pesosen yksinäisyys. Mutta sitten Viiru katoaa...

SERIEBÖCKER – SARJAKUVAKIRJOJA

Wieslander, Jukka & Nordqvist, Sven: Mamma Mu firar Kråkan (Rabén & Sjögren)

Den första serieboken om Mamma Mu och Kråkan. Vi får se hur vännerna träffades för allra första gången, på Kråkans födelsedag.

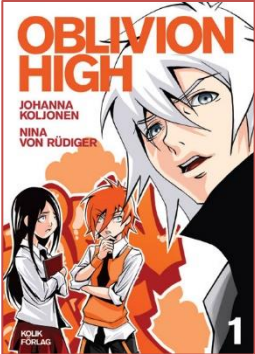

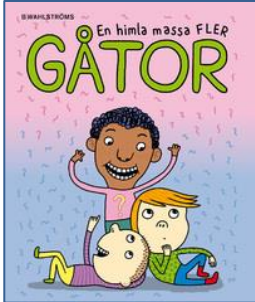

Ensimmäinen sarjakuvakirja Mimmi Lehmästä ja Variksesta. Näemme, miten ystävykset tapaavat ensimmäisen kerran Variksen syntymäpäivänä. Suomeksi: "Mimmi Lehmä ja Varis juhliivat".

Sandberg, Inger; Åhlén, Anna & Sandberg, Lasse: Lilla spöket Laban spökar på slottet

(Rabén & Sjögren)

Pappa Spöket tycker att Lilla Spöket Laban är det vackraste eller det hemskaste som finns. När pappa tränar Laban för att spöka, lyckas Laban få fram ett litet ljud: "Meep". Laban kan inte skrämman någon. I stället leker han med lillprins Bus lillasyster Labolina på slottet Gomorransol.

Isä Kummituksen mielestä pikkukummitus Lapanen on kaikkein kaunein ja hirvein. Kun isä opettaa Lapasta kummittelemaan, tämä onnistuu saamaan aikaan vain pienen äänen: "Piip". Lapanen ei pelota ketään. Sen sijaan hän leikkii pikkuprinssin ja pikkusisarensa kanssa Hyvän huomenen linnassa.

			
<p>Koljonen, Johanna & von Rüdiger, Nina [Ms Mandu]: Oblivion High 1: Bortbytingen</p>	<p>Slotte, Jolin (lättläst version); Turtchaninoff, Maria (originaltext): Maresi</p>	<p>Marchner, Maria: En himla massa fler gåtor</p>	<p>Havukainen, Aino & Toivonen, Sami: Det här är Finland</p>
			

KUVIO 13. Esimerkkejä oppilaille jaettavista kirjanmerkeistä. Merkeissä oli kansikuva, nimeketiedot ja qr-koodi kirjaston saatavuustietoihin.

Palaute ruotsinkielisestä vinkkauksesta

Olen tyttö poika

Millä luokalla aloin ruotsin opiskelun 5. lk 7. lk

Oliko vinkattavissa kirjoissa joku / joitakin, jonka / joita voisit lukea?

Kyllä Kirjan nimi: _____

Ei

En osaa sanoa

Harkitsetko lukevasi ruotsinkielistä aineistoa (kirja, lehti, verkkoaineisto)?

Kyllä

Ei

En osaa sanoa

Mikä vinkkauksessa oli hyvää?

Mitä vinkkauksessa olisi ollut parannettavaa?

Kiitos mielipiteestäsi!

Palaute ruotsinkielisestä kirjavinkkauksesta – 6. lk:n oppilaat

Olen tyttö poika

Voin harkita lukevani vinkatun kirjan

Kirja: _____

Voin lukea muuta ruotsinkielistä kirjaa / lehteä / verkkoaineistoa

En usko lukevani ruotsiksi

En osaa sanoa

Mikä vinkkauksessa oli hyvää?

Mitä vinkkauksessa olisi ollut parannettavaa?

Kiitos mielipiteestäsi!

Kirjavinkkaus on osa opinnäytetyötä, ja palautetta käsitellään raportissa.

Yleisarvosana vinkkauksesta asteikolla **1** (huono) – **5** (hyvä): _____

Mikä vinkkauksessa oli mielestäsi onnistunutta?

Missä olisi parannettavaa?

Vinkkauksen anti ruotsin opiskelun kannalta:

Kiitos mielipiteestäsi!

Nina Lammila

TAULUKKO 6. 8.-luokkalaisten vastaukset avoimiin kysymyksiin.

Mitä vinkkauksessa oli hyvää?	Mitä parannettavaa?
Kirjojen monipuolinen esittely	Olisi voinut olla enemmän nuorten kirjoja (meille sopivia)
Sain tietoa ruotsinkielisistä kirjoista	-
Kirjoja oli monipuolisesti	Enemmän nuortenkirjoja.
Sain hyvää tietoa ruotsinkielisistä kirjoista	Ei oikeastaan mitään!
Kaikki	Ei mitään
Kaikki	Ei mitään
-	Suomeksi ja englanniksi esittelyitä
Kirjoja oli monipuolisesti	Dioissa oli hieman liikaa tekstiä
Kertoi kirjoista kiinnostavia kohtia, joiden johdosta voisi alkaa lukea kirjaa	Eipä juuri
Kertoi kirjasta "alkutietoa"	En tiedä
Kirjoja oli monipuolisesti	Dioissa oli liikaa tekstiä
Sain tietää uusia ruotsinkielisiä kirjoja	-
Arvoitukset	Olisi pitänyt vinkata englanninkielisistä kirjoista, ei ruotsinkielisistä

Kunkin vastaajan molemmat vastaukset ovat samalla rivillä.

TAULUKKO 7. 8.-luokkalaisten mainitsemat vinkkirijat

Kirja	Mainintoja
Marchner, M.: En himla massa fler gåtor	3
Hergé: Enhörningens hemlighet	2
Leipig, Annika: Stella & Azad	1
Havukainen, A. & Toivonen, S.: Det här är Finland	1

TAULUKKO 8. Kuudesluokkalaisten vastaukset kouluittain ja sukupuolen mukaan jaoteltuina palautelomakkeen kysymykseen, harkitsevatko he lukevansa vinkkikirjaa tai muuta ruotsinkielistä aineistoa.

N = Oulun normaalikoulu, A = Alakylän koulu ja T = Teuvo Pakkalan koulu.

Vastaus	N		A		T		Kaikki koulut	
	tytöt	pojat	tytöt	pojat	tytöt	pojat	tytöt	pojat
Vinkkikirja	12	5	15	5	6	8	33	18
Muuta	2	5	1	3	0	2	3	10
Ei mitään	6	10	0	2	1	2	7	14
Ei osaa sanoa	2	5	3	4	1	3	6	12

Normaalikoulun oppilaista kaksi ei ilmoittanut sukupuoltaan: yksi aikoi lukea vinkkikirjan ja toinen muuta. Alakylässä kolme jätti sukupuolensa ilmoittamatta. Heistä yksi aikoi lukea vinkkikirjan, toinen muuta ruotsinkielistä ja kolmas ei osannut sanoa aikeitaan.

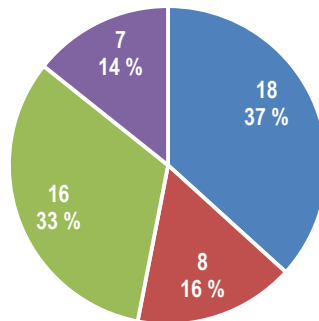
TAULUKKO 9. Kuudesluokkalaisten prosentuaaliset vastausosuudet kouluittain ja sukupuolen mukaan jaoteltuina palautelomakkeen kysymykseen, harkitsevatko he lukevansa vinkkikirjaa tai muuta ruotsinkielistä aineistoa.

N = Oulun normaalikoulu, A = Alakylän koulu ja T = Teuvo Pakkalan koulu.

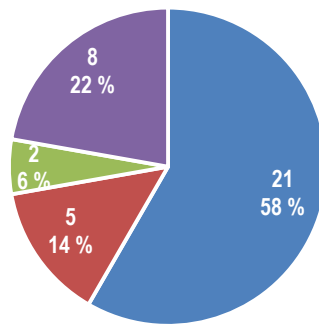
Vastaus	N		A		T		Kaikki koulut	
	tytöt	pojat	tytöt	pojat	tytöt	pojat	tytöt	pojat
	$n_t = 22$	$n_p = 25$	$n_t = 19$	$n_p = 14$	$n_t = 8$	$n_p = 15$	$n_t = 49$	$n_p = 54$
Vinkkikirja	55 %	20 %	79 %	36 %	75 %	54 %	67 %	33 %
Muuta	9 %	20 %	5 %	21 %	0 %	13 %	6 %	19 %
Ei mitään	27 %	40 %	0 %	14 %	13 %	13 %	14 %	26 %
Ei osaa sanoa	9 %	20 %	16 %	29 %	13 %	20 %	12 %	22 %

Normaalikoulun oppilaista kaksi ei ilmoittanut sukupuoltaan: yksi aikoi lukea vinkkikirjan ja toinen muuta. Alakylässä kolme jätti sukupuolensa ilmoittamatta. Heistä yksi aikoi lukea vinkkikirjan, toinen muuta ruotsinkielistä ja kolmas ei osannut sanoa aikeitaan.

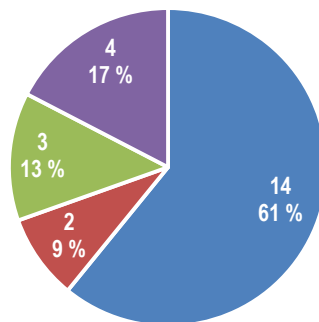
a. Normaalikoulu, n = 49

b. Alakylän koulu, n = 36

c. Teuvo Pakkalan koulu, n = 23

■ Harkitsee lukevansa vinkikirjan

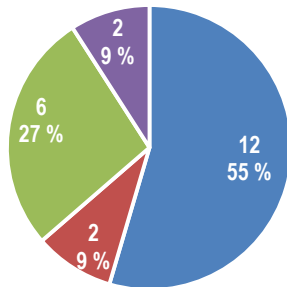
■ Ei usko lukevansa ruotsiksi

■ Aikoo lukea muuta ruotsiksi

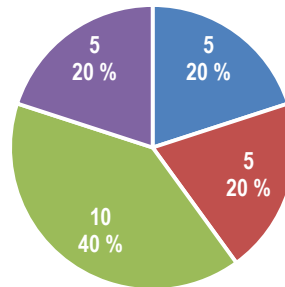
■ Ei osaa sanoa

KUVIO 14. 6.-luokkalaisten lukuaikeet kouluittain.

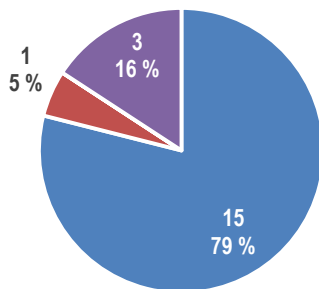
a. Normaalikoulu, tytöt (n = 22)

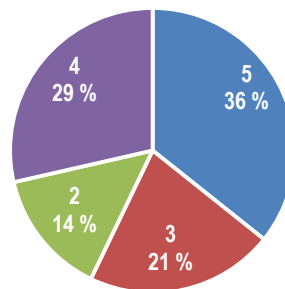
b. Normaalikoulu, pojat (n = 25)

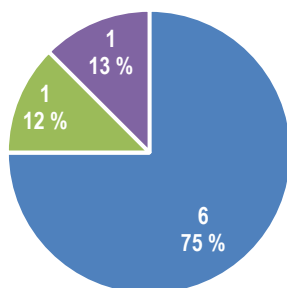
c. Alakylän koulu, tytöt (n = 19)

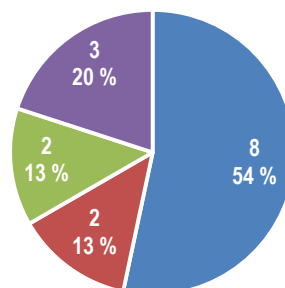
d. Alakylän koulu, pojat (n = 14)

e. Teuvo Pakkala, tytöt (n = 8)

f. Teuvo Pakkala, pojat (n = 15)

- Harkitsee lukevansa vinkikirjan
- Ei usko lukevansa ruotsiksi
- Aikoo lukea muuta ruotsiksi
- Ei osaa sanoa

KUVIO 15. 6.-luokkalaisten lukuaikheet kouluittain ja sukupuolen mukaan jaoteltuina.

TAULUKKO 10. Vastaajien vinkkirjamainintojen lukumäärät kouluittain.
 N = Oulun normaalikoulu, A = Alakylän koulu ja T = Teuvo Pakkalan koulu.
 Viimeisessä sarakkeessa on mainintojen yhteenlasketut lukumäärät.

Kirja	N	A	T	Yht.
Marchner, M.: En himla massa fler gåtor	1	11	-	12
Ruotsia Ankkalinnasta	3	3	3	9
Nordqvist, S.: När Findus var liten och försvann	3	3	-	6
Jorsäter, E. & Sahlström, H.: Teckna djur	2	-	3	5
Blomqvist, Y.: Alfons trollar och trixar	1	1	1	3
Kallioniemi, T. & Roikonen, J.: Eka ruotsi (Reuhurinne)	2	-	-	2
Havukainen, A. & Toivonen, S.: Det här är Finland	1	-	1	2
Kalle Anka & Co -lehti	-	2	-	2
Kunnas, M.: Hullunkurinen kuvasanakirja	-	2	-	2
Bross, H & Olsson, M.: Katt försvunnen	1	-	-	1
"vaikka jokaista"	1	-	-	1

Taulukossa 11 on niiden 6.-luokkalaisten vastaukset, jotka harkitsivat lukevansa vinkkirjoja tai muuta ruotsinkielistä aineistoa. Taulukossa 12 on niiden vastaukset, jotka eivät aikoneet tai eivät tienneet lukevansa ruotsiksi. Vastaukset on kirjoitettu sellaisina kuin ne olivat palautelomakkeissa.

TAULUKKO 11. Ruotsinkielisen aineiston lukemista harkitsevien (vinkkirijat ja muut) kuudesluokkalaisten vapaasanaiset vastaukset. Kunkin vastaajan molemmat vastaukset samalla rivillä.

Mitä vinkkauksessa oli hyvää?	Mitä parannettavaa?
Se oli hyvä ja selkeä	ei mitään
Se oli selkeä	ei mitään!
selkeys	En tiä
kiinnostava	ei mitään.
Aika lailla kaikki, pidin siitä paljon	-
-	enemmän fantasiaa
esittely	ei varmaankaan
Selkeä vinkkaus.	Vähän vähemmän kirjoja.
Selkeä ja hauska	Vähemmän kirjoja
Se että oli monipuolisia kirjoja	Suurin osa kirjoista oli liian lapsellisia
Se oli hyvä	Ei mitään
Se on hyvä	En tiedä
Lähes kaikki oli kiinnostavaa ja hyvää.	Ei mitään. Ainakaa ei tullut mieleen.
Vinkkauksessa oli kerrottu hyvin kirjoista.	Paitsi enemmän ruotsia ois voinu puhua.
Kirjoista selitettiin hyvin ja kaikki oleellinen	-
Oli mukavaa	Ei oikeastaan mitään.
Se oli mukavaa	En tiiä
kaikki	Erilaisia kirjoja enemmän
Puhuit selkeästi ja ymmärrettävästi.	en tiedä
Että kirjoista kerrottiin paljon.	Olisi ollut kiva, jos kirjoja olisi ollut myös vanhemmille
Vinkki, että voi lukea kirjan suomenkielinen kirja vieressä.	En tiiä
Tykkäsin joistain kirjoista, mutta en muista kaikkia.	Hieman tylsiä kirjoja, muuten hyvä :)
Oli paljon kirjoja ja hyvin ilmaistu asia.	Isompi ääni naisella.
	emt

Sain tietää uusia ruotsinkielisiä kirjoja.	No, ei oikeastaan mitään.
En tiä	Liika paljo lastenkirjoja
Sain innostusta lukemaan ruotsin kielisiä kirjoja.	-
huumori iloisuus	luonnollisempi
Ihan hyviä kirjoja ja viihdyttävä kertoja	Vähän isompaan ääneen puhe
Oli hyviä kirjavaihtoehtoja	ei juuri mitään
en tiä ihan ok	Ei mun mielestä mitään
En ole hoksannut lukea ruotsiksi.	-
Huomaa kiinnostavia kirjoja	-
Sain hyvin tietoa eri kirjoista ruotsiksi	-
Mikään ei oikein vaikuttanut sellaiselta, että lukisin, mutta kyllä ne kivoilta vaikuttaa.	Ei mitään
Sitä että nyt tiedän että on ruotsiksi kirjoja.	Enemmän olisi kertonut ruotsiksi
Suomennos	Puheen voimakkuus
Se kun se oli	-
Sai tietää ruotsin kirjoista.	en mä tiä
Suomennokset jos ei osaa hyvin ruotsia	-
Sai paljon tietoa ruotsalaisista kirjoista	ei mitään
Arvoitukset	En osaa sanoa.
Arvoitukset	En tiedä
Kaikki	en osaa sanoa
Sai tietää ruotsinkielisistä kirjoista.	Ei mitään
Sai tietoa sanakirjoista	en tiedä
Kului tuntia	Ei mikään
Kului tuntia 5/5	Ei mikään
siinä sai hyviä ideoita	vähän lyhyempi
en tiedä	en tiedä
Monipuolisesti erilaisia kirjoja ruotsiksi.	-
Sai kuulla erilaisista kirjoista	-
Siitä oppi ruotsia	En tiedä
Oppi ruotsia	en osaa sanoa
Siinä oppi ruotsia	en tiedä
Se innosti lukemaan	Hieman selkeämmin olisi voinut esittää asiat
oli hauskaa	-

-	Olisi voinut olla vähemmän puhetta ja enemmän kirjanluku-aikaa.
Innostaa lukemaan	-
Näkee, että voi lukea kirjoja ruotsiksikin niin että ne ymmärtää	-
Näkee että voi lukea kirjoja ruotsiksi, niin että ne ymmärtää	Saisi olla kirjoja isommille, että ne kiinnostaisi
kirjojen näkeminen	-
Niina esitteli kirjat hyvin	-

Kokonaan tyhjät vastaukset on jätetty pois taulukosta.

TAULUKKO 12. Kuudesluokkalaisten, jotka eivät uskoneet tai tienneet lukevansa ruotsiksi, vastaukset avoimiin kysymyksiin. Kunkin vastaajan molemmat vastukset samalla rivillä.

Mitä vinkkauksessa oli hyvää?	Mitä parannettavaa?
tylsyys	kirjat
se vei aikaa ruotsin tunnista	olisi voinut kestää vähän kauemmin
Kertoo tärkeitä asioita.	Kertoo enemmän.
Sarjakuvat	Se oli aika tylsä. No offence :)
En tajunnut	puhu suomea enemmän
Oli selkeä, ja vaikka vähän melua niin olit kärsivällinen ja jatkoit samaan malliin	-
se oli ihan hauska	Kirjat
Uusien kirjojen tieto.	-
Ei ollut ruotsin tuntia	Ei mitään
Se oli ihan hauska	Ne vinkattavat kirjat
-	Ei mitään parannettavaa
Sä olit tosi kärsivällinen ja puhuit selkeästi. :)	-
Kaikkea.	en tiedä.
Kaikki	en tiedä.
Kerrottiin kirjojen sisällöstä	-
Saada tietoa.	En tiää.
eos	puhetapa (ei sellaista lapsellista ääntä)
Kun sai tietoa	-
Puhuit selkeästi ja rauhallisesti.	Mielestäni ei ole parannettavaa
Oli hauska kuulla kirjojen pätkistä jotain	ei ole mitään parannettavaa
Vinkkaaja vaikutti hauskalta.	Ei oikeestaan mitään.
Se oli hauska.	Ei mikään
Muumi jutut	olisi voinut olla parempia kirjoja :)
Monipuoliset kirjat.	En keksi.
Kirjoista kerrottiin paljon	ei mitään
Kirjoista kerrottiin monipuolisesti.	En tiedä.
en tiedä	ei tarvi
Näytettiin hyviä kirjoja	ei ole parannettavaa
Asiat kerrottiin selvästi ja hyvin.	En tiää.

Hyvä toteutus.	-
-	lyhyempi
Monipuolisia kirjoja ruotsiksi	-

Kokonaan tyhjät vastaukset on jätetty pois taulukosta.

1. **En himla massa gåtor** / Maria Marchner (toim.), Jojo Falk (kuv.). B. Wahlströms.
2. **En himla massa fler gåtor** / Maria Marchner (toim.), Jojo Falk (kuv.), Cecilia E. Engström (kuv.). B. Wahlströms.
3. **Pannkakstårtan** / Sven Nordqvist. Opal.
4. **Pettsons och Findus kokbok** / Sven Nordqvist. Opal.
5. **Det här är Finland** / Aino Havukainen, Sami Toivonen. Otava.
6. **Eka ruotsi** (Reuhurinne) / Tuula Kallioniemi, Jii Roikonen, Kati Solastie. Otava.
7. **Ruotsia Ankkalinnasta** / [suom. toimitt. Hannele Hautakangas]. Sanoma Magazines Finland.
8. **De sju hundbröderna** / Mauri Kunnas. Otava.
9. **Hundarnas Kalevala** / Mauri Kunnas. Otava.
10. **Teckna manga** / Esbjörn Jorsäter, Kwok-Hei Mak. Bonnier Carlsen.
11. **Nya teckna djur** / Esbjörn Jorsäter, Lena Thunell, Henrik Sahlström. Bonnier Carlsen.
12. **Älskade hästar / Rakastetut hevokset** / Dagmar von Tyszka-Uthardt. Labyrinth Books.